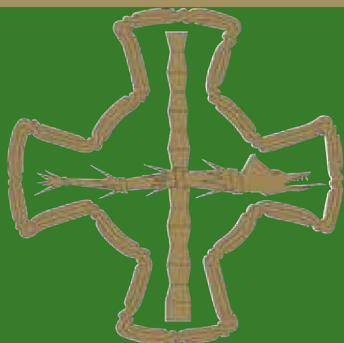

rost

manifest românesc

Şansa democraţiei creştine în România

Sfinţenie şi infailibilitate

Tragedia „multiculturalismului“

Exilul fără sfârşit al lui

Vintilă Horia

an II • nr. 16 • 2004 • 20.000 lei

www.romfest.org

sumar

numărul 16 ● iunie 2004

rost manifest românesc

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROMFEST XXI

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
0740.103.621
rost@romfest.org

DIRECTOR ADMINISTRATIV
Nicu BUTNARU
0723.504.807
romfest@romfest.org

CORESPONDENŢĂ
C.P. 62, O.P. 66 – Bucureşti

DIFUZARE
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.romfest.org/rost

Vremea papagalilor

Claudiu TÂRZIU

Circul, de-astă dată, fu mai trist. Clovnii, parcă mai apatici și mai stupizi în goana tumbată după aplauzele publicului. Strălucirea artificială, încăierările cu sfîrșit oarecum previzibil și uriașul val de parale – prăvălit într-o propagandă fără sare și piper – n-au mai păcălit pe nimeni. Nu că ar fi devenit românii lucizi dintr-o dată, ci pentru că votul nu a mai fost mînat spre urnă de vreo speranță, fie ea și bicisnică. Pe toate petecele acelea de hîrtie scria resemnare. Nici o scînteie de entuziasm nu a mai animat mulțimea. Cine a mers la vot, a făcut-o cu sentimentul unei datorii neplăcute, neînțelese, dar asumate. Și a ales fără să creadă cu adevărat în vreun program sau în vreun candidat. Mai mult în contra celor care s-au crezut stăpînii veșnici ai unor scaune – siguranță care le-a hrănit aroganța și lăcomia. Ori într-o doară, pentru schimbare. Și-n unele cazuri pentru a-l sprijini pe vreunul care, dacă n-a făcut vreo gaură-n cer cît a stat la primărie, baremi s-a luat de gît cu partidul-stat. A fost un vot în care apartenența la un partid sau altul a precumpănit asupra presupuselor sau verificatelor calități de gospodar ale candidatului. Așadar, o repetiție generală pentru alegerile parlamentare. De pe acum putem contura viitoarea hartă politică a României pentru următoarea legislatură.

Aceleași dileme, care de-acum au început să mucegăiască, l-au pus pe român în încurcătură: să meargă la vot (deși aproape toți candidații sînt o apă și-un pămînt) ori să-și respecte tihna duminicală?; să voteze potrivit conștiinței (chiar dacă știe că n-au șanse „să iasă“ ăia pe care-i place măcar puțin) ori să mizeze pe vreunul mai zdravăn în sondaje?; să mai gireze o dată oamenii PSD – partidul care este tatăl sărăciei și al corupției postdecembriste – dar care „și-au făcut plinul“ sau să riște pe mîna unora „flămînzi“? Ce-au a face astfel de socoteli cu democrația, cultura politică, transparența instituțională, accesul la informație al cetățeanului etc., etc.? Nimic. Și nu-i nimic mai firesc în România democrată de azi decît suava ignoranță și indiferența ostentativă. Mai degrabă pare să fie natural pe acest tărîm românesc un episod de umor strîmb ca acesta relatat de o televiziune: într-o comună din munții Apuseni, din cei 150 de alegători 56 au candidat la funcția de primar. Asta este singura slujbă plătită din acel colț de lume. O treime din comună a visat la leafa aceea de puțin peste un milion de lei ca la un cîștig la loto. Această poveste dezvăluie realitatea tumefiată de la noi. Cifrele sînt parcă înadins alese de un nevăzut sforar, spre a ne face să înțelegem mai bine culmile deznădejdii acestui popor.

În afara marilor orașe, pe măsură ce înaintezi spre inima României reale, spectacolul electoral își pierde, treptat, tot mai mult din forța ideilor (de va fi avut-o); promisiunile își vădesc mai mult găunoșenia; nuanțele se topesc în alb-negru… Totul se rezumă la o tîrguială între precupețe, la un troc în care cel care dă votul este invariabil păcălit. Și el știe asta dar continuă, masochist, să se joace de-a democrația.

Nici în București însă – cum nici în alte cîteva tîrguri cu pretenții de orașe europene – lupta nu a împrumutat nimic din cavalerismul turnirurilor de odinioară și nici nu se poartă în aerul rece al înălțimelor spirituale. Pe post de candidați au apărut și în alegerile de anul acesta destui saltimbanci. Fără șanse, dar cuprinși de o vervă tembelă, și-au expus impudic mutrele patibulare pe toate gardurile. Cînd din afiș nu ne izbea rînjetul *á la americane* al unora (ce-or fi găsit toți de rîs la starea actuală a românilor?), ne împungea gestul pretins energic al vreunui pigmeu dornic să ne călărească patru ani pentru a parveni. Dezbaterile televizate – care n-au mai fost atît de spumoase – i-au lăsat mai repede descoperiți pe unii dintre cei pe fruntea cărora scria din start „pierdant“. Un Mitică Dragomir (PRM), cel care se crede șarmant doar pentru că bulbucă ochii la fiecare vorbă, și-a demonstrat sieși cît e de popular. Un Victor Ciorbea trebuie că a înțeles, în sfîrșit, cine-i vinovatul pentru dezastrul PNȚCD. Un Mircea Geoană – caraghios foarte în noua postură de bărbătuș bătăios, după ce pînă mai ieri era o mimoză – va fi nevoit să-și amîne intențiile de a obține vreo poziție importantă în stat prin vot altfel decît pe lista de partid. Galeria papagalilor este completată de alte nume, mai mult sau mai puțin cunoscute. O seamă de ciudați și de neterminați au ajuns să candideze pentru că societatea românească este bolnavă. Într-o lume în care ar exista o adevărată scară de valori, majoritatea candidaților de azi n-ar îndrăzni să iasă la rampă.

Din păcate, în această viață politică mocirloasă riscă să se scufunde și oameni cu o statură morală și profesională respectabile, intrați în focul luptei chiar împinși de dorința de a face ceva pentru ceilalți. Ei sînt îndeobște propulsați de formațiuni anemice pe care „nu-și strică votul“ nimeni.

Din fericire, simțul umorului românesc n-a pierit, iar răzbunarea este uneori atît de… imaginativă. Am văzut, spre finalul campaniei electorale, un afiș imens al lui Dan Darabont, candidatul PSD la Primăria Sectorului 6, pe care un hîtru aruncase vîrtos cu fecale de sus pînă jos. Este și ăsta un răspuns dat clasei politice românești. Și poate un semn că vremea papagalilor este pe ducă. ■

Exilul fără sfârşit

Cristian BĂDILIŢĂ

(Paris)

Dedic acest text noilor cenzori ideologi din România

Ceasul românesc al lui Vintilă Horia n-a sosit şi, probabil, nu va sosi prea curînd. Acest mare scriitor şi gînditor român din secolul XX, tradus în peste douăzeci de ţări, scriind în patru limbi cu dexteritate şi eleganţă aristocratică (română, franceză, spaniolă şi italiană), adulat de generaţii de studenţi de la *Complutense*, după ce stîrnise furia haitelor comuniste franceze, continuă să fie minimalizat sau pur şi simplu ignorat în propria lui ţară. Boicotul are cîteva cauze principale, despre care merită să spunem un cuvînt. În primul rînd, eşecul revoluţiei din 1989. Sensul acelei mişcări la care au participat două milioane de oameni, majoritatea dintre ei tineri, era măturarea de la putere a liotei comuniste, urmată de un Proces exemplar. Cu sprijin moscovit şi consimţămînt „popular" (cei care nu au luat parte la revoluţie), liota comunistă şi-a menţinut însă puterea, în ciuda celor peste o mie de vieţi secerate, iar procesul exemplar a fost amînat *sine die*. Într-un asemenea context, opera lui Vintilă Horia *trebuia* să rămînă în aşteptare. Autorul însuşi a refuzat să revină în ţară, considerînd, şi pe bună dreptate, că exilul său anticomunist nu se încheiase încă. Înainte de a muri (în 1992) a publicat totuşi un roman scris în româneşte, despre figura lui Ştefan cel Mare – simbol al unităţii politice şi spirituale *europene*. În al doilea rînd, debutul, post-revoluţionar, al marelui prozator în România a fost un eşec. Romanul *Dieu est né en exil* obţinuse premiul Goncourt în 1960, iar apariţia sa în româneşte era aşteptată ca un eveniment excepţional. Or, fiecare dintre noi îşi aminteşte, poate, dezamăgirea, nedumerirea, jena cu care a parcurs traducerea românească, semnată de fratele autorului, în acel volum meschin cu copertă albăstruie, uşor decolorată. Din cauza acestei traduceri la limita ridicolului capodopera a ratat întîlnirea cu publicul românesc (trebuie spus imediat că romanul sună superb în franceză). *Dumnezeu s-a născut în exil* a fost taxat drept „produs lirico-păşunist", iar aura lui Vintilă Horia a pălit peste noapte. După acest redebut în coadă de peşte, cota lui Vintilă Horia a fost în scădere constantă în România. Frumoasa traducere a lui Mihai Cantuniari n-a mai putut salva reputaţia autorului; răul fusese deja comis. În al treilea rînd, trebuie luate în seamă calculele şi interesele editorilor. Cioran, Eliade şi Ionescu „aduc bani". Vintilă Horia, s-a decis din capul locului, nu aduce. De ce? Aşa! Monica Lovinescu nu aduce bani, dar este publicată, cu toate că nu încape comparaţie între ea şi Vintilă Horia. Dar o asemenea stare de lucruri se poate remedia. Lovitura de graţie i-a dat-o însă premiantului Gongourt neo-stîngismul ambiental combinat cu un dispreţ sistematic al valorilor româneşti – cu părere de rău trebuie să spun că România intelectuală de azi a redevenit, din slugărnicie şi mimetism, mult mai stîngistă decît Franţa intelectuală, iar dispreţul poporului român faţă de propriile sale valori *autentice* frizează inconştienţa. Cînd la modă sînt fleacurile unui Houellebecq, ale unui David Lodge sau Paolo Coelho de ce să ne mirăm că romane extraordinare precum *Scrisoarea a VII-a, Un mormînt în cer* sau *Dumnezeu s-a născut în exil* nu interesează decît o mînă de rezistenţi la prostul gust? Merită psihanalizată această formă de nesimţire a poporului român, care, abia ieşit din grota stalinist-ceauşistă, caută refugiu, cu un soi de frenezie disperată, în bordelul stîngismului consumist. O editură care îţi respinge o carte pe motive ideologice, pretinzînd că marii interbelici „sînt discutabili şi neaveniţi" nu-l poate accepta din principiu pe un autor ca Vintilă Horia. E un fapt absolut evident că cenzura ideologică s-a reimpus în ultimii ani în România, nu prin decret, ci prin zelul trepăduşilor care au ajuns în fruntea anumitor instituţii de cultură (edituri, institute, reviste). De aceea, cu tristeţe şi chiar îngrijorare, spun că ceasul lui Vintilă Horia a trecut, poate, înainte de a veni. Cele cîteva emisiuni ale Marilenei Rotaru au în continuare un ecou foarte restrîns în rîndul telespectatorilor, care preferă de departe *talk-show*-urile cu uzurpatorii gen Iliescu, Păunescu sau Năstase. Apariţiile editoriale de pînă acum, sporadice şi oarecum subterane, n-au impus figura unui autor unitar şi de calibru, risipindu-l oarecum pe fostul laureat al premiului Goncourt.

E drept, dacă volumele lui Vintilă Horia ar fi fost republicate în Franţa cititorul român n-ar depinde exclusiv de toanele editorilor locali. Dar Vintilă Horia n-a fost omul concesiilor, precum Eliade sau Cioran, care şi-au camuflat la perfecţie „spontaneităţile" dînd Occidentului numai volume igienice, temperate. Vintilă Horia a spus tot timpul ce gîndea, cum simţea şi ce credea că

trebuie spus în toiul evenimentelor, la cald. Confesiunile lui sînt foarte adesea supărătoare pentru urechile sau ochii „bunului burghez de pe malurile Senei“. Și ele vor fi la fel de supărătoare și pentru urechile sau ochii „noilor Păturici de pe malurile Dîmboviței sau Bahluiului“. După „scandalul Goncourt“ din 1960, o tăcere aproape de mormînt s-a lăsat peste numele său în Franța, o tăcere dirijată din umbră, programată și bine controlată. Cronici foarte rare și nesemnificative, refuzul oricărei distincții, sabotare prin minimalizare, uitare. Nu vreau să fac din el o victimă exclusivă a ideologiei, deși cam așa stau lucrurile. În Spania figura lui era și a rămas încă foarte cunoscută. Îmi amintesc perfect, cînd a murit, toate posturile de televiziune și-au început telejurnalele cu această știre. Prietenii mei spanioli îi citiseră cărțile încă din adolescență. Un grup de studenți îl frecventa ca pe un fel de guru care întrecea cu mult competențele unui banal profesor universitar. Ei bine, tocmai de aceea mă irită meschinăria franceză și mă revoltă nesimțirea românească. Tocmai pentru că știu cît de mult îl prețuiau spaniolii, adică la justa lui valoare.

Una din calitățile pentru care îl prețuiesc pe Vintilă Horia este hărnicia. A scris enorm, în patru limbi, în diverse genuri și cu reușite punctuale în toate: roman, interviu, poezie, nuvelă, biografie (a lui Papini, de pildă). *Îi plăcea* să lucreze. Această hărnicie ține de o anumită concepție aristocratică asupra vieții. Contrar șablonului vehiculat îndeobște după care aristocrația ar fi echivalentul obligatoriu al huzurului și lenei, cred că orice aristocrat adevărat prețuiește munca mai mult decît orice. E drept, aristocratul nu muncește după canonul clasei muncitoare, înregimentat în instituții și protejat de sindicate. Aristocratul muncește tot timpul pe cont propriu și sub supraveghere proprie, după un program al său, după un ritm personal. De cele mai multe ori fără răsplată sau onoruri lumpen-proletariale. Vintilă Horia ilustrează perfect acest tip uman de care ne este din ce în ce mai dor.

Dintre cărțile sale prefer cîteva (nu toate mă atrag): *Scrisoarea a VII-a* (formidabil jurnal apocrif al lui Platon), *Dumnezeu s-a născut în exil* (alt jurnal apocrif, al lui Ovidiu), *Persecutați-l pe Boețiu* (dublă istorie, a unui prizonier politic din secolul XX și a filozofului din secolul al VI-lea), *Un mormînt în cer* (romanul lui El Greco), *Jurnalul unui țăran de la Dunăre*. Adică, tot ciclul „exilului“. La acestea aș adăuga *Călătorii spre centrele pămîntului*, volum din care am citit doar cîteva fragmente, fiind practic imposibil de găsit altundeva decît în cîteva biblioteci publice din Spania. Iată, în traducere, cîteva fragmente „supărătoare“ din *Jurnalul unui țăran de la Dunăre*, apărut în 1966 la Editura *„Table ronde“* din Paris.

1964, 5 decembrie

Asasinarea albilor la Stanleyville ne umple de oroare, dar trebuie să ne gîndim că acești nevinovați plătesc atrocitățile comise în Africa de albi, strămoșii lor, timp de secole. Ajunge să ne amintim că dl. Voltaire își îngrășa rentele din negoțul cu sclavi. Oribil și dezgustător. Scenele pe care le năștea un astfel de trafic în secolul al XVIII-lea, al „luminilor“, și al XIX-lea, cînd filozofii forjau în Europa națiuni libere, ar trebui să ne apese încă pe conștiințe. Vinovații s-au îmbogățit din acest negoț infam; și-au cumpărat moșii în ținuturi liniștite; și-au construit case de vacanță pe Loire sau pe Tamisa; le-au făcut cadouri frumoase copiilor lor de Crăciun; au îndrăznit să intre într-o biserică ori să se declare de partea progresului și să prefere ateismul, mult mai liniștitor în ce privește faptele lor din trecut; au murit probabil satisfăcuți că au reușit în viață, într-o vreme în care spovedania, remușcarea, Dumnezeu încetaseră să mai sîcîie conștiințele. Iar astăzi niște călugărițe credincioase plătesc cu viața lor acest trecut mîrșav. Secolul nostru e tot atît de plin de crime ca și cele dinainte. Iată sensul istoriei, în acest rîu de sînge, iar Stalin, mentorul Voltaire-ilor de azi, n-a murit decît de vreo cîțiva ani. Rasa traficanților de sclavi prosperă în Basarabia, în Țările Baltice, în Tibet, peste tot unde există *negri* fără apărare.

Miercuri, 23 decembrie

Inautenticitatea istoriei. Cale falsă, și „adevărată“, în sensul în

care și Iuda este „adevărat“, ca instrument ales pentru ca Fiul lui Dumnezeu să-și poată împlini Venirea, adică moartea. Nimeni n-a putut evita participarea la istorie, una din ispitele cele mai mari. Doar sfinții au scăpat uneori de ea. Evoluția în Istorie, adică ceea ce se numește Progres, ar trebui văzută ca o cădere rușinoasă și inevitabilă. Importanța lui Pius al XII-lea care, în 1950, a proclamat dogma Înălțării la cer a Mariei, în plină decădere progresistă, dînd oamenilor posibilitatea de a spera într-o nouă Întrupare, care va pune capăt netrebniciilor istoriei. Istoria ca exaltare a războaielor și șefilor militari, cu toate ororile individuale pe care acestea le implică, nu este decît o îndepărtare conducînd la drama teribilă revelată de Nietzsche: moartea lui Dumnezeu, adică imposibilitatea de a continua să concepem existența lui Dumnezeu în noi. Istoria mai înseamnă sclavia femeii, exaltată numai de scriitori și de artiști, năpădiți și ei de reproșuri ale propriului subconștient. Iconografia Fecioarei: exutoriu al inconștientului colectiv. Egalitatea sexelor nu este proclamată decît după „moartea lui Dumnezeu“, între limitele universului concentraționar sau progresist. Victorii la nivelul cel mai de jos, caracteristica vremii noastre, cînd războiul a fost universalizat de către aceste ultime fulgurații morbide ale istoriei: ideologiile pentru folosul maselor.

8 ianuarie 1965

Am să vă spun cîteva lucruri pe care ar trebui să nu le spun, dar mi-am propus să povestesc aici totul, în limitele vechilor legi, singurele care contează pentru mine. Deci spun. *Sînt un distrugător al timpului istoric*. Iată unul din secretele mele, unul dintre cele mai importante. Nu-i deloc un capriciu de intelectual – nu sînt intelectual, pentru că sînt poet – întrucît această voință aparent anarhică face parte din personalitatea și din cronologia poporului meu, sabotor al istoriei. Surîd de fiecare dată cînd un critic atribuie intenții istorice romanelor mele, comparîndu-mă cu Marguerite Yourcenar, cu Robert Graves sau chiar cu Jacques de Bourbon Busset. Totul e permis orbirii criticilor, iar în *Dumnezeu s-a născut în exil* ei n-au putut vedea decît sfîșierea produsă de exilul politic conform topicii pseudoclasice a istoriei lui Ovidiu. Jérôme Carcopino a confirmat, cîțiva ani mai tîrziu, în *Rencontres de l'histoire et de la littérature romaines*, justețea tezei mele asupra religiozității lui Ovidiu, plasînd-o pe aceasta în cadrul dramei sale intime grefate pe pitagorism.

[...] Îmbrăcate în istorie, romanelor mele puțin le pasă de cronologia oficială, Ovidiu și Platon putînd fi în același timp contemporanii noștri. Ei pot fi plasați în toate vremurile care seamănă cu a noastră, în orice ajun de apocalipsă parțială. Tema esențială este tema profanării prin colectivitate și prin politic, și a salvării prin religie și individual. Am rămas tot timpul credincios acestei convingeri, din zorii vîrstei mele raționale. Nu se poate cunoaște „în masă“, nu se pot stabili legături cu Dumnezeu la acest nivel. Masele nu pot crede decît în cei care le seamănă, adică în ficțiuni și în călăi. Astfel poporul italian, dez-individualizat de aproape douăzeci de ani, e pe cale să se piardă, precum atenienii după profanarea Hermeșilor de piatră. Alcibiade și ai săi au fost prima fisură „la stînga“ cunoscută în istorie, începutul sfîrșitului pentru lumea elenică. [...]

Ajunge să privim chipurile actualilor șefi ai omenirii ca să ne dă seama de adîncimea decăderii noastre. Folosesc concepte și idei complet uzate și totuși se mențin la putere. Cîștigă chiar prin vechi trucuri vrednice de Grand-Guignol. Așa se explică alergia mea politică, indiferența ușor înveninată de ură față de sistemele actuale. Unii gîndesc că salvarea va veni prin tehnică. Dar Ortega deja își dăduse seama că savanții nu sînt decît „barbari moderni“, creatori de ficțiuni din care lipsește Dumnezeu. Îmi voi aminti mereu de cuvintele acelui „șofer al spațiului“ care declara, după zborul său, că nu l-a întîlnit pe Dumnezeu pe orbită. Nimic mai perfect ca imagine a cretinismului tehnico-politic! Dar vorbeam despre savanți, nu despre șepci și mînuși de piele, simple mîini de lucru. Din păcate unii fac exact cît ceilalți. Există ceva mai primitiv, în aspectul ei, decît o uzină atomică? Toată acestă împleticeală de tuburi, grămadă de piroane, de geamuri și de ciment care servește la dezintegrarea unui atom pentru a-i utiliza forța băgînd-o într-o bombă, ca un șarpe enorm într-o valiză?

Vom ajunge pe Marte sub formă de microbi.

16 ianuarie

Churchill agonizează. Încă unul din marii responsabili ai dezastrului lumii se duce pe copcă. Dacă a fost un salvator pentru țara sa – și asta rămîne de demonstrat – pe-a mea a ajutat-o să se năruie. Cu Stalin și Roosevelt el a construit acel univers subdezvoltat care a încolțit în 1945 și n-a încetat să crească de atunci, ca o ciupercă atrăgătoare și veninoasă, pe ruinele unei victorii și ale unei înfrîngeri – după latitudini – la fel de prost tocmite. Nu mai resimt nici o ură, căci am ajuns să-i disprețuiesc la fel de bine pe învingători ca și pe învinși, la nivelul amoral unde au știut să se așeze. Dar cînd mă gîndesc la acești trei omuleți care au transformat victoria lor într-o răzbunare oribilă, mă străduiesc să nu rostesc blasfemii și să-mi înăbuș cumplita amintire. Nedreptatea naște nedreptate. Există aici perspectiva unei consolări, care însă nu mă încălzește, întrucît e la fel de puțin apetisantă ca zeama de cucută. Eram pe punctul să adaug un final profetic și optimist în genul: Cînd toți cei care au făcut primul război mondial vor fi pierit, vreu să zic, *cei mari*, omenirea va putea respira ușurată și se va putea gîndi la adevărata pace. Dar e absurd, întrucît omenirea nu va avea niciodată pace, pace în fericire și dreptate. Pe zi ce trece înțeleg tot mai bine că pacea nu există la scara omenirii și că doar individul o poate dobîndi pe planul ascetismului și al credinței. Prin urmare, pacea nu poate fi decît interioară, contrar păcii politicienilor și jurnaliștilor. „Maimuțele lui Dumnezeu“ nu zidesc decît „exterioare“. ■

Călătorie spre centrele pământului

Una dintre marile cărți de interviuri ale secolului trecut este aceasta *Viaje a los centros de la tierra. Encuesta sobre el estado actual del pensamiento*. Făcută de un om care nu iubește *mass media*, pentru că are o părere proastă despre ea. Cartea aceasta s-ar putea numi mai simplu: Cartea călătoriilor esențiale sau cartea mutațiilor. Mutații dureroase pe care le suferă omenirea în aceste vremuri și de care dau seama mințile cele mai lucide și mai pregătite ale secolului trecut. Vintilă Horia le numește „centre“ spirituale ale pămîntului.

Laurențiu MELINTE

(Madrid)

Vintilă Horia – Viaje a los centros de la tierra. Encuesta sobre el estado actual del pensamiento, las artes y las ciencias

Plaza y Janes, 1979

De-a lungul celor peste 500 de pagini ne întîlnim cu mari filosofi, teologi, oameni de știință, artiști ai secolului XX. Atunci cînd nu i-a putut intervieva (pentru că nu mai trăiau în anii ‘70, cînd a apărut cartea), Vintilă Horia scrie despre ei după ce le-a citit cărțile și s-a deplasat personal în locurile unde aceștia au trăit și au creat. Cazurile lui Husserl, Joyce sau Jung. Iată alte cîteva nume ale cărții: Kart Rahner, Yves Congar, Ferdinand Gonseth, Gabriel Marcel, Stephane Lupasco, Arnold Toynbee, Ernst Junger, Raimundo Abellio, Fellini, muzicianul Oliver Messiaen, Marshal McLuhan, biologul George Palade.

Mi se pare natural să centrez prezentarea acestei cărți despre centre în Vintilă Horia, autorul ei. El e cel care „își alege oamenii“, cel care orientează discuțiile, el e cel care își verifică sau își corectează intuițiile.

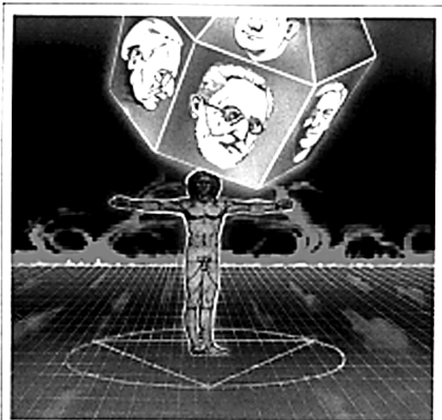
Primul capitol al cărții e consacrat întîlnirilor cu filosofi. „Această fază a călătoriei mele, cea dedicată înțelegerii semnificației filosofiei și științei contemporane și de a întîlni centrele sale cele mai eficace constituie în fond *axul* (s.n.) întregii mele investigații“, spune autorul. De la bun început trebuie să spunem că filosoful cu a cărui metodă s-a identificat Vintilă Horia este Husserl: „Întîlnesc fenomenologia la baza aproape oricărei tehnici de cunoaștere de azi“.(Să precizăm că prin „tehnica de cunoaștere“ Vintilă Horia înțelege un numai științele, dar și artele, teologia ca și astrologia, de altfel unul dintre intervievați e Raimundo Abellio, scriitor și astrolog.) De exemplu „Joyce realizează în opera sa, fără să o știe, printr-o pură coincidență genială, procesul tipic al unei *epoci fenomenologice*.

El concentrează tot ceea ce este cunoscut, adică trecutul său mnemotic și sentimental, cunoașterea sa, într-o paranteză eidetică și depășește acest act eliberator spre o treaptă mai înaltă și definitivă, mistică aș spune, care este *Finnegans Wake*, o ultimă trezire în autenticitate. (…) geniile unei epoci coincid perfect în căutarea lor – un pictor «vorbește» la fel cu un fizician sau cu un poet.“ Un alt exemplu: Van Gogh – care i se pare lui Vintilă Horia „un foarte bun exemplu în această privință și anunță ceea ce vor realiza fizicieni ca Heisenberg în domeniul cuantic sau ceea ce va afirma Husserl despre confuzia între subiect și obiect. E vorba de antropomofizare a naturii – există picioare, umeri, capete în peisajele lui Van Gogh. Pe măsură ce omul cunoaște materia, aceasta îl cunoaște pe om.“

Importanța lui Husserl în conștiința secolului XX nu poate fi subestimată și dintr-un alt motiv: „important pentru Husserl era să fie eliminat un număr de prejudecăți științifice, să fie creată o nouă logică și o nouă epistemologie, și că *există un teritoriu comun tuturor științelor, structuri fixe pe care se ridică orice fel de cunoaștere* (s.n.)“. Îl fascinează pe Vintilă Horia ideea acestui teritoriu comun tuturor științelor, și, în continuitate cu aceasta, cea a constituirii în vremurile noastre a unui limbaj universal, comun tuturor tehnicilor de cunoaștere. Ferdinand Gonseth îi povestește cum a ținut o conferință în Zürich invitat de Pauli și Jung, despre principiul de complementaritate al lui Bohr aplicat la psihologie. La sfîrșit se ridică Pauli și vorbește ca și cum conferința mea s-ar fi adresat fizicienilor. Apoi vorbește Jung ca și cum m-aș fi adresat psihologilor.“ Gonseth, în concluzie: „Am vrut să arăt că se poate vorbi și unora și altora“. Acest limbaj universal, care dă semne că se află în curs de constituire în timpurile noastre, va permite, cum spune, cu un exces de optimism, Vintilă Horia, „o înțelegere totală a omului“.

Capitolul al doilea al cărții e consacrat teologilor. Interlocutorii, din păcate, sînt în exclusivitate nume, mari, adevărat, din orizontul teologiei catolice și protestante, cum ar fi Rahner sau Congar. Vintilă Horia nu vorbește cu nici un ortodox („ortodocșii sînt prea departe și prea bine păziți pentru a putea stabili cu ei un dialog adevărat“). Dar nici cu vreun reprezentant al islamului sau budismului contemporan. Sigur, nu lipsesc pe parcursul cărții, discuțiile privitoare la necesitatea credinței în Dumnezeu, într-un „dincolo de pămîntesc“. „La fel ca Jung, spune într-un loc Horia, cred că păcatul cel mai mare este acesta: vacuitatea religioasă a sufletelor.“ „Neliniștile lui Bünuel, Jean Rostand sau Eugen Ionesco sînt dovezi că omul de azi nu poate trăi în afara supranaturalului.“ Însă, Vintilă Horia crede că „teologii (de azi - n.n.) nu au întîlnit încă propriul lor drum spre Santiago, cel care să facă posibil trecerea de la lipsa de credință a secolului al XIX -lea, cu ororile pe care le-a adus lumii, spre o pace a sufletului obținută în stilul viitorului.“ Arnold Toynbee este categoric în această privință: „Există un gol, provocat de eșecul creștinismului și al celorlalte religii în

lumea de azi." Acesta e răspunsul la întrebarea „Care ar fi posibilitățile de succes ale creștinismului azi?". De altfel, Vintilă Horia crede că omul de azi „refuză să accepte altceva decît explicații științifice, datorită lipsei sale de credință. Cum să îl faci să accepte, de exemplu, misterul transsubstanțierii?... Cred că există o opacitate aproape absolută în mintea omului contemporan în ceea ce privește tema religioasă". Totuși, Heisenberg vede aici și altceva, și ceea ce spune despre studenții de azi nu e valabil numai pentru ei: „Studenții nu vor să adopte nici o postură, nici o formă prestabilită, nici un ideal fixat, vor să lase lucrurile fără a le defini, se mențin la distanță." Un semn al vremurilor.

Trăim timpuri ale unei mutații dureroase și profunde, crede Vintilă Horia. O mutație care va sfîrși prin a schimba în mod radical omenirea în esența ei. „Aceasta este o epocă în care asistam la toate perversitățile spiritului, de decadența în care ne-a scufundat «moartea lui Dumnezeu»." Dar aceasta, spune Vintilă Horia, nu e „decît un mod de a merge spre un alt tip uman, dat fiind că acolo unde e pericolul este și ceea ce salvează" (Holderlin). Aceasta ar fi concluzia și intuiția centrală a cărții călătoriilor esențiale pe care o prezentăm.

Semnele timpurilor nu îndeamnă nici pe departe spre optimism. Vintilă Horia le discută cu interlocutorii săi și nu lasă nici un loc de îndoială asupra dorinței sale de adevăr. Îi spune lui Gonseth: „Trăim vremuri de absolută falsitate. De aici necesitatea imperioasă pentru mine de a vorbi cu oameni pasionați de adevăr și de a scrie această carte. Oameni liberi, capabili să îmi spună ceea ce gîndesc despre lumea de azi și despre lumina sau umbrele zilei de mîine. Fără a ține cont nici de oamenii politici nici de ziare."

Oameni pasionați de adevăr, spune Horia. Nu intelectuali! „Intelectualul, crede Vintilă Horia, manevrează idei care nu îi aparțin, trăiește de pe urma ideilor creatorilor și domină o lume în care ar trebui să domine creatorii. Intelectualii au sprijinit în general pe cei care s-au opus libertății." În altă parte, un avertisment: „Există idei care nu vor să moară și oameni care le apără pentru că de ele depind averea și puterea lor."

De aceea, pentru Horia, la fel ca pentru Ernst Jünger, creatorul este în mod necesar un rebel, care trebuie să își conserve cu orice preț autonomia și libertatea. Un centru, o conștiința creatoare, are o responsabilitate uriașă: „Vorbesc cu Jünger despre ce trebuie să știe un scriitor pentru a putea avea o imagine corectă a lucrurilor și a nu-i trăda pe ai săi."

Ajunși aici, trebuie să spunem că transpare din întrebările și observațiile pe care le face Vintilă Horia o dorință poate prea mare, chiar dacă legitimă, de a identifică semne negative ale vremurilor în care trăim. Interlocutorii săi nu îi dau întotdeauna răspunsurile pe care le așteapta. Cîteva exemple: Horia întreabă, la un moment dat, pe un astronom englez dacă nu i se pare că în cucerirea spațiului extraterestru nu se ascunde un impuls diabolic. Sau îl întreabă pe un arhitect american, Max Abramovitz, dacă arhitectura e în decădere ca formă de artă. Pentru că, spune Horia, am întîlnit cartiere foarte urîte în Paris și în New York. Răspunsul lui Max Abramowitz este: „Nu. Ceea ce se vede la periferia marilor orașe sînt lucruri făcute de arhitecți de a doua și a treia categorie. Arhitecții buni continuă să facă lucruri de calitate, sînt creatori dar sînt mai scumpi…". La fel, sînt mai greu de digerat azi aceste observații ale autorului cu privire la impactul calculatoarelor asupra umanității: „Calculatoarele sînt dăunătoare, pentru că îi concediază pe cei ce lucrează în industrie, contabilitate, administrație și nu țin cont de ce se va întîmpla în 20 de ani cu cei ce vor rămîne fără muncă." Sau această întrebare, adresată neurochirurgului canadian Wilder Penfield: „Vreau să știu dacă e posibil prin chirurgie neurologică să fie transferată memoria de la o ființă umană la creierul alteia. A anihila trecutul unei ființe umane, transferîndu-l în creierul alteia".

E de înțeles starea de alarmă pe care o trăiește un scriitor în fața unui fenomen fără precedent în istoria omenirii, cum e acesta al proliferării explozive a tehnologiilor de tot felul. Totuși, nu toate personalitățile cu care discută Horia sînt de acord cu faptul că dezvoltarea tehnicii e un pericol. Stephane Lupasco îi spune, de exemplu, că nu crede absolut deloc că „Omul poate fi amenințat de către tehnică. Ea îl eliberează pe om de multe necesități, fizice și biologice. Nu pot vorbi de rău civilizația noastră." Interviul cu George Palade aduce o notă de umor în acest context. Horia întreabă dacă progresele biologiei contemporane pot produce o prelungire a vieții umane, după toate aparențele un semn pozitiv. Răspunsul lui Palade nu e lipsit de o undă de cinism: „Există prea mulți bătrîni, și cum un există selecție, datorită igienei și medicamentelor, cei mai interesanți dispar în masa celor care nu sînt. În consecință nu e necesar să ne preocupăm de problema prelungirii vieții."

Pe de altă parte, onestitatea lui Horia e vizibilă atunci cînd vorbește despre problema drogurilor, o plagă a societății contemporane. Judecățile sale sînt nuanțate: „Drogurile pot fi benefice în spitale, pentru a vindeca și alina suferința, dar drogurile de asemenea omoară. Adevărul fundamental despre droguri - nimeni nu întîlnește în ele decît pe sine însuși." Totuși, la întrebarea sa adresată doctorului Patton dacă este posibil să explicăm cauzele toxicomaniei în societatea noastră occidentală, care sînt motivele exacte, acesta îi răspunde: „Pentru mine este imposibil, absolut imposibil".

Nu putem încheia prezentarea acestei cărți fără a observa că e scrisă de un român. Se vede acest lucru în multe locuri. La un moment dat, Horia îi spune lui Gonseth: „Mă impresionează

actualitatea nesperată a ideilor dvs. în Cehoslovacia și în România. Există în România ceva de felul unei rezerve de puritate…"Apoi, Horia povestește, în prezentarea pe care o face operei lui Joyce, că în cartea sa *Jurnalul unui țăran de la Dunăre* vorbește de asemănarea uimitoare între Irlanda și România. Cele două țări au trăit la marginea Europei, una în Occident, alta în Orient, supuse unor presiuni istorice neîntrerupte. Au fost cucerite și oprimate timp de secole și au creat o cultură țărănească, de tip tradițional, una catolică, cealaltă ortodoxă, și au fost leagăne ale unor mitologii folclorice și poezii populare între cele mai bogate din lume. S-a și făcut o comparație istorico-literară între Beckett și Ionescu.

Singurul mare muzician al secolului XX intervievat, Oliver Messiaen, e pasionat de cîntecul păsărilor, în special de cel al ciocîrliei. Îi descrie lui Horia, cu toate detaliile, cum evoluează din punct de vedere muzical ciocîrlia în zborul ei. Horia îi povestește că românii au o melodie populară numită „Ciocirlia", inspirată direct din cîntecul ei. Și un ultim detaliu, nu lipsit de farmec: Dr. Rof Caballo crede că numai și numai în argoul spaniol se folosește verbul care numește uniunea amoroasă pentru a indica faptul de a face praf pe cineva. Și în română, adaugă Vintilă Horia, dar într-un sens mai inocent…

Viajes a los centros de la tierra este o carte de o mare deschidere și de o mare luciditate. Cartea unui român care s-a străduit și în mare parte a și reușit să ne ofere o imagine a luminilor și umbrelor lumii în care trăim. O carte a călătoriilor necesare și urgente azi, cînd neliniștile și suferințele omenirii nu sînt mai puține decît cele de acum 30 de ani. O carte de o atitudine și un curaj exemplare.

■

Vintilă Horia sau gîndirea dincolo de vizibil

Vintilă Horia s-a născut la 18 decembrie 1915, în satul Segarcea din regiunea Craiova din România și a murit la 4 aprilie 1992, la Collado-Villalva din preajma Madridului. Cei care l-am cunoscut și am fost martorii traiectoriei existenței lui putem afirma fără înconjur că epitaful său ar putea fi cunoscuta sentință a lui Nietzsche: „Ceea ce nu mă ucide mă face mai puternic".

Santiago RIVAS

Fiu al unui inginer agronom, Vintilă Horia a avut o vocație universală care l-a împins mai întîi către studiile de drept, cărora li s-au adăugat curînd cele de litere și filosofie în mai multe universități europene, între care și cele din Perugia și Viena.

În 1940 intră în corpul diplomatic al României, fiind atașat de presă și cultură în misiunea de la Roma, în timpul guvernării Mareșalului Antonescu.

În 1942 are aceeași însărcinare în misiunea română de la Viena.

În 1944 este internat de către nemți în lagărele de concentrare Krummhübel și Maria Pfarr, fiind eliberat de englezi în 1945. Această perioadă a vieții sale este cea mai obscură; aproape că nu avem alte date despre acei ani decît cîteva aluzii ale sale risipite pe ici, pe colo, fără să putem cunoaște amănuntele.

La sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, decide să ia calea exilului în Italia, unde leagă o mare prietenie cu Giovanni Paipini; își începe astfel colaborarea cu diverse reviste italiene.

În 1948 se află la Buenos Aires, funcționînd ca profesor de literatură la Facultatea de Litere și Filosofie, cu un venit modest și sprijinindu-se în permanență pe aportul financiar al soției sale.

În 1949 se așează la Madrid ca funcționar al Centrului Superior de cercetări științifice, director al secției de studii italiene. Din acest moment s-a considerat întotdeauna spaniol, obținînd cetățenia în 1972. Ceea ce pune cu adevărat pecetea identității noastre nu este numai țara în care ne-am născut, ci și (cum amintește Isidro-Juan Palacios și cum îi plăcea să repete lui Vintilă) „acea patrie unde cineva se duce să moară și va lua în posesie un petec de pămînt în mod definitiv".

În 1960 primește la Paris premiul Goncourt pentru romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*, un jurnal intim imaginar al poetului Ovidiu, în care este relatată devenirea personală a acestuia din exilul în Dacia (actualmente, România) și descoperirea de către el a realității Divinului. Cineva a spus că orice operă adevărată este întodeauna autobiografică. Este momentul consacrării definitive a lui Vintilă Horia ca scriitor, dar o susținută și violentă campanie împotriva sa a intelectualilor „stîngii caviar", condusă din umbră de Jean-Paul Sartre, care îl acuză de „filofascism", îl obligă să renunțe la premiu.

În această operă se profilează deja marile linii directoare ale gîndirii filosofico-literare ale lui Vintilă Horia, gîndire greu de încadrat într-o ideologie sau într-un curent politic obișnuit.

Vintilă Horia s-a considerat întotdeauna un om de dreapta, cu condiția de a fi el cel care să definească acest termen atît de controversat.

Dacă cuvîntul „dreapta" n-ar fi așa de ambiguu și atît de asociat cu sanchopancismul burghez, poziția sa ar fi clară. Să citim ceea ce spună chiar Vintilă:

„Dreapta nu este o ideologie, este un stil de viață care corespunde unor valori fundamentale, iar în cadrul acestor valori pe primul loc, ca un corolar al tuturor acestora, stau valorile creștine. Dreapta este un stil de viață permanent, înăuntrul căruia stau dragostea, familia, proprietatea privată, credința religioasă, morala, eroismul atît în război cît și pe timp de pace, acestea sînt valorile fundamentale ce-au fost întodeauna, *volens-nolens*, de dreapta, pentru că împotriva acestora s-au manifestat mereu cei de stînga. Aceștia din urmă au inventat o ideologie, o filosofie pentru a putea ataca aceste valori ce n-aveau nevoie de nici o ideologie. Dreapta reprezintă viața, iar stînga reprezintă moartea. Dreapta este pentru dragostea firească și naturală, împotriva avortului, în favoarea familiei, în contra drogurilor – și nu întîmplător, pentru că asta înseamnă a apăra viața. Din cealaltă perspectivă, a ideologiei stîngii răsar neîncetat atacuri împotriva vieții, apărînd manifestările potrivnice naturii“ (interviu în revista „*Hespérides*“, nr. 11).

Gîndirea filosofico-literară a lui Vintilă Horia se încadrează astfel într-o „dreaptă ideală“, militantă (am zice că într-o „*Destra*“ de tip italian), îndepărtată aproape complet de această „Dreaptă“ în care oamenii actualului sistem pot camufla lipsa lor de viziune asupra viitorului și dependența lor constantă de grupurile de presiune financiară.

Fidel vocației sale militante, autorul nostru a întemeiat în 1971 revista „*Futuro Presente*“ („Viitorul Prezent“) din care a editat 41 de numere indispensabile pentru înțelegerea contradicțiilor modernității, pentru depășirea lor intelectuală și pentru o critică lucidă a devenirii.

Opera lui Vintilă Horia, cuprinsă în diferite articole și cărți, a constituit un tot în care s-au întîlnit întregitor diferite ramuri ale culturii: filosofia, arta, științele, tradiția, psihologia, politica, sociologia, futurismul, erotismul, critica literară…, un tot care, departe de a fi simplu sincretism, alcătuia o adevărată viziune despre lume, o „*Weltanschauung*“, întotdeaună călăuzită de un fir conducător: moartea materialismului (în versinile sale liberală și marxistă) și renașterea înaltei spiritualități. Dovadă a marii sale cuprinderi intelectuale a fost publicarea, în 1971, a volumului *Viaje a los centros de tierra* (Călătorie spre centrele pămîntului), o serie de interviuri realizate cu și despre cei mai influenți gînditori și savanți ai secolului XX; cu ei înșiși sau, dacă nu mai erau în viață, cu colaboratorii lor apropiați: Husserl, Heidegger, Fellini, Unamuno, Jung, McLuhan… defilează prin paginile sale oferind o viziune finală globală: dacă elitele secolului XIX erau laicizante și agnostice, materialiste în sensul filosofic al cuvîntului, avangarda științifică a post-modernității, începînd de la revoluția cuantică, ne oferă, în mod paradoxal, o reîntoarcere la cele sfinte: „Este dovadă de mare incultură să crezi că a fi progresist, în sensul științific al cuvîntului, implică o atitudine antireligioasă (…). Fizica actuală poate fi numită metafizică pentru că este antimaterialistă din toate punctele de vedere. (…) Noua știință este o știință care acceptă metafizicul și vorbește despre Dumnezeul creator. Tot ce se întîmplă în Cosmos implică o atitudine religioasă în majoritatea cazurilor. (…) Omul contemporan, nefiind religios, este incult“ (interviu în revista „*Hespérides*“, nr. 11).

Nu ne este cu putință să încheiem încercarea de biografie a lui Vintilă Horia fără să ne referim la o lucrare care este parte din opera sa fundamentală, *Introducción a la literatura del siglo XX* (Introducere în literatura secolului XX), text obligatoriu pentru cunoașterea tuturor curentelor gîndirii etice, politice și sociale, care s-au exprimat prin intermediul literaturii de-a lungul acestui secol zbuciumat; operă cu atît mai interesantă cu cît recuperează pentru public scriitori care, din cauza ideilor lor anti-sistem, sînt azi ignorați.

Demnă de a fi menționată, ca o curiozitate, este *Ecuesta detrás de lo visible* (Anchetă în spatele celor văzute), o carte de cercetare asupra temelor de tip parapsihologic, cu interviuri luate unor persoane care au fost protagoniste și martore ale unor fenomene paranormale, avîndu-se în vedere și punctele de vedere ale celor mai calificați experți în materie. Nu întîmplător Vintilă Horia a fost fondator și vicepreședinte al Societății Spaniole de Parapsihologie și al Institutului Internațional de Cercetări Parapsihobiofizice, instituții unde și-a făcut cunoscută interpretarea spiritualistă a fenomenelor paranormale, în opoziție cu tezele materialiste ale unei anumite parapsiholgii oficiale.

Vintilă Horia, ca operă și personalitate, este unul dintre exponenții esențiali ai acestei generații care a știut să deschidă calea spre denunțarea falsităților modernității, a spiritului triumfalist al acelui fatidic an 1789; a curajului pe care îl presupune să-i spui materialismului pe adevăratul lui nume: irealitate și incultură. Vintilă Horia, prin toate acestea, a constituit un reper în lupta culturală contra minciunii instituționalizate, contra unei lumi care, din necesitatea ei constantă de a se autojustifica prin ideologii care se răstoarnă la fiecare 30 sau 40 de ani, este tocmai de aceea de nejustificat.

Esența mesajului lui Vintilă Horia ne învață: „Toate imperiile decad; nu supraviețuiește decît imperiul etern al spiritului“.

Traducere din limba spaniolă
și adaptare de **V.A. Marian**

Theodor Cazaban despre Vintilă Horia

în dialog cu Cristian Bădiliță

Cristian Bădiliță: ***Pe Vintilă Horia l-ați cunoscut mult mai îndeaproape, ați fost prieteni încă din primii ani ai exilului, aveți în bibliotecă aproape toate cărțile sale cu dedicații splendide. Cum a fost cu „scandalul Premiului Goncourt" în 1960***?

Theodor Cazaban: Pe Vintilă Horia l-am cunoscut la Paris datorită acestui scandal. Uite de ce nu mă pot împăca eu cu mentalitatea franceză! Vine un tînăr din România, care nu călcase pînă atunci niciodată în Franța, care scrie, într-o franceză de invidiat, un roman, roman care primește Premiul Goncourt, cel mai important premiu francez pentru literatură, iar peste numai două zile este denunțat ca „fascist". Ar trebui scrisă o carte întreagă pe această temă: „Jos fascismul din limbaj". Acest abuz în terminologia politică a contaminat și dezbaterea literară. Epitetul „fascist" nu i s-a aplicat numai lui Vintilă Horia, ci și lui Martin Heidegger, lui Mircea Eliade, lui Cioran, pînă și lui Dumézil, am citit.

Theodor Cazaban

Cristian Bădiliță: ***Iar în ultima vreme a început aceeași campanie împotriva lui Jung. Se pare că toți cei care s-au ocupat de arhetipuri au fost fasciști. Cum s-au petrecut lucrurile, din perspectiva Dvs, ca martor direct?***

Theodor Cazaban: Cum s-au petrecut lucrurile? Au existat în exilul românesc trei persoane – Prea Sfinția Sa Episcopul Valerian Trifa, în America, părintele Bordeianu, la Paris, și Vintilă Horia – care au fost denunțate ca „fasciști", avînd de tras după aceea consecințe serioase. Spuneam că Vintilă Horia s-a refugiat în Spania, așa de cumplită și murdară a fost campania împotriva lui pentru niște articole din tinerețe, care în realitate nu conțineau nimic scandalos.

Cristian Bădiliță*:* ***Să amintim pe scurt ce s-a întîmplat. Vintilă Horia a fost invitat la un cocktail de către editura care publicase Dumnezeu s-a născut în exil. Relatez faptele așa cum le descrie el într-o scrisoare personală (a publicat-o și Nicolae Florescu în Întoarcerea proscrișilor). La un moment dat, în timpul acestui cocktail, un tînăr francez îl invită într-o cameră alăturată, pentru a i-l prezenta pe atașatul cultural al Ambasadei române la Paris. Vintilă Horia refuză categoric, francezul care intermediase, am impresia, un membru al Partidului Comunist Francez, iese ofensat din cameră, iar a doua zi, „din senin", se declanșează scandalul. Probabil că dosarul era deja pregătit, din moment ce reacția a fost atît de promptă. Adică la o zi de la premiere, după refuzul lui Vintilă Horia de a-l întîlni pe acest personaj oficial se declanșează l'Affaire du Prix Goncourt.***

Theodor Cazaban: Dacă Vintilă Horia n-ar fi fost Vintilă Horia s-ar fi dus la Ambasadă să bea un pahar cu vin și toată lumea l-ar fi aplaudat ca fiind laureatul premiului Goncourt 1960. Însă, nimeni dintre exilații români nu se ducea la Ambasada Română din Paris. Criteriul aici era nemilos. Cine se ducea la Ambasadă era un trădător, o javră. Cît despre scandalul Goncourt, trebuie să spun că a fost o rușine pentru intelectualitatea franceză de la cap la coadă. Este inadmisibil ca un comunist de cea mai proastă speță, precum André Würmser, un comunist care regreta că nu s-au tăiat mai multe capete la revoluție, una dintre ultimele tîrîturi morale ale partidului stalinist francez, zis comunist, să fi avut de partea lui 99% din intelectualitatea franceză.

Cristian Bădiliță: ***Vintilă Horia spune că o singură revistă franceză l-a susținut pînă la capăt.***

Theodor Cazaban: Probabil *Rivarol*, una din revistele de dreapta, excelentă, dar care a trebuit să moară pe parcurs din lipsă de cititori.

Cristian Bădiliță: ***Totuși efectul a fost pozitiv pentru soarta cărții. Pînă la sfîrșitul anului, într-un răstimp destul de scurt, s-au vîndut peste o sută cincizeci de mii de exemplare din volum, iar Vintilă Horia a semnat contracte pentru traducerea romanului în nu mai puțin de opt limbi***.

Theodor Cazaban: O sută cincizeci de mii de exemplare se vînd întotdeauna pentru premiul Goncourt. De aceea e foarte greu de stabilit o relație între tiraj și valoare. De altminteri, mîrșăvia a ajuns pînă acolo, încît un sinistru personaj, i-am uitat numele, a scris cu ocazia succesului lui Vintilă Horia că ar trebui să i se ia înapoi banii cîștigați la premiul Goncourt. La acest nivel ne aflăm! Pe de altă parte, Vintilă mi-a povestit că la diverse conferințe ale sale din Spania, ambasadorul Franței era de față. Aici văd un fel de duplicitate.

Cristian Bădiliță: ***În Spania, el tot timpul se prezenta ca „scriitor francez de origine română, trăitor în Spania".***

Theodor Cazaban: Eu, unul, spun că reușita lui este extraordinară. L-am cunoscut tocmai cu ocazia acestui premiu Goncourt. Am să „denunț" pe încă un om la care țin, pe Ionescu. Am fost la el, atunci, ca să-l rog să intervină cumva. Nu știu dacă eram singur sau cu Neagu Djuvara, secretarul Fundației Regale. Și Ionescu a fost contra. A spus: „Dacă ar fi fost legionar, poate că aș fi intervenit. Dar a fost cuzist." Asta nu schimbă cu nimic dragostea mea pentru Ionescu, care deși foarte antilegionar, l-a ajutat pe Deleanu.

Cristian Bădiliță*:* ***Cum a putut să facă o asemenea afirmație despre Vintilă Horia, care n-a fost nici legionar, și în nici un caz cuzist? Aflu lucruri noi. Ar trebui să reia cineva dosarul acestui scandal. Vintilă Horia n-a fost înregimentat în nici un partid politic, deși era un om metafizic de dreapta.***

Theodor Cazaban: Aici nu trebuie să cîntărim cu elemente prea mărunte. Ionescu se afla într-o pasă proastă. N-a vrut să intervină pentru Vintilă Horia. Ar fi intervenit însă pentru un alt român. Îl iubea, de pildă, pe Horia Stamatu. Cînd l-am cunoscut pe Horia Stamatu mi-am zis: „Eugen Ionescu a scris *Rinocerii* gîndindu-se la figura, la chipul lui Stamatu." Dar să revenim la Vintilă Horia! Spuneai că totuși i s-a vîndut cartea. Premiile Goncourt se vînd întotdeauna în primele zile. S-au vîndut mult mai puține după ce a fost denunțat, care va să zică, „fascist".

Cristian Bădiliță: ***S-a apărat în vreun fel, în presă, la TV?***

Theodor Cazaban: Nu, a fost foarte zgîrcit.

Cristian Bădiliță: ***Care a fost reacția lui?***

Theodor Cazaban: Cu banii de pe carte voia să-și cumpere o locuință în Franța, dar în urma scandalului a renunțat și s-a dus în Spania. Ulterior, Vintilă a avut succes mai ales cu cărțile de limbă spaniolă, în America de Sud. Hai să povestesc o amintire personală! Am petrecut o vacanță împreună, într-o stațiune pe marea italiană, aproape de Carrara. Ne plimbam pe unde se scotea marmură din munte. În apropiere se făcuse o expoziție cu fîntîni de marmură posibile. Un fel de machete. Și Vintilă se gîndea foarte serios să adune atîția bani cît să poată cumpăra o astfel de fîntînă de marmură și s-o ducă la Segarcea, locul lui de naștere. Și eu mă gîndeam că, dacă aș fi bogat, aș fi cumpărat aceeași fîntînă ca s-o duc la Fălticeni, în fața bisericii, în piațeta unde pe vremea copilăriei mele se afla o fîntînă oribilă de ciment. Eram niște sentimentali.

Cristian Bădiliță: ***Vintilă Horia a continuat să scrie și să publice cărți în franceză, demonstrînd că incidentul Goncourt nu l-a rupt definitiv de această cultură pe care o iubea realmente din tot sufletul.***

Theodor Cazaban: Și eu o iubeam și o mai iubesc – cînd e vorba de cultura franceză cea mare. Însă trebuie să fim onești și să spunem că de la scandalul premiului Goncourt cărțile lui n-au mai avut cronici în presa franceză.

Cristian Bădiliță: ***Au căzut în gol.***

Theodor Cazaban: Nimeni nu știa de apariția lor. În Franța poate exista un scriitor care să scrie o carte admirabilă cu un tiraj de numai două sute de exemplare. Acest scriitor obținea în anul următor premiul Goncourt și atunci tirajul urca la două sute de mii de exemplare. Vintilă Horia n-a mai făcut tiraj în Franța, pentru că pur și simplu nu mai avea cronici. Aici se vede un fel de mafie intelectuală.

Cristian Bădiliță: ***Da, e de admirat această consecvență, acest donquijotism, această încăpățînare de a publica într-o cultură care te-a refuzat de la început...***

Theodor Cazaban: Scria admirabil în franțuzește, fără să fi trăit în Franța. El a trăit în România, apoi în Italia, în Germania, în America de Sud și în Spania.

Cristian Bădiliță: ***Avea totuși un public „de dreapta"?***

Theodor Cazaban: Nu știu. În Franța, nu cred. Bineînțeles că era cunoscut publicului de dreapta. Dar dreapta franceză este întotdeauna minoritară, foarte minoritară.

Cristian Bădiliță: ***Cărțile lui Vintilă Horia sunt speciale, scriitura pare un fel de ritual, uneori ușor desuet, tocmai din cauza faptului că scrie într-o limbă străină pe care se simte că o iubește, dar o și respectă. Romanele lui sunt un fel de „ficțiuni realiste". Mă gîndesc la Scrisoarea a VII-a, la Un mormînt în cer. Tema principală, explicită sau discret camuflată, rămîne exilul (a doua este dragostea). Vintilă Horia își alege personaje-tip, personaje esențiale, în care îi place să se recunoască și care îl ajută să înțeleagă propria dramă de exilat. M-am întrebat mereu de ce preferă personaje din alte epoci? Chiar și personajele actuale par în cărțile lui apariții hieratice, din alte lumi. Poate că acest refugiu în „departe", într-un „departe" diafan se datorează faptului că drama exilatului nu mai reprezintă nimic pentru lumea complet alienată, deci fundamental exilată, de astăzi. Numai prin intermediul unor personaje „anacronice" (de fapt, anistorice), precum Platon sau El Greco, sau Ovidiu, autorul își poate asuma în același timp obiectiva drama. Ce capodoperă exatrordinară este Persécutez-Boèce! Un roman cum nu s-au scris multe în secolul trecut. În Spania prima ediție s-a epuizat în trei zile. Iar în Franța nu s-a mai reeditat niciodată. Nu mai vorbesc de România, unde a trecut neobservat. Ce se întîmplă cu această lume? E aproape diabolic.***

Theodor Cazaban: Vintilă Horia debutează în Occident și izbutește cu o carte al cărui titlu conține cuvîntul „exil". Acest titlu, *Dumnezeu s-a născut în exil*, e un fel de „program". Exilul poate fi existențial, al nostru, al tuturora cei din ziua de astăzi. Îți fac o mărturisire puțin abruptă: eu mă simt din ce în ce mai exilat în „lumea liberă". Și cîteodată spun: „Sunt în afara lumii, *complet* libere, în care trăiesc." Vintilă Horia n-a fost un om de extrema dreaptă. Legionarii l-au dat afară din postul de atașat cultural pe care-l avea la Roma. În Franța s-a scris că a fost legionar, cuvîntul „legionar" însemnînd „fascist", fascist însemnînd „nazist", iar nazist ce-i mai rău pe lume. În acest amalgam, în această escaladă în confuzie se poate practica orice fel de manipulare. Întrebarea însă era alta.

Cristian Bădiliță: ***Formulez altfel: în ce familie spirituală și literară l-ați înscrie pe Vintilă Horia?***

Theodor Cazaban: Cred că are multe afinități cu Jünger. De altminteri, el mi l-a revelat pe Jünger și îi mulțumesc. În biblioteca mea vei găsi un exemplar din cartea *Heliopolis*, care aparținea lui Vintilă Horia și pe care am uitat să i-l înapoiez. El mi-a recomandat altădată: „Citește *Falezele de marmură*". A fost o descoperire. Vintilă Horia s-a interesat și de Noul Roman. Ne înțelegeam admirabil în ceea ce privește necesitatea unei rupturi a discursului romanesc clasic. Îmi amintesc de o altă carte a lui, *Journal d'un paysan du Danube*. Ce păcat că a apărut după premiul Goncourt și aproape nimeni nu-l mai citea pe Vintilă.

Cristian Bădiliță: ***A fost publicată în 1966. O carte care denunță toată mizeria și meschinăria acestui secol, de la Estul stalinizat și pînă la Vestul stalinist-cochet...***

Theodor Cazaban: Îmi place expresia „stalinist-cochet", e foarte potrivită. Mă gîndeam, în timp ce îmi puneai această întrebare, la niște profeții. Nu știu dacă mă îndepărtez de linia conversației noastre. În Franța este foarte des citată o frază atribuită lui André Malraux: „Secolul al XXI-lea va fi religios sau nu va fi deloc". Interesantă idee, însă eu, care sunt puțin critic și puțin amar în judecăți mă gîndesc că secolul al XXI-lea „*sera antifasciste et coquin*". Nu știu dacă poți să traduci în românește cuvîntul „*coquin*". E clar că ne aflăm într-o lume pe care eu o numesc o lume „complet liberă".

Cristian Bădiliță: ***Puteți schița un portret al lui Vintilă Horia?***

Theodor Cazaban: Aș spune că era un om armonios lăuntric și tocmai această armonie lăuntrică îl ferea de micile sau marile meschinării din jur, îl făcea rezistent la durere. Apoi, era un om „cu simțul valorilor", formulă care-și recăpăta sensul prin Vintilă. Și mai presus de orice, era un intelectual deschis în toate direcțiile: metafizică, literatură, știință, chiar și parapsihologie. În 1960 l-am convertit și pe el la lectura lui Guénon și mi-a povestit ce succes enorm a avut, cîțiva ani mai tîrziu, la un congres al dantologilor din Italia, unde a vorbit despre *L'ésotérisme de Dante*, lucrare complet ignorată de specialiști.

Cristian Bădiliță: ***De altfel, Guénon face parte din mica bibliotecă din pustiu a lui Ștefan Diaconu, savantul-profet din Persecutați-l pe Boetius! Așa cum această din urmă carte, a lui Vintiă Horia, ar trebui să facă parte din biblioteca esențială a oricărui om de cultură din România.***

(fragment din *Captiv în lumea liberă*, ediția a –II-a, în curs de apariție)

Întoarcerea lui Vintilă Horia nu a mai avut loc

Printre puținele încercări din România de recuperare a personalității culturale extraordinare care a fost Vintilă Horia se numără și acelea întreprinse de Marilena Rotaru. Realizator de televiziune, Marilena Rotaru și-a dedicat ani întregi studierii operei și vieții lui Vintilă Horia. Rezultatul: un film documentar și o carte – intitulată inspirat *Întoarcerea lui Vintilă Horia* –, menite să ni-l prezinte în lumina adevărului pe cel necunoscut de noi, românii, dar atît de prețuit în Occident.

Marcel PETRIȘOR

Întoarcerea lui Vintilă Horia (Ed. Ideea, București, 2002) a Marilenei Rotaru a fost făcută cu pasiune, așa cum mărturisește și autoarea: „Ultimul cadru al filmului a fost montat, s-au pus genericele, muzica… Momentul care de obicei mă eliberează și mă bucură este înlocuit de o cu totul altă stare. Am terminat și mi-e teamă. Mi-e teamă că am terminat. Timp de opt ani am căutat secvențe de viață, de biografie literară, documente, sentimente și emoții care au alcătuit omul și scriitorul Vintilă Horia.

M-a condus prin viața lui, prin orașele exilului său, prin țările bucuriilor și durerilor lui. Am visat împreună cu el întoarcerea în România, și, într-o clipă, tulburată de intensitatea și profunzimea frămîntărilor lui sufletești, fără să știu ce fac, i-am promis-o.“ Autoarea trăiește sentimentul de vinovăție și de neputință pe care ar trebui să-l împărtășim cu toții, acela de a nu-l fi adus cu adevărat pe Vintilă Horia în România. El a fost exilat pînă la sfîrșit.

Cartea despre Vintilă Horia – pentru care autoarea vădește o pasiune și un interes (evident, de reporter) cu totul aparte – merită citită cu mare atenție. Pentru că zugrăvește pînă la detaliu travaliul artistic impresionant al lui Vintilă Horia care țintește spre găsirea unor răspunsuri la marile întrebări ale secolului trecut, muncă încununată de cîteva opere între care prima rămîne *Dumnezeu s-a născut în exil*. *Întoarcerea lui Vintilă Horia* trebuie însă citită mai ales pentru că surprinde patimile scriitorului în îndelungatu-i exil într-un Occident aflat în amurg, dacă nu chiar în plină agonie. Vintilă Horia nu a pătimit numai în sens de suferință ci și prin aprinderea sufletului de pasiune, de iubire pentru un popor (desigur, cel român) care nu a știut (și nici nu știe) să-l prețuiască și pentru țara natală din care a fugit și după care a tînjit mereu.

Cea mai interesantă parte a volumului semnat de Marilena Rotaru ni se pare aceea în care este demontată «cabala» pariziană căruia i-a căzut victimă Vintilă Horia după ce i s-a decernat premiul Goncourt, în 1960, pentru capodopera sa *Dumnezeu s-a născut în exil*. Un torent de acuzații, insulte și mizerie umană s-a revărsat peste Vintilă Horia spre a-l diaboliza și a-l lipsi de una dintre cele mai importante distincții din lumea literară occidentală. A fost acuzat că a fost legionar. I s-a găsit o vină în crezul său că «România nu se va salva decît prin întoarcerea către tradiția creștină a neamului».

Atacul asupra lui Vintilă Horia a fost provocat și alimentat de Securitatea comunistă din România, care l-a însărcinat pe Mihail Ralea să sensibilizeze opinia publică occidentală – prin difuzarea în presa franceză a unui «dosar» – în legătură cu acest «demon fascist, nazist și legionar». Vintilă Horia a fost acuzat că ar fi susținut pînă și înființarea lagărelor de exterminare din Germania nazistă. Pe scurt, era găsit vinovat pentru Holocaust! Intelighenția franceză de stînga a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-l împiedica pe acest «monstru legionar» să se bucure de notorietatea și prestigiul mondial meritate, după ce a fost laureat al premiului Goncourt. Faptele ne duc cu gîndul la un atac similar care a fost îndreptat împotriva lui Mircea Eliade și, mai recent, contra lui Nicolae C. Paulescu.

Despre Vintilă Horia îi vorbesc Marilenei Rotaru, la modul laudativ: Alexandru Paleologu, Mihai Catuniari, Pan Vizirescu, Alexandru Husar și Constantin Bălăceanu-Stolnici.

Marilena Rotaru are marele merit că nu s-a oprit doar la interviuri cu și despre Vintilă Horia, că n-a rămas l-a stadiul de biografie literară, ci a săpat în profunzime, inclusiv în arhivele Securității și a scos la lumină dovezi irefutabile. Bunăoară, într-unul dintre documente se arată că Vintilă Horias nu a fost legionar.

Cazul Vintilă Horia este unul relevant pentru felul în care ideologia încearcă, și deseori reușește, să dicteze scara de valori în lumea creatorilor, acolo unde ar trebui să primeze valoarea și nicidecum ideea politică.

■

Vintilă Horia – un condamnat al „justiției populare“

Adrian Nicolae PETCU[1]

Despre scriitorul Vintilă Horia Caftangioglu s-a scris mult[2] și o să se mai scrie. Dar foarte puține date se cunosc în privința condamnării sale de către justiția comunistă în anul 1946. În cele de mai jos ne propunem să aruncăm o scurtă privire asupra problemei, precizând că această discuție poate fi doar o introducere.

Vintilă Horia Caftangioglu a fost judecat în lotul nr. 11 de „criminali de război“, din care mai făceau parte: Gheorghe A. Cuza, Alexandru C. Cuzin, Alexandru Gregorian, Horia Stamatu, Platon Chirnoagă, Ion Gheorghe, Sergiu Vladimir Cristi, mitropolitul Visarion Puiu, Ion Sângeorgiu, Ion Victor Vojen, Nicolae Gușe, Constantin Călugăreanu și maior Ioan Popescu. Dezbaterile acestui proces au început în data de 20 februarie 1946. Tribunalul Poporului, Completul II de judecată, condus de Alexandru Voitinovici, avea să se pronunțe în acest proces a doua zi, 21 februarie. Drept „judecători asesori“ au fost câte unul din partea: Ministerului Justiției, din Frontul Plugarilor, din Partidul Social Democrat, din Confederația Generală a Muncii, din Uniunea Patriotică, din Partidul Comunist Român, respectiv Partidul Național țărănesc și Partidul Național Liberal, prezente în guvernul Petru Groza.

Astfel, se înțelege din capul locului că sentința în cazul acestui lot, ca de altfel și la majoritatea „criminalilor de război“, au fost influențate de comuniști. De aceea, majoritatea acuzațiilor care se aduceau celor învinuiți erau legate de susținerea „politicii fasciste duse de conducătorii României după 1940“. Însuși „acuzatorul public“ Silviu Rapoțescu, după susținerea rechizitoriului împotriva inculpaților, a dat „citire mai multor pasaje din articolele de presă scrise de el și din cele radio-difuzate, pentru a evidenția propaganda și contribuția lor la aservirea țării, în favoarea Germaniei hitleriste cum și la intrarea în războiul nefast, care, prin pierderile materiale și umane ce au ocazionat, constituie cel mai mare dezastru național.

Adevărați otrăvitori de suflete, prin scrierile din presă, trebuie pedepsiți exemplar, pentru ca pe viitor să nu mai fie posibile astfel de dezastre naționale“[3].

Cazul acestui proces de judecare a „criminalilor de război“ este unul din exemplele edificatoare a luptei duse de Partidul Comunist în drumul său spre acapararea totală și sigură a României. În acest sens, dorim să discutăm câteva aspecte generale, legate de contextul în care Vintilă Horia, și nu numai, a fost judecat, dar și de ordin particular, privitoare la desfășurarea propriu-zisă a acestui act juridic.

În planul general-contextual, în cazul acestui proces de remarcat este manipularea pe care Partidul Comunist o făcea în rândul opiniei publice românești. După expirarea termenului de judecare a criminalilor de război, care fusese data de 1 septembrie 1945, potrivit Legii nr. 312/1945, guvernul Petru Groza, la cererea ministrului Justiției, Lucrețiu Pătrășcanu (31 ianuarie 1946), va trece la judecarea unor loturi de „criminali de război“, anunțați de presa vremii în mai multe categorii: „conducătorii fostei centrale a evreilor“; „membrii fostului «guvern» legionar din Germania“; „conducătorii lagărelor de prizonieri sovietici din țară, care s-au făcut vinovați de bestialități și rău tratament aplicat internaților“; „jandarmii și polițiștii autori ai schingiuirilor și masacrelor“; „procesul pogromului de la Iași și al trenului fantomă-Iași“; „procesul Serviciului Special de Informații“ și cel al Antoneștilor, acest urmând să se fixeze ulterior[4]. Misiunea asumată de deținătorii puterii executive era facilitată de recunoașterea guvernului Groza de către puterile occidentale, eveniment care se produsese la începutul anului 1946, după scandalul provocat de greva regelui Mihai. Tot acum comuniștii vor trece la atacurile dure la adresa partidelor istorice.

Desigur că față de categoriile „criminalilor de război“ enunțate mai sus ne întrebăm unde era prevăzut Vintilă Horia. Răspunsul îl aflăm în anunțul dat de presa comunistă, din 21 februarie 1946, cu titlul: „Guvernul Horia Sima în fața Tribunalului Poporului“. Conținutul anunțului era următorul: „Completul II al Tribunalului Poporului, prezidat de dl. Fărcuțiu, începe astăzi judecarea celui de-al doilea lot de criminali de război și anume «guvernul fantomă» al trădătorului Horia Sima. În fața judecătorilor poporului nu apar însă decât Gheorghe A. Cuza și Victor Vojen, ceilalți «membri ai guvernului» și anume: general Ion Gheorghe, Mircea Manoilescu (sic!), Papanace etc. vor fi judecați în lipsă“[5]. De la bun început sesizăm o serie de erori, de la „participarea“ lui Gheorghe Cuza în guvernul de la Viena, până la notarea greșită a numelui lui Grigore Manoilescu, care a făcut parte din

---

[1] Consilier principal, Serviciul Cercetare, CNSAS

[2] Mihai Pelin, *Opisul emigrației politice*. *Destine în 1222 de fișe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securității*, Ed. Compania. [2002], p. 163-165; Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc* (1945-1989), Ed. Compania, [2003], p. 377-387.

[3] AMJ, fond Penal, dosar 24.541, vol. 8, f. 119-120.

[4] „România Liberă“, an III; nr. 455, 2 februarie 1946, p. 1; nr. 458, 6 februarie 1946, p. 1.

[5] *Ibidem*, nr. 471, 21 februarie 1946, p. 1.

executivul lui Sima, ca „ministru al Presei și Propagandei“[6].

Ulterior, la 22 februarie, presa comunistă anunța, cu titlul: „Tribunalul Poporului – Procesul Gh. Cuza și Ion V. Vojen“, că procesul lotului de criminali condus de judecătorul Alexandru Voitinovici este în plină desfășurare, în boxa acuzaților fiind: Gh. A Cuza, I. V. Vojen, Gușe Nicolae și Călugăreanu [Constantin]. Potrivit aceluiași ziar acuzarea era reprezentată de Victor Rapoțescu (sic!), deși, mai jos, când se enunță din rechizitoriul prezentat de acesta, numele este scris corect[7].

În fine, la 23 februarie se anunța, că cei considerați ca membri ai guvernului Sima erau condamnați la moarte, iar Alexandru Cuzin, Alexandru Gregorian, Horia Stamatu și Vintilă Horia la „detențiune grea pe viață“, pentru „vina de a fi înlesnit pătrunderea în țară a ideilor fasciste și pentru a fi militat pentru ele, primind directive de la legația germană“[8].

Din cele de mai sus constatăm o anumită stângăcie și o slabă cunoaștere în prezentarea acestui proces. Peste acestea mai remarcăm o enunțare tendențioasă a acestui proces comandat de puterea politică reprezentată de Partidul Comunist și aliații săi.

Totodată, sesizăm și o grabă în desfășurarea procesului. Afirmația ne-o susținem prin faptul că, abia la 19 februarie 1946 guvernul Groza a luat în discuție „actul de acuzare întocmit de Dl. acuzator public Dr. Silviu Rapoțescu“, pentru ca a doua zi să înceapă procesul[9].

În plan particular, punctual pe cazul lui Vintilă Horia, putem discuta de la redarea fragmentelor din sentința acestui proces, privitoare la acesta:

„[…] V. În ce privește pe acuzatul Vintilă Horia Caftangioglu

Având în vedere că faptele puse în sarcina acestui acuzat și încadrate prin actul de acuzare în prevederile art. 2 lit. o din legea nr. 312/945, constând în aceea că prin acțiuni directe articolele gazetărești a contribuit cu intenție criminală la realizarea scopurilor politice ale hitlerismului în România.

Având în vedere că din examinarea lucrărilor aflate în dosarul de instrucție al Dlui acuzator public cum și din dezbaterile orale făcute în cauză se constată următoarele:

Acuzatul Vintilă Horia Caftangioglu, ziarist, este unul din cei care prin activitatea sa gazetărească a contribuit la realizarea scopurilor politice ale hitlerismului în România.

Această propagandă este realizată de acuzat prin următoarele teme mai principale:

A. Propaganda pentru fascism și hitlerism și pentru aderarea României la politica Axei

a) Elogierea ditirambică a fascismului și hitlerismului și a reprezentanților lor: «Apariția lui Benito Mussolini este un eveniment epocal» (*„Povestea ducelui“ – Sfarmă Piatră*, 23 septembrie 1937); «Adolf Hitler e o genială minte politică» (*„Semnificația unei Revoluții“ – Sfarmă Piatră*, 2 februarie 1941); «Adolf Hitler și nu Napoleon este primul om politic al epocii moderne care merită calificativul de mare european» (*„Marele European“ – Sfarmă Piatră*, 5 iulie 1941); «Național Socialismul este asemănător ca forță și ca întindere a religiei în evul mediu și artei în chipul renașterii» (*„Hommo europaens“ – Sfarmă Piatră*, 17 decembrie 1941); «Führerul a așezat armata și poporul german în fruntea capitolelor eroice ale lumii moderne» (*„Elogiul curajului“ – Sfarmă Piatră*, 27 februarie 1941).

b) Deformarea democrației și a reprezentanților ei:

«Ne zvârcolim în democrație ca într-o țeapă pe care ne-am pregătit-o singuri» (*„Cultura democrației noastre“ – Sfarmă Piatră*, 4 februarie 1937); «Nu vom reuși să fim români decât rupând legăturile cu democrația» (*Ibidem*); «țara disprețuiește pe toți reprezentanții democrației, indiferent de valoarea lor» (*„Șeful Strul Kutem – Mihail Sadoveanu“ – Sfarmă Piatră*, 11 noiembrie 1937); «Democrația este inutilă» (*„Pe rugul unei vieți“ – Sfarmă Piatră*, 18 martie 1937).

c) Difuzarea temelor antisemite, elemente constitutive ale hitlerismului, pe latura rasială:

«Curentele semite au aruncat Occidentul în decadență» (*„Nordul în Mediterană“ – Sfarmă Piatră*, 9 iunie 1941); «Israel voia să-și facă o bogată patrie în România» (*„De ce tineretul României a fost și este antisemit“ – Sfarmă Piatră*, 16 aprilie 1941).

d) România trebuie să fie indisolubil legată de Axă deoarece:

«Hitler va salva Occidentul» (*„Nordul în Mediterană“ – Sfarmă Piatră*, 9 iunie 1941); «În spatele lui Hitler stă întreaga omenire care râvnește la libertate» (*„Elogiul curajului“ – Sfarmă Piatră*, 27 februarie 1941); «Alianța cu Axa ferește țările de ororile pe care le-au cunoscut aliații Angliei» (*„Valoarea morală a pactului tripartit“ – Sfarmă Piatră*, 4 martie 1941); «Hitler creează spațiul pacific» (*„Adevărata pace balcanică“ – Sfarmă Piatră*, 5 martie 1941); «Ordinea nouă creează numai binefaceri» (*„Führerul în Balcani“ – Sfarmă Piatră*, 24 aprilie 1941); «Hitler va fi biruitor, el reprezentând ideea cea nouă care va învinge ideea cea veche» (*„Valoarea morală a pactului tripartit“ – Sfarmă Piatră*, 4 martie 1941).

B. Sprijinirea dictaturii antonesciene

Vintilă Horia nu se sfiește să spună pe toate tonurile că marele merit al lui Antonescu este acela de a fi închinat România lui Hitler: «Generalul Antonescu a integrat România în ritmul Europei Noi» (*„Funcția de azi a presei“ – Sfarmă Piatră*, 19 mai 1941); «România și-a regăsit destinul prin fapta generalului Antonescu» (*„Cuvinte pentru strădaniile noastre“ – Sfarmă Piatră*, 7 mai 1941); «Prin Antonescu, România a căpătat încrederea Reich-lui» (*„Ecouri despre plebiscit“ – Sfarmă Piatră*, 13 martie 1941); «Salvarea nu ne poate veni decât la Antonescu – singurul român nepătat și bun» (*„Salvați sufletele noastre“ – Sfarmă Piatră*, 13

[6] Cf. Horia Sima, *Guvernul Național de la Viena*, Madrid, Ed. Mișcării legionare, 1993.

[7] „România Liberă“, nr. 472, 22 februarie 1946, p. 5.

[8] *Ibidem*, nr. 473, 23 februarie 1946, p. 4.

[9] AMJ, fond Penal, dosar 24.541, vol. 8, f. 125.

➪

martie 1941); «Portretul să-l punem la icoana [ilizibil] sufletele noastre» (*Sfarmă Piatră*, 28 ianuarie 1941).

Considerând că din complexul celor de mai sus rezultă că numitul prin acțiuni directe – articolele sale gazetărești –, a contribuit cu intențiune criminală la realizarea scopurilor politice ale hitlerismului în România: Aderarea României la Axa și menținerea dictaturii antonesciene, folosind acestor scopuri prin activitatea sa, punându-se astfel pregătit, evident în slujba hitlerismului.

Considerând că acest fapt al numitului constituie crima de dezastrul țării prin săvârșirea crimei de război prevăzută de art. 2 lit. o și pedepsită de art. 3 alin. 1 din legea nr. 312/1945“[10].

Prin urmare, Vintilă Horia era considerat „vinovat de dezastrul țării prin săvârșirea de crime de război“, prin punerea „în slujba hitlerismului sau fascismului și care a contribuit prin fapte proprii la realizarea scopurilor lui politice sau la aservirea vieții economice a țării în detrimentul intereselor poporului român“ (art. 2, lit. o, legea nr. 312/24 aprilie 1945).

Aceste fapte se pedepseau, potrivit art. 3, alin 1, din aceeași lege, „cu detențiune grea pe viață sau cu detențiune grea de la 5 la 20 ani sau cu detențiune riguroasă de la 3 la 20 ani“[11]. După cum putem constata în textul de mai jos, Horia Vintilă primea pedeapsa maximă: „[…] Condamnă pe acuzatul Vintilă Horia Caftangioglu, român, major, ziarist, fost director la Sfarmă Piatră, cu ultimul domiciliu în București, azi dispărut, pentru crima de dezastrul țării, prin săvârșire de crime de război constând în faptul de se fi pus în slujba hitlerismului și fascismului, contribuind prin fapte proprii la realizarea scopurilor lor politice, fapt prevăzut de art. 2 lit. o și pedepsit de alin. 1, art. 3 din legea nr. 312/945, să sufere pedeapsa detențiunii grele pe viață și degradare civică pe timp de zece ani, conform art. 25 Cod Penal“[12].

Prin confruntarea rechizitoriului cu articolele amintite din ziarul „Sfarmă Piatră“, constatăm o prezentare tendențioasă a acuzatorului Rapoțescu. Astfel, la subcapitolul „Elogierea ditirambică…“, fragmentul din articolul *Povestea Ducelui*, datat 23 septembrie 1937, este incomplet și rupt din context, pentru o înțelegere tendențioasă, fraza corectă fiind: „Apariția lui Benito Mussolini, în cadrul feeric al istoriei italiene, constituie un eveniment epocal, prin iuțeala de fulger cu care transformă caracterul morbid și decadent al spiritului latin…“ („Sfarmă Piatră“, an III, nr. 95, 23 septembrie 1937, p. 10). De fapt, acest articol se încadrează într-un ciclu de articole care, la vremea aceea, prezenta instaurarea și dezvoltarea fascismului în Italia (a se vedea nr. 96, 30 septembrie și nr. 97, 7 octombrie).

La subcapitolul „Deformarea democrației…“, de asemenea întâlnim fragmente din articolele „fasciste“ ale lui Vintilă Horia, care sunt rupte din context și deformate din sensul inițial. De fapt, aceste articole sunt căutări la problemele cu care România se confrunta din punct de vedere politic, ca simple soluții aduse de intelectualii vremii. De exemplu, fraza autentică din articolul *Cultura democrației noastre*, din 4 februarie 1937, este următoarea: „Democrația e o formă de viață pe care noi am vrut-o, am adus-o și am implantat-o în pământul nostru. Iar acum ne zvârcolim…“, după ideea enunțată în preambul: „Noi am împrumutat mereu nu numai eternul calapod cultural al Occidentului, dar ne-am trăit istoria contemporană sub influența politică a altora. Ne-am mărginit să imităm, în loc să dorim țâșnirea creatoare a originalității noastre orientale“.

În continuare, enunțarea tendențioasă a rechizitoriului întocmit de Rapoțescu este constantă. La fraza: „Nu vom reuși să fim români…“, sensul este deformat, textul autentic, ca o continuare a celui de mai sus, fiind: „Nu vom putea niciodată evada din mizeria anonimatului nostru și nu vom reuși să punem *ceva* (subl. aut.) românesc la poalele civilizației, decât rupând legăturile cu acest trecut străin, care a început în veacul XIX și nu s-a terminat încă, bântuindu-ne ființa ca o boală fără sfârșit“ (an III, nr. 62, 4 februarie 1937, p. 7).

Un ultim aspect asupra căruia dorim să ne oprim, în această parte a discuției, este enunțarea de către Rapoțescu a expresiei „Democrația este inutilă“. Aceasta, de asemenea, este deformată și scoasă din context, fraza autentică, ce provine dintr-un articol despre Charles Maurras, fiind: „Nu știu dacă haosul democratic în care se zbate Europa își manifestă inutilitatea cu mai multă elocvență în țara lui Charles Maurras“ (*Pe rugul unei vieți-Charles Maurras*, în nr. 68, 18 martie 1937, p. 5).

Prin prezentarea acestor câteva aspecte se pot constata deformările tendențioase ale rechizitoriului acuzatorului Rapoțescu. Se pune evident întrebarea de ce la întocmirea acestui rechizitoriu au fost extrase și deformate numai pasaje din ziarul „Sfarmă Piatră“. Această întrebare și-o punea Vintilă Horia, într-un interviu acordat ziarului *„Carrefour“*, la 7 decembrie 1960, pe fondul scandalului provocat de *L`Humanité*: „Nu înțeleg deloc pentru ce se caută și se aleg doar unele. Este exact ca atunci când am fost condamnat în 1946. Dar procesul nu a făcut onoare celor care l-au montat.

[…] Am fost un intelectual de dreapta, dar eu nu am acceptat violența, nici în limbaj și nici în fapte. Adevărul este că n-am fost implicat în politică niciodată și niciodată nu am aparținut Gărzii de Fier“[13]. Dar răspunsul este simplu: puterea comunistă trebuia să-și elimine intelectualii români în drumul său către stăpânirea României. În procesele intentate de comuniști nu erau nevoie de dovezi elocvente, ci doar de simple acuzații pentru condamnarea „criminalilor de război“.

În baza acestor acuzații „Tribunalul poporului“ practic a luat act de cele enunțate de Rapoțescu, aplicând legea în modul cel mai aspru. Astfel, Vintilă Horia era pedepsit „în mod exemplar“ pentru „crime de război“.

Totodată, gravă pentru decizia în justiție este manipularea orchestrată

[10] AMJ, fond Penal, dosar 24.541, vol. 8, f. 136-138.

[11] „Monitorul Oficial“, partea I, an CXIII, nr. 94, 24 aprilie 1945, p. 3362.

[12] AMJ, fond Penal, dosar 24.541, vol. 8, f. 146.

[13] Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuție la istoria exilului românesc*, vol. 3, București, Ed. Vremea, 2003, p. 403.

de comuniști. Aceștia lăsând să se înțeleagă că și Vintilă Horia, alături de Visarion Puiu, a făcut parte din guvernul lui Horia Sima de la Viena (etichetat drept trădător) a conturat o legitimitate actului juridic săvârșit de „Tribunalul Poporului".

Cât privește prezența lui Vintilă Horia în mult discutatul guvern susținem că este nerealistă, cum s-a întâmplat și în cazul mitropolitului Visarion Puiu[14]. În acest sens avem declarația dată de Lucreția M. Dăscălescu, funcționară la Consulatul României la Viena, la București în data de 18 februarie 1946, care, în împrejurările încheierii armistițiului cu URSS și cu Aliații, despre Vintilă Horia spunea: „Dl. Vintilă Horia Caftangioglu era unul dintre cei mai aprinși propagandiști, căutând să convingă și să lămurească pe diferiți români din Viena, ce veneau să se informeze la Consulat, **că drumul nostru nu este decât spre România** (subl. aut.), ci nu spre «guvernul român din Germania».

În ziua de 7 septembrie 1944 am fost arestați, de comandantul german al orașului Viena, toți românii care semnaseră lista de la Consulat, evidențiindu-se atitudinea lor. Am fost în *«haussarest»* la pensiunea Neuermarckt (piața Neuermarckt) împreună cu D-na și Dl. Horia Caftangioglu. Timp de o lună de zile nu am avut voie să depășim pragul locuinței noastre. Am stat zi de zi alături de familia Horia; ne-am povestit multe amănunte din viața noastră. Erau momente grele, când nu știam dacă ziua de mâine ne mai apucă în viață și când, deci, omul spune adevărul. Niciodată dl. Horia nu și-a manifestat vreun sentiment de simpatie pentru legionari. Mi-a apărut totdeauna **ca un convins democrat**. La 7 octombrie 1944 am fost duși din Viena în Silezia (Krumhübel) în lagăr și apoi în sudul Germaniei la Maria Pfarr. Nouă luni de zile am suferit o foame îngrozitoare și cei mai [text ilizibil].

Dl. Vintilă Horia, foarte slăbit, a fost multă vreme bolnav, toate suferințele îndurate și cu toate amenințările agenților Gestapoului, temnicerii noștri, care ne amenințau mereu cu împușcarea – nici o clipă nu l-am auzit pe dl. Horia regretând drumul pe care l-a pornit, sigur fiind că își făcea datoria către țară. A urmat apoi eliberarea noastră de către armatele angloamericane.

Am fost aduși de aliați la Roma. Aici, dl. Vintilă Horia Caftangioglu avea cunoștințe printre literații și savanții italieni. Cum nu se știa cum vom pleca spre țară și pentru că i s-au făcut diferite propuneri din partea caselor de editură italiene, dl. Horia a semnat mai multe contracte pentru lucrări literare, cum și o lucrare istorică în legătură cu Mihai Viteazul. Pentru această ultimă lucrare, D-sa urma să cerceteze biblioteca Vaticanului, unde descoperise izvoare inedite despre legăturile lui Mihai Viteazul cu Italia.

La 10 noiembrie 1945 când ne-am îmbarcat pe vaporul Transilvania, pentru a ne întoarce în România, Dl. Vintilă Horia Caftangioglu m-a rugat să spun familiei D-sale că, date fiind lucrările începute, D-sa va mai rămâne încă în Italia pentru a-și termina obligațiile contractate și că, odată lucrările terminate va veni la București, deoarece «pentru a putea revedea România»"[15]. Nu este exclus ca în ultimul moment această declarație prezentă la dosar să fi condus la revizuirea rechizitoriului întocmit de acuzatorul Rapoțescu, rămânând astfel numai „activitatea gazetărească profascistă" a lui Vintilă Horia.

Toate acuzațiile aduse lui Vintilă Horia în procesul din 1946 aveau să fie colportate în anul 1960, cu ocazia câștigării premiului Goncourt, pentru romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*. Prin cele publicate de ziarul *L`Humanité*, în campania sa declanșată împotriva lui Vintilă Horia, opinia publică occidentală afla că acesta făcuse „politică legionară și fascistă", prin reproducerea unor extrase din articolele scriitorului publicate în ziarul „Sfarmă Piatră"[16]. Aceste extrase erau de fapt fragmente din rechizitoriul întocmit de acuzatorul Rapoțescu în procesul din 20-21 februarie 1946, după cum nedumerit se arăta și Vintilă Horia în interviul acordat ziarului *„Carrefour"*.

Părerea ne este întărită de documente din arhiva fostei Securități care spun în mod clar cum „la intervenția autorităților române, care au făcut cunoscută activitatea legionară a lui Vintilă Horia, distincția nu i-a mai fost acordată [premiul Goncourt, n.n.]"[17]. Astfel, putem constata cum Securitatea de la București acționa în mediul exilului românesc, prin diferite intoxicări, precum cea prezentată mai sus, reușită prin intermediul unui ziar comunist francez.

Aceste sunt doar câteva aspecte privitoare la condamnarea lui Vintilă Horia. Discuția noastră a pornit de la consultarea sentinței, căutând veridicitatea celor invocate în rechizitoriu și mergând până la radiografierea contextului în care s-a desfășurat procesul. Desigur că se mai pot sublinia multe aspecte, dar considerăm că acest lucru se poate face numai prin elaborarea unui amplu studiu privitor la scriitorul Vintilă Horia Caftangioglu.

■

[14] Despre acesta se vedea materialul nostru – *Un caz puțin cunoscut, o discuție abia începută*, în „Dosarele Istoriei", an VIII (2003), nr. 4 (80), p. 13-18.
[15] AMJ, fond Penal, dosar 24.541, vol. 8, f. 93-93v.
[16] Aurel Sergiu Marinescu, *op. cit.*, p. 397-401.
[17] *Cartea Albă a Securității*, vol. 5, 1996, d. 493, p. 446.

Înainte şi după Vintilă Horia

Marilena Rotaru este realizator de programe de televiziune. Între cele mai importante întreprinderi jurnalistice ale sale se numără serialul *Memoria exilului românesc*, început în octombrie 1991 la TVR și aflat în derulare. Dintre episoadele difuzate pînă acum amintim: Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, Emil Cioran, Paul Goma, Sergiu Celibidache, *Întîlniri cu M.S. Regele Mihai I al României* (zece întrevederi în zece ani) și *Întoarcerea lui Vintilă Horia* (film distins cu premiul pentru cel mai bun documentar de către Asociația Profesioniștilor de Televiziune din România).

A scris romanul *La est de Firenze*, interzis de cenzura comunistă în 1985 și publicat abia în 1995 la Editura Cartea Românească.

Marilena ROTARU

În 1960, Franța și întreaga lume literară europeană au fost zguduite de ceea ce s-a numit „scandalul Goncourt“. Atunci, prestigiosul premiu a fost acordat lui Vintilă Horia pentru romanul *Dumnezeu s-a născut în exil*. România era în plin regim comunist și nu putea să accepte faptul că înalta disctinție literară încununa creația unui exilat român. Securitatea și întregul aparat de propagandă comunistă au fabricat o acuzație extrem de gravă, menită să ducă la compromiterea scriitorului, la retragerea premiului și la denigrarea lui de către presa franceză. Și, în parte, au reușit. Acuzația că a fost legionar și fascist a fost preluată de publicațiile de stînga, iar cînd a fost lansată și acuzația de antisemit, întreaga presă s-a întors împotriva lui. Probele aduse atunci de Vintilă Horia și de alți intelectuali români din exil n-au contat. Vintilă Horia a anunțat, în toiul scandalului, că renunță la premiu, „din dragoste pentru Franța și din respect pentru Academia Goncourt“. Dar nu s-a putut. Prin statutul Academiei Goncourt, un premiu odată acordat nu mai poate fi retras. Totuși, imensitatea scandalului a făcut ca festivitatea de decernare a premiului să nu mai aibă loc. (În Dicționarul Enciclopedic Francez scrie: Vintilă Horia – Premiul Goncourt 1960, acordat, nedecernat). Dezamăgit, rănit, Vintilă Horia s-a retras în Spania unde a trăit pînă în 1992.

În martie 1990, l-am întîlnit pe Vintilă Horia la Madrid. De atunci viața mea se împarte în două: înainte și după Vintilă Horia. Îi datorez clarificarea sensului existenței, aprofundarea dialogului meu cu Dumnezeu, angajamentul și acceptarea sacrificiului în numele adevărului și consolidarea credinței că lumea poate fi schimbată dacă vrem să ne schimbăm. „Faceți din voi înșivă ceea ce vreți să fie lumea pe care vreți s-o schimbați“, este îndemnul lui. *Întoarcerea lui Vintilă Horia* – atît filmul cît și cartea – nu s-a născut din nevoia de apărare a lui Vintilă Horia, ci din nevoia de apărare a publicului căruia i s-a îndepărtat un român excepțional, un spirit profund creștin și o valoare culturală și artistică de amplitutinde universală. Este întoarcerea unui adevăr și nu a unui om care sufletește nu s-a despărțit niciodată de România. „Pe mine nu m-au atacat, spunea Vintilă Horia, reprezentanții nu știu cărei etnii sau ai nu știu cărui regim politic. M-au atacat dușmanii omului“.

Cititorii vor descoperi o extraordinară forță morală în ființa acestui scriitor care n-a încetat nici o clipă să-și mărturisească iubirea pentru țara în care s-a născut. Întoarcerea avea pentru el sensul revenirii în patria binelui, la rădăcinile credinței. „Mai devreme sau mai tîrziu – spunea – fiecare lucru și fiecare ființă se vor întoarce la locul lor, pentru ca ordinea divină să nu aibă de suferit“. ■

Rușii ne oferă ceea ce ne aparține

Viorel PATRICHI

Istoria ne arată că nici un imperiu nu cedează nimic de bunăvoie. Așa a apărut noțiunea de luptă pentru libertate națională, chiar dacă formularea este patentată mai târziu. Imperiul Roman, Imperiul Otoman, Imperiul Austro-Ungar, Imperiul Rus nu au făcut excepție. Au rămas de notorietate „negocierile" dintre turci, austrieci și ruși în jurul teritoriilor locuite de români. Nesfîrșite războaie, urmate de „tratative", în care învingătorul își lua partea leului, iar învinsul „oferea" hălci din teritorii care, din punct de vedere istoric și etnic nu-i aparțineau. Dezvoltarea dreptului international în secolul XX părea să nu mai permită perpetuarea acestor tactici imperiale. Nevoia de colonizare pare să se reaviveze chiar sub ochii noștri. Am ajuns deja la cea de-a patra Romă, iar timpul de erodare a imperiilor este mult mai scurt astăzi, în așa-numita epocă a mondializării, noțiune impusă de marile corporații. Prăbușirea Uniunii Sovietice s-a produs, în primul rînd, datorită mișcărilor de eliberare națională din cadrul imperiului. Sigur că a fost foarte importantă și confruntarea tehnologică dintre Washington și Moscova, dar acesta a fost doar cadrul general în care s-a produs un fenomen incredibil în toata istoria lumii: căderea unui imperiu fără nici un glonț. Evident, au fost lupte de stradă în Tbilisi, Vilnius, Groznăi și Chișinău, însă, pentru colosul sovietic, acestea erau doar vagi furnicături.

Brzezinski: „Frontiera României trebuie să fie pe Nistru"

Încă nu se cunoaște prețul plătit de Germania lui Helmut Kohl pentru reunificarea pașnică. Știm doar că, printre altele, pe banii nemților, rușii au construit vile în jurul Moscovei pentru nomenclatură și pentru ofițerii superiori, retrași din Republica Democrată Germană după căderea zidului berlinez. Nu are importanță prețul dacă scopul este în interesul națiunii. Decizia lui Kohl a fost genială și Germania a reînceput marea sa devenire istorică. Pentru acest motiv, Kohl ar merita să i se ridice un monument, dar contemporanii lui nu mai cred în simboluri. Politicienii români nu au priceput nimic din modelul german. Era să fim deștepti ca în 1918 și am uitat istoria. În ultima vreme, s-a reluat o temă pe care o știam de la un general rus de la Moscova, încă din 1991: „Numai un prost mai poate crede că Basarabia nu se va uni cu România". Zbigniew Brzezinski scria că frontiera Romaniei trebuie să fie pe Nistru.

Politologul Stanislav Belkovski, un consilier de-al lui Vladimir Putin, afirma la o reuniune a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa că unirea Basarabiei cu România este doar o chestiune de timp. După opinia lui, așa-numitul „memorandum Kozak" pentru federalizare este caduc și frontiera României trebuie să fie pe Nistru. Belkovski crede că Transnistria trebuie să obțină dreptul la autodeterminare, iar România și Turcia să fie admise la negocierile privind statutul Tiraspolului. El spune, ca mulți alții, inclusiv români, că Transnistria nu este pămînt românesc. Dar al cui ar trebui să fie? Rusia se află la peste o mie de kilometri și a apărut în zona aici abia în secolul XVIII. Ucraina nu a stăpînit niciodată această fîșie de pămînt. Singurii care au controlat zona au fost domnitorii Moldovei istorice, de la Petru Mușat și Ștefan cel Mare pînă la Vasile Lupu și Dimitrie Cantemir. Faptul că Vasile Lupu oferea sate întregi din Transnistria drept zestre pentru domnița Ruxandra, care se măritase cu Timus Hmelnitki, fiul lui Bogdan Hmelnitki, ultimul hatman al Ucrainei, spune totul: domnitorul nu putea să-i dea fiicei sale moșii care nu-i aparțineau, aflate într-un spațiu ostil. În plus, faptul că românii dețin și astăzi majoritatea relativă printre populațiile din Transnistria, după o sută de ani de deportări, de asimilare brutală și silențioasă, este foarte semnificativ.

Șahul - pasiunea Kremlinului

Este limpede că, prin intermediul acestei enclave, Moscova dorește să creeze un nou Kaliningrad, de unde să poată ține în șah Ucraina, România, NATO și Uniunea Europeană. Din punct de vedere etnic și istoric, lucrurile sunt foarte clare: majoritatea este formată din români. Politicienii de la București așteaptă oferta Moscovei încă din 1991 și nu au vrut să se lege la cap. Cei de la Chișinău, cu excepția scurtei perioade în care a fost premier Mircea Druc, și-au dezvoltat stupide reflexe de independenți față de România, revenind la sindromul caimacamului Vogoride din timpul lui Al. I. Cuza.

S-ar putea ca, pînă la urmă, frumoșii și deștepții noștri politicieni de pe ambele maluri ale Prutului să fie luați prin surprindere de evoluția realității de sub nașul lor. Mulți tineri basarabeni își fac studiile în România și, cu toate oprelișțile și cu toate complexele, lucrurile merg inexorabil în această direcție de care vorbește rusul Belkovski: nimeni nu-i mai poate minți. Cei care pleacă în Spania, în Portugalia sau în Italia la munci umile (de cele mai multe ori) trimit în Basarabia aproximativ un miliard de dolari pe an. Cam cît trimit și românii plecați din România. Pînă cînd se va putea minți că există cauze firești ca acești oameni să fie separați de garduri din sîrmă ghimpată ?

Steven Pifer: „SUA au susținut federalizarea R. Moldova"

În ultima vreme, Uniunea Europeana și Statele Unite ale Americii acordă ceva mai multă

atenție zonei nu doar fiindcă România se integrează în structurile euro-atlantice, dar lumea se schimbă. Nouă „doctrină" a luptei cu terorismul îi vizează și pe agenții lui Igor Smirnov de la Tiraspol. Încet-încet, Washingtonul renunță la ideea statului federativ în Republica Moldova, cu subiecții autonomi Basarabia, Găgăuzia (cîteva sate tot din Basarabia) și Transnistria, adică după dorința Moscovei. „Cu doi ani în urmă, am susținut ideea federalizării, recunoaște ambasadorul Steven Pifer, asistent adjunct al secretarului de stat american, după o vizită recenta la Chișinău. Există planuri bune și planuri mai puțin bune. Cea mai bună formulă trebuie s-o găsească participanții la negocieri". Dar la „negocieri" Statele Unite nu se înghesuie să participe spre a nu irita Moscova. De altfel, Rusia nu admite nici Uniunii Europene să ia parte la tratative. Este foarte curios că România se ferește ca de foc de aceste negocieri, chiar dacă românii formează majoritatea în Basarabia și în Transnistria, comparativ cu ucrainenii și cu rușii. (Să ne imaginăm că Ungaria ar fi în locul României într-o situație similară. Ar putea concepe ungurii de la Budapesta să nu participe activ la rezolvarea dramei în care trăiesc milioane de conaționali de-ai lor în Basarabia sau în Transnistria, doar ca să nu-i supere pe ruși sau pe ucraineni?).

„Traficul de arme din Transnistria ajunge în zonele de conflict"

Deocamdată, America face doar declarații, asa cum a procedat și Colin Powell cînd a fost la Kremlin în februarie 2004: i-a cerut lui Putin să-și retragă armată din Transnistria și din Georgia. Mihail Saakashvili, noul președinte pro-american al Georgiei, l-a prins pe musulmanul Abashidze, un fel de Smirnov fanatic și i l-a trimis plocon lui Putin la Moscova, alături de Igor Ivanov, fostul ministru de Externe. Voronin este însă un nomenclaturist captiv și nu poate proceda ca Saakasvili, iar opoziția de la Chișinău este incapabilă să aplice modelul georgian dincolo de Prut. Implicarea Americii în rezolvarea situației este încă anemică, în comparație cu Georgia, țara prin care vor trece conductele cu petrol și gaze din Asia Centrală. Lupta cu terorismul și cu regimul mafiot de pe Nistru nu are aromă de țiței. „Washingtonul nu mai acceptă că situația din Transnistria să fie tratată unilateral de către Moscova, așa cum s-a întîmplat în cazul memorandumului Kozak, afirma Pifer. Este urgentă soluționarea conflictului de pe Nistru. Traficul de arme de la Tiraspol ajunge pînă în zonele internaționale de conflict". Frontiera NATO a ajuns în preajma acestui focar, dar Jaap de Hoop Scheffer, noul secretar general al Alianței Nord-Atlantice, și-a pierdut și el interesul pentru zona.

La porțile Uniunii Europene, așteptîndu-l pe Godot

Cum se face că tocmai în acest context a venit Stanislav Belkovski cu ideea unirii dintre Basarabia și România? Simplu: Kremlinul înțelege că reîntregirea națională a românilor este un proces firesc, oricine s-ar opune. Mai ales în condițiile unei Europe unite, protejate de NATO. Este suficientă o scînteie și starea de spirit din 1990 se poate reaprinde. În plus, Rusia vrea să rămînă un regizor în zona noastră, unde atît Uniunea Europeană, cît și Statele Unite par să fi descoperit că au interese strategice și economice.

Marile conducte de gaze și de petrol trebuie să treacă prin România pentru a ajunge în Uniunea Europeană, care va deveni cel mai important consumator pentru Rusia. Resursele din Norvegia și din Marea Britanie se vor epuiza într-un timp previzibil, poate în 20-30 de ani, după cum apreciază specialiștii. În consecință, furnizorii principali de gaze și petrol pentru UE vor fi Rusia și Asia Centrală. Rezolvarea necesarului energetic pentru UE nu poate fi concepută prin ocolirea României, țară care are și o importantă capacitate de rafinare. Țările occidentale vor prefera ca această industrie murdară să rămînă și să se dezvolte aici, la porțile Europei. Dacă ne vom imagina că am fi ruși, nu trebuie neglijat însă și un aspect social. Marele capital rus, fie mafiot („oligarhii răi"), fie subordonat Kremlinului („oligarhii cei buni"), a migrat în Statele Unite, în Marea Britanie sau în Franța. Oligarhii nu pot fi opriți, chiar dacă ar fi închiși la Lubianka: au relații mari în anumite cercuri ale mafiei internaționale, de o sorginte bine definită, cum este cazul lui Mihail Hodorkovski. La nivel mai mic, oamenii de afaceri ruși nu pot evita România. Așa se explică de ce, cu toată repulsia atavică a românilor față de ei, sute de afaceriști ruși investesc în România venind din țările occidentale. Multă vreme, România va fi veriga slabă a Uniunii Europene și există iluzia că se vor mai spăla încă mari cantități de parale pe Dunăre... Ținînd seama de aceste aspecte, putem considera că Belkovski nu s-a trezit vorbind. Nefiind oricine, el este

Foto: Bogdan Onofrei

un rus care dă semnale. De la Tiraspol, aceleași semnale: Igor Smirnov vrea să negocieze cu România. Se vîntură acolo chiar și ideea unui schimb: nordul Bucovinei și sudul Basarabiei de la Ucraina să treacă la R. Moldova, în schimbul Transnistriei. Deocamdată, Kievul, cel mai lacom și cel mai imprevizibil partener din zonă, tace în umbra Rusiei, așa cum a procedat în 1917 și în 1944. Iar noi am rămas cu obsesia că tot răul ni l-au făcut doar rușii, fără activiștii ucraineni și evrei.

Autoritățile de la București au amuțit de uimire, la fel ca atunci cînd au aflat că Ucraina forează în platoul Insulei Șerpilor sau cînd a început să sape Canalul Bâstroe din Delta Dunării. De altfel, Mircea Geoană este un maestru al uimirii și „ia notă“, chiar dacă este „andorsat“ în tot felul de „paneluri“ internaționale „specioase“, ca să-l cităm puțin. A apărut în schimb Ion Cristoiu, care ar putea semnaliza ceva în ceață, pe ideea mai veche și diversionistă: Ce ne trebuie unire cu Basarabia, să vină de-acolo regimente de KGB-iști? Să punem două sărăcii cap la cap? În paralel, Sorin Roșca Stănescu aruncă altă petardă: dacă ne unim, anulăm negocierile pentru aderarea României la Uniunea Europeană. Ciudat, foarte ciudat... Să vezi peste tot capcane întinse de ruși, dar pe urmă să-i lauzi deșanțat pentru democrația și civilizația lor, chiar dacă Putin practică genocidul în Caucaz, ăsta da orizont politic pentru „creatorii de opinie din România“, asta da preocupare pentru destinele țării noastre. Basarabia nu este săracă. Este doar sărăcită de mafia locală, în cîrdășie cu mafioții de la Moscova. Tot așa s-a întîmplat și cu România. Günther Verheugen, Romano Prodi au afirmat de mai multe ori că Basarabia „are destin european“. Ce vină au românii din Basarabia că provincia lor a fost cotropită de ruși? Dacă Stalin ar fi trasat harta cu degetul pe malul Dîmboviței – și nimeni nu-l putea opri atunci – acum vorbeam rusește cu toții, iar oltenii ne-ar fi dat cu flit dacă voiam să ne apropiem de mica lor bunăstare. Am afirmat totdeauna că trebuie să avem relații moderne cu Federația Rusă, pornind de la interesele naționale, pe baza respectului reciproc. Frica de agenții ruși? România are servicii secrete, pe care le plătim cu toții. Dacă nu vom semăna mei de frică să nu-l mănînce vrăbiile, vom muri de foame ca niște troglodiți. ■

Democrația și „jandarmul mondial“

Democrația (grecescul *demos* = popor; *kratein* = a conduce) este un sistem politic prin care poporul unei țări alege forma de guvernare.

Andrei Tudor CHIRIAC

În democrațiile moderne, suprema autoritate este exercitată în cea mai mare parte de reprezentanții aleși prin vot popular. Aleșii pot fi înlocuiți prin vot electoral, prin proceduri legale sau referendum și sunt, *cel puțin în principiu*, responsabili în fața electoratului.

De zeci de ani vedem totuși că popoarele sunt amăgite și masele conduse și implicate în războaie; și nici un om care are o gândire critică nu poate nega discordia, ura, războaiele și conflictele, foamea și mizeria din această lume, destrămarea națiunilor, ura rasială tot mai puternică în fiecare țară, dorința de independență a popoarelor, neputința guvernanților corupți, a politicienilor, perversiunea și cruzimea în creștere, mai ales a datoriilor nelimitate ale statelor, instabilitatea monezilor naționale, crizele economice, falimentele în agricultură, șomajul, nemulțumirea în rândul populației, dorința de petreceri și mai ales ateismul oamenilor.

Dar masele preferă în continuare să fie mințite și să ducă un trai „tihnit“, în care alții iau decizii în numele lor. Cele mai mari creații ale noastre, în „tihna“ noastră, sunt astăzi războiul, nefericirea, necazul, suferința, jalea, mizeria, ura, discordia, respingerea sinelui, boala și moartea. Am creat o societate care reglează și controlează cum gândim, credem, acționăm și arătăm. Căci este vorba de control și de putere. Așa cum „marile puteri“ vor să controleze țara, primarul – comuna, directorul – firma, tatăl – familia, mama – gospodăria și copilul – câinele.

De amar de vreme suntem convinși prin propagandă că este datoria sfântă a SUA de a face lumea mai sigură prin democrație. Astfel se vinde SUA popoarelor lumii arătându-ni-se ca reprezentantă a „noii libertăți“.

Experimentul tragic din Japonia

„În politică nimic nu este întâmplător! Dacă se întâmplă ceva putem fi siguri că așa a fost plănuit!“, declara cel de al XXXII -lea președinte al SUA, Franklin Delano Roosevelt.

„Noua libertate“ s-a făcut cunoscută cel puțin din ianuarie 1941, prin ambasadorul american la Tokyo,

Joseph Grew, care îi scria lui Roosevelt că în cazul unui război între Japonia și SUA, Pearl Harbour va fi primul obiectiv de atac. Serviciul secret american a reușit să descifreze codul militar și diplomatic al japonezilor. Roosevelt și consilierii săi au știut exact data, ora și obiectivul ce urma a fi atacat. La Pearl Harbour s-a ucis fără milă. Era tocmai ceea ce dorise Roosevelt, pentru că acum putea să-i înfățișeze pe japonezi drept „porci vicleni", iar SUA avea motiv să se răzbune. În martie 1945, ambasada americană din Moscova și Pentagonul din Washington au fost înștiințate că „guvernul Majestății Sale" de la Tokyo dorește capitularea necondiționată. Americanii au ignorat-o! De ce ? Marele spectacol avea să înceapă. Bombardierele B-29 au distrus mai întâi Tokyo, apoi Hiroshima și Nagasaki. În 1941, Roosevelt declara poporului american: „Adresându-mă vouă, mamelor și taților, vă asigur încă o dată: am spus și mai demult și o voi spune mereu și mereu: fii voștri nu vor fi trimiși în războaie străine"

Astfel, pe aripile lui Enola Gay, SUA au adus „democrația" și „noua libertate" Japoniei, lăsând în urmă peste 70.000 de morți la Hiroshima și 40.000 de morți la Nagasaki, pârjolul atomic și consecințele lor dezastruoase în timp.

Politica de neutralitate a Americii, pe care a apărat-o atât de convingător George Washington și care și-a găsit exprimarea în doctrina Monroe, a fost îngropată. Astfel s-a creat un precedent – cu toate că printr-o înșelăciune revoltătoare - ca America să poată fi folosită ca instrument politic. „Teatrele de război" s-au dovedit întotdeauna cele mai rentabile pentru conducători și pentru cei care le finanțau.

Akio Morita – șeful SONY și politicianul Shintaro Ishihara se exprimă clar în cartea lor *Japonia care poate să spună NU*: SUA sunt caracterizate ca prieten nedorit, ca țară rasistă și lasă să se întrevadă că Japonia are de gând să recompenseze condițiile impuse ale capitulării.

Autorii descriu SUA, din perspectiva japoneză, drept un colos care se clatină, putrezit în sine, gata să moară sub drapelul său înstelat. Conform spuselor acestora, Japonia a silit de facto sistemul economic american să capituleze. Ishihara și Morita afirmă deschis: „În timpul celui de-al Doilea Război Mondial armata americană aeriană a bombardat obiective civile din Germania, însă doar asupra Japoniei, care era gata să capituleze, au fost aruncate bombe atomice cu scopuri de testare. Aceasta a fost un gen de rasism detestabil". „Japonia se află în război cu SUA. Vom învinge America economic și vom răzbuna pierderile omenești din Pacific provocate de SUA."

Conform „*Wall Street Journal*" – septembrie 1991 – aproape o treime din cele mai mari 100 de bănci din lume și patru din cinci societăți de asigurare renumite sunt Japoneze.

Apoi a venit rândul Vietnamului. Deoarece trupele franceze se retrăseseră, SUA, care priveau cu groază fantoma comunismului instalându-se la Hanoi, invadează Vietnamul în 1965. Astfel, foametea, uciderea a zeci de mii de femei și copii, dar și testarea noului armament chimic i-au determinat pe americani să prelungească până în 1973 acest genocid. În felul acesta i-au „democratizat" și „eliberat" pe cei peste 2.000.000 de vietnamezi omorâți în acest război, lăsând în urmă pârjol chimic, sărăcie, durere și suferință.

Dorind să „prevină" pericolul sovietic și chinez asupra Coreei, în 1953 SUA își amplasează baze militare în această țară și astfel, „acoperă" zona de sud-est a Asiei.

Războiul din Yugoslavia

Deoarece vântul „libertății"sufla cu putere în Europa centrală și de est, dar nu era tocmai cel democratic american, Yugoslavia intră în colimatorul SUA. Evoluția războiului început în 1991, nu ar fi putut fi posibilă fără ajutorul mascat al administrației Bush. Ministrul locțiitor de externe Lawrence Eagleburger și Lord Carrington s-au îngrijit ca Belgradul să aibă mână liberă pentru epurarea etnică. Aceasta și religia sunt două arme redutabile pentru declanșarea unui conflict. Înainte de război, Yugoslavia era o țară stabilă din punct de vedere economic, cu un turism prosper și o industrie de armament dezvoltată, care producea mai ales arme ușoare pentru export. Războiul din Yugoslavia a fost un succes financiar, căci la mijloc a fost și banca Yugoskandic; succes repurtat și prin inactivitatea vestică. Yugoslavii au fost și ei „democratizați" și fericiți cu „noua libertate", urmare a năpraznicelor bombardamente americane care au devastat Belgradul în special și care au aruncat semințele urei, ale suferinței și ale morții peste acest popor curajos. Yugoslavia a fost scena de testare a uni nou armament și acest spectacol a adus beneficii uriașe producătorilor de armament.

Yugoslavia a fost astfel împărțită în cinci state și, pentru ca succesul să fie deplin, albanezii și sârbii au fost instigați unii împotriva celorlalți, dar și înarmați din aceeași sursă. Chiar dacă SUA a atacat Yugoslavia sub umbrela NATO, a făcut-o atacând un stat suveran, fără acordul ONU, în martie 1999, de Sfintele Paști, pentru a arăta o dată mai mult, dacă era nevoie, spiritul creștin al „jandarmului internațional".

Cazul Irakului

A venit rândul Irakului. SUA sau „Forțele răului" cum le-a numit Saddam Hussein în ultima sa cuvântare înainte de izbucnirea Războiului din Golf, au întreprins pe 12 și 13 ianuarie 1993 o primă încercare de ștergere de pe fața pământului a poporului irakian. La începutul anilor optzeci SUA a transmis Irakului informații false ce prevedeau o victorie rapidă asupra Iranului. În urma revoluției din Iran din 1979, rebelii iranieni au luat ostateci membri ai ambasadei SUA la Teheran, care de altfel erau și membrii CIA. În felul acesta, americanii se răzbunau pe iranieni, iar pe irakieni i-au aruncat într-un război de opt ani, lung și dăunător economiei acestora. În iunie 1989, s-a deplasat la Bagdad o delegație americană care a insistat ca Saddam Hussein să privatizeze o bună parte din industria petrolieră. Bineînțeles Saddam Hussein a refuzat. În 1990, la comanda SUA, Kuweitul invadează piața cu petrol ieftin. Țările din OPEC – între care și Irakul – au încercat să abată Kuweitul de la cursul nimi-

citor fără succes. La 2 august 1990 trupele irakiene invadează Kuweitul. La 15 ianuarie 1991 trupele americane au declanşat primul război în Golf. Atunci americanii şi-au testat noile arme secrete, dar au întâmpinat o rezistenţă neaşteptată din partea irakienilor. După două zile americanii au considerat că este mai bine să se retragă şi au făcut-o, dar s-au întors în aprilie 2003 să desăvârşească ce au început în 1991.

Dintre aşa-numitele „state industrializate“, Irakul este cel care a atins cel mai înalt nivel de cultură şi industrie. Aşa cum arătau documentarele postului TV5 din 2003, îndeosebi gradul de cultură era mai ridicat decât cel al diferitelor ţări arabe şi chiar al unor ţări europene, ca să nu mai vorbim de cel al unor largi pături de populaţie din SUA. Sistemul social era exemplar, etica muncii de nivel central-european. Irakul era aşadar o ţară care tindea să devină un factor de forţă deloc neglijabil chiar şi din punct de vedere economic, cu toate că prin embargoul impus prin ONU, SUA dorea să vadă o populaţie înfometată, lipsită de medicamente şi de bunurile absolut necesare. Aşa se explică speranţa exprimată de SUA de a trimite Irakul cu ajutorul bombelor în epoca de piatră. Saddam Hussein – dictatorul – a fost în mod cert mult mai simpatizat de poporul său decât sunt călăii ce îi îngrozesc, le fură petrolul şi îi umilesc. Căci dezvăluirile făcute de „*Washington Post*“ sunt cutremurătoare: prizonierii irakieni sunt supuşi celor mai oribile chinuri şi torturi şi celor mai cutremurătoare umiliri. În ţara lor, de către oameni veniţi să le cotropească pământul şi să-i jefuiască de bogăţiile lor. Astfel i-au „democratizat“ şi „eliberat“ americanii pe irakieni: prin abuzuri homosexuale, schingiuiri, umiliri ale minţilor bolnave şi barbare. De asemenea tratamente ale trupelor americane s-au plâns şi japonezii, vietnamezii, sârbii.

Noi suntem soluţia

Nu trebuie să ne mirăm deoarece de mult timp în SUA noţiunea de „relaţii sociale“ nu-şi mai găseşte locul. America este o nulitate atât pe plan cultural, cât şi pe plan social şi reprezintă unealta prin care e „trasă“ lumea „în jos“. America a reuşit să distrugă în doar câteva generaţii ceea ce au clădit timp de milenii culturi înalte precum aceea chineză sau timp de secole, continentul european: morala, sensibilitatea, estetica etc. În poporul american au fost trezite iarăşi pornirile instinctuale ale oamenilor şi forţate să fie trezite. America n-a adus lumii nimic, doar a luat.

Foto: Bogdan Onofrei

Trebuie însă să ne trezim, pentru că mîine poate veni rîndul oricărui alt stat să treacă prin procesul de „democratizare“ american.

Dar noi înşine, oamenii acestei planete, suntem soluţia problemelor pe care popoarele le traversează la începutul mileniului trei. Dacă am fi verificat pe cine alegem şi pe cine sprijinim zilnic şi cine se află în spatele acestor oameni, lumea ar arăta altfel şi „umbrele“ acestei lumi n-ar mai avea astăzi nici o putere asupra noastră. Noi toţi suntem folosiţi pentru că nu suntem suficient de critici şi atenţi. Pentru că nu mai putem crede că „cei de sus“ sunt interesaţi de ce vrea poporul, dacă îi merge bine sau dacă va supravieţui, va trebui să avem mereu în minte cuvintele unui fost candidat la preşedenţia SUA:

„Dacă vrei să afli ce nu se potriveşte în ţara ta, mergi şi priveşte în oglindă!“. Şi să ne aducem aminte în fiecare clipă că: „Somnul raţiunii naşte monştri!“ ■

NU ATINGEȚI! Proprietate europeană!

Adrian MARCU

În zilele teribilelor masacre teroriste și a politicii generale de anihilare a organizațiilor fanatice, suntem tentați să credem că marile puteri își construiesc viitorul după scheme strategice noi, generate de o dinamică aparte a relațiilor internaționale în mileniul III. Zilele trecute însă, Germania, Marea Britanie și Franța au lansat o inițiativă curajoasă și curioasă în direcția continentului african.

Interesul expres și imediat pentru Africa neagră pare să se înscrie într-o revenire în forță la epoca sferelor de influență, a partajului teritorial, care nu cadrează cu globalizarea și transformarea planetei într-un „sat mondial".

Amintind de Conferința de la Berlin(1885), unde statele europene – aflate în plină eră colonială – au tranșat „amical" victima africană, inițiativa recentă a Parisului, Berlinului și Londrei reconfirmă și revigorează una din teoriile organizării globale lansate după sfârșitul Războiului Rece. La final de secol XX, desuetudinea modelului antagonic Est-Vest a contribuit la stimularea unor noi construcții teoretice de structurare a lumii. Printre altele, un model prezentat drept puțin realist (într-o era a globalizării), a fost cel al blocurilor comerciale regionale în care trei mari puteri economice: SUA, UE și Japonia se regăseau în postura de pivoți ai unor *hinterland*-uri comerciale. SUA urmau să domine America Latină, Japonia – Asia de Est și Sud-Est, iar Uniunii Europene îi reveneau, ca sferă economică exclusivă, Orientul Apropiat și Africa. Extinderea firească a europenilor către Mediterana sudică și orientală nu a avut însă o dimensiune spectaculoasă în ultimul deceniu, care să confirme o strategie de succes, în plină derulare. Totuși, semnalul dat la Berlin în 2004 de maimarii Europei ar putea echivala cu o schimbare de ritm.

Relațiile Europei unite cu continentul negru au la bază Convențiile de la Yaounde și Lome (1967, 1975) și se înscriu în așa numita sferă ACP, în interiorul căreia Uniunea Europeană a consolidat legături cu 70 de țări din Africa, Caraibe și Pacific. Fără doar și poate că rețeaua ACP însemna și protejarea vechilor investiții coloniale în diverse părți ale globului și menținerea unor raporturi care să privilegieze apetitul colonizator secular al europenilor. Deși Comunitatea Europeană și-a luat angajamentul că noile legături comerciale vor fi mutual avantajoase, declarația organizațiilor societății civile africane(la un Summit în Botswana- 2000) atenționa: „Relațiile dintre Africa și Europa au rămas inegale și inechitabile. Atît de mare e falia dintre cele două încît conceptul de parteneriat e iluzoriu". Totuși, europenii au făcut eforturi pentru a stimula economiile africane, investind zeci de miliarde de euro, achiziționînd materii prime la prețuri europene și oferind anual ajutoare de 13 miliarde euro.

În noul climat internațional, problema raporturilor dintre Europa și Africa nu se mai poate pune doar în obsedanții termeni ai exploatării economice, deși e necesar să amintim că Africa e întâiul producător mondial de aur, diamante și cupru. Există însă și alte criterii… Dacă SUA par să-și fi luat angajamentul pacificării și democratizării Orientului Mijlociu, Europa este pe cale să accepte aceeași responsabilitate față de Africa. Nu mai contează dacă europenii se întorc în continentul negru ca vechi colonizatori sau ca parteneri liberali, dar este important dacă ei vor reuși să pacifice și să normalizeze viața în sfera lor de responsabilitate. Dorind să facă din secolul XXI secolul democrației-liberale globale, Occidentul transformă ideea de parteneriat și ajutor umanitar în cruciadă ideologică.

Dar Africa e un teritoriu problematic, unde statul de drept nu e nici măcar o iluzie, unde guvernele sunt slabe. Pentru Vest, Africa de astăzi e doar o profitabilă piață de desfacere a armelor în condițiile în care războaiele locale au frecvența cea mai ridicată din lume. Este drept că cele mai multe conflicte africane nu sunt un pericol major pentru mediul internațional, deoarece ele sunt războaie civile, în interiorul granițelor, și nu conflicte între țări. Dar, deși de mică intensitate, aceste confruntări armate iscă bulversări profunde și favorizează migrația, instabilitatea politică și masacrele generalizate (Angola, Somalia, Liberia, Sierra Leone, Rwanda, Sudan, Congo).

Pe lîngă pauperitatea cotidiană, există o stare atît de conflictuală pe continentul negru încît UE s-ar putea împotmoli în Africa mai rău decât SUA în Orientul Mijlociu. Nu e de neglijat nici terorismul (atacuri asupra ambasadelor americane din Tanzania și Kenya – 1998, asupra hotelului israelian din Mombassa – 2000 și la Casablanca – 2003) care poate înflori într-un mediu pauper și îmbibat de fanatism local.

Totuși, dacă ținta Europei este Africa, o dominație superficială, preponderent economică, este cu mult mai indicată decât o prezență politică permanentă. Iar intervenția directă (după model american) ar fi bine să fie înlocuită cu stimularea și protejarea unei elite politice democratice, care, pe parcursul a mai multor generații, să aducă integrarea africană în standardele universale și să permită cooperarea facilă cu „tutorele" european. ■

Alegerile – fetişul meschin al democrației

Alegerile locale care au avut loc la 6 iunie, cu tot cu preambulul lor de campanie electorală, ar putea fi considerate de analiștii politici dâmbovițeni „un test" al democrației. Eventual, un nou test. În realitate, ceea ce s-a întâmplat cu ocazia acestor alegeri nu reprezintă decât semnul impasului total, al colapsului generalizat în care a intrat viața politică autohtonă. Aceste alegeri sunt realmente o rușine națională. Să nu fim acuzați de exagerare! Vom încerca, pe scurt, să ne explicăm.

Cristi PANTELIMON

În primul rând, cine a avut curiozitatea (și nervii!) să asculte și să vadă programele candidaților, dimpreună cu susținătorii lor, nu se poate să nu-și fi dat seama că, dincolo de grija mimată față de cetățeni, dincolo de preocuparea brusc descoperită față de problemele gospodărești ale unor candidați care erau vedete, mame, tați, ziariste, respectiv ziariști, afaceriste sau afaceriști și orice altceva, numai bune de primărițe (primari) nu, deci dincolo de aceste *confetti* electorale se ascundea amenințătoare, tulburătoare, monstruoasă chiar, umbra interesului de partid. Umbră care a plutit chiar deasupra frunții senine a diplomatului Geoană, chiar deasupra ochilor extrem de mobili ai lui Corleone-Dragomir (cel care mai ales nu tace, căci nu se știe dacă face – de altfel, singur a explicat că nu are proiecte reale pentru București, în afară de stârpirea mafiei din Primărie), deasupra rictusului cam blazat, cu vagi accente de mizantropie, al lui Ciuvică (cel care intră în acțiune, de parcă ar fi într-un film de aventuri), în fine, deasupra zâmbetului mult prea deschis al „doamnei Oriflame", sau chiar al cheliei marinărești a actualului primar. S-a spus despre votul acesta că va fi unul politic. Nu e sigur dacă a fost așa, dar e sigur că actorii principali au fost partidele politice. În orice caz, fără un mare partid, gospodarii tuturor orașelor (deși noi ne referim aici mai ales la București) n-ar fi avut nici o șansă să fie cunoscuți de cetățeni. Întrebarea care apare este următoarea: cât de profitabilă este această tendință de „partificare" a alegerilor locale? Unde va duce ea? Dacă votul pentru salubrizare sau asfaltare trebuie să treacă prin șoseaua Kiseleff, Aleea Modrogan, sau pe la alte adrese de partid, atunci România devine țara tuturor partidelor și numai a lor. Feuda lor. Într-o vreme în care, după calculul rece și exact al sondajelor de opinie, doar o zecime dintre cetățenii României (mai exact, 7%!) consideră important faptul că pot alege în mod liber, rezultă un lucru destul de clar: alegerile sunt un fel de fetiș al democrației românești, dar unul în care nu cred decât cei care au interesul să creadă, adică oamenii politici. Ce temei național și sociologic mai are un astfel de regim, dacă ideea de alegere liberă a conducătorilor este vie încă doar în mintea unei zecimi din electorat?

Alegerile actuale au arătat fața jalnică a democrației românești. Platon spune undeva că democrația este un regim politic „pestriț" și că, datorită acestei „calități", ea este iubită de femei și copii, aceștia fiind atrași (normal) de lucrurile pestrițe. Totul e un bazar, sugera marele filosof antic, cum se știe, deloc îngăduitor cu regimul politic democratic. Ei bine, în vremea noastră, acest regim a devenit atât de pestriț, atât de colorat, încât sensul său nu se mai poate distinge dincolo de curcubeul de culori care-l acoperă. Nu mai știi ce e dincolo de artificiile aruncate cu generozitate prin parcurile tuturor orașelor, ce e dincolo de concertele, sutele de concerte pe care partidele le pun în scenă cu vedete de toate calibrele (după buget!), ce e dincolo de promisiunile sau bâlbele candidaților, de zecile și sutele de candidați, de zecile de ziare care, pe de o parte critică un partid, iar pe de altă parte atrag publicitate electorală de la același partid etc. Acest talcioc s-a manifestat poate în cel mai înalt grad la aceste alegeri electorale, într-un dispreț față de gravitatea și seriozitatea momentului care frizează absurdul.

Sau, poate, nici nu mai contează cine conduce o țară și, așa cum credea Tocqueville, ne putem aștepta să primim foloase necuvenite de la mecanismul democratic, prin simpla lui funcționare, prin simpla lui aplicare (filosoful cu pricina era de părere că democrația, deși este un regim politic fundamental limitat, are acest avantaj, că produce efecte benefice fără să le dorească – o adevărată mână invizibilă în variantă politică!).

Ar trebui să ni se spună că lucrurile stau așa, pentru a nu ni se mai cere, pe de altă parte, „implicare civică", dorință de informare spre toate punctele cardinale ale spectrului politic. În calitate de cetățeni descumpăniți de oamenii pe care trebuie să-i alegem împotriva voinței noastre, ar trebui să nu ni se mai inculce măcar sentimentul culpabilității pentru o așa-numită dezangajare politică. Și atunci, în fine, vom putea pune la groapa de gunoi a istoriei toate pseudoteoriile infantile despre „cultura politică" sau despre rolul mântuitor al „societății civile". Atunci vom putea dormi liniștiți în ajunul alegerilor: Dumnezeu va avea grijă ca cei care ne conduc, aleși de noi sau mai degrabă de El, să fie oameni corecți, curați și devotați comunității. Atunci vom fi mântuiți de fetișul alegerilor și de idolatria democratică gălăgioasă de azi. ■

115 ani de la moartea lui Eminescu

La 15 iunie se împlinesc 115 ani de la trecerea la locurile sfinte a lui Mihai Eminescu. La previzibilele manifestări omagiale iarăși nu vor pregeta să se arate toți politrucii noștri – în speranța că se vor împărtăși de aura acestui simbol național. Le ieșim în întîmpinare cu un fragment din *Icoane vechi și icoane nouă*, relevant pentru părerea pe care o avea poetul despre asemenea specimene: „Ce caută aceste elemente nesănătoase în viața publică a statului? Ce caută acești oameni care pe calea statului voiesc să câștige avere și onori, pe când statul nu este nicăieri altceva decît organizarea cea mai simplă posibilă a nevoilor omenești? Ce sunt aceste păpuși care doresc a trăi fără muncă, fără știință, fără avere moștenită, cumulînd cîte trei, patru însărcinări publice dintre care n-ar putea să împlinească nici pe una în deplină conștiință?“.
Poate măcar acum vor citi și alde Mischie, Sechelariu, Vanghelie, Oprișan și toată pleiada de „baroni“ ai PSD ca și bună parte dintre cei care pierd timpul pe la guvern.

Baroni în derivă

Rezultatul alegerilor locale i-a înnebunit pe unii baroni ai PSD. Unul dintr-o comună din Giurgiu, înfuriat că nu a fost ales, a oprit unica sursă de apă din localitate. Sechelariu de la Bacău, intrat pe locul secund în turul doi, a cerșit cu lacrimi încă un mandat colindînd zi și noapte străzile, a promis cîte-n lună și-n stele și s-a jurat că îi pare rău că a intrat în PSD. Alți foști atotputernici locali au încercat cu disperare să-și păstreze o poziție importantă – din care să blocheze descoperirea matrapazlîcurilor făcute în ultima legislatură – chiar și aliindu-se cu PRM. Cu toții au mințit, au înșelat, au furat. Și-acum vine nota de plată. Pe chipurile lor panica e cît casa.

Mică antologie conservatoare:

Irving Kristol

Irving Kristol s-a născut în anul 1920 într-o familie evreiască din New York. Studii de istorie la *City College of New York*. Luptă, în al doilea război mondial, în Europa, ca infanterist în Divizia a 12-a blindate. Din 1947 pînă în 1952, „*managing editor*“ al publicației „Commentary“; 1953-1958: cofondator și editor, împreună cu poetul și criticul britanic Stephen Spender, al revistei „*Encounter*“ (Londra), una dintre revistele importante ale „războiului rece“, finanțate de CIA; 1959-1960: editor al revistei „*The Reporter*“; 1961-1969: vicepreședinte executiv al editurii Basic Books, New York; 1965: întemeiază revista „*The Public Interest*“ (care, alături de „*The National Interest*“ – întemeiată în 1985 –, apare și acum); 1969-1985: profesor la NYU *Graduate School of Business Administration*; din 1970: membru al *Council of Foreign Relations*; din 1972: membru al *American Academy of Arts and Sciences*. În prezent trăiește la Washington.

Bibliografie: *On the Democratic Idea in America* (1972); *Two Cheers for Capitalism* (1978); *Reflections of a Neoconservative* (1983); *Neoconservatism: The Autobiography of an Idea* (1995 – lucrare din care am tradus și articolul de mai jos, apărut inițial în anul 1991 în „*Wall Street Journal*“). (**Mircea PLATON**)

Tragedia „multiculturalismului“

Irving KRISTOL

E dificil, ba chiar periculos, să vorbești franc despre „multiculturalism“ în ziua de azi. Sinceritatea pare condamnată să fie socotită o dovadă de „insensibilitate“, în cel mai bun caz, sau de „rasism“, în cel mai rău.

Chiar și unii dintre cei mai acerbi critici ai multiculturalismului se mulțumesc să demonstreze doar cît de „neliberal“ e, că nesocotește toate ideile tradiționale despre substanța educației liberale și că nu e decît o regretabilă distorsionare a modului în care tinerii noștri americani, atît de diverși ca origine etnică, trebuie să fie educați pentru a conviețui. Sigur că acest tip de critică e valid și binevenit. Greșeala sa constă însă în faptul că acordă prea mult credit ideii existenței acestui lucru, multiculturalismul – o sinceră și uneori mult prea zeloasă încercare a unor educatori binevoitori de a extinde orizonturile clasicelor programe de învățămînt. Asemenea educatori există, fără îndoială, dar eforturile lor sfîrșesc prin a-i transforma în victimele unui multiculturalism de un alt tip, mult mai agresiv. Deși „*establishmentul*“ educațional mai degrabă ar muri decît să o recunoască, multiculturalismul e o disperată – și, în mod evident, autodefensivă – strategie de a face față deficiențelor educaționale și implicitelor patologii sociale ale tinerilor negri. Dacă acești învățăcei negri și problemele lor nu ar exista, nici de multiculturalism nu am mai auzi. Fiindcă nu avem dovezi cum că numeroase familii latino-americane ar prefera ca și copiii lor să învețe mai multe despre Simon Bolivar și mai puțin despre George Washington, sau că părinții asiatici simt cum urmașii lor sînt sărăciți spiritual din cauză că manualele scriu mai pe larg despre Grecia clasică decît despre China antică.

În măsura în care vreuna din aceste minorități resimte asemenea frustrări, ele pot fi soluționate foarte simplu, în modul tradițional – prin cîteva ore pe săptămînă de instrucție în particular, după terminarea orelor, pentru copiii lor. (Cît despre universități, la nivelul lor a existat dintotdeauna posibilitatea să înveți ce limbi, literatură sau istorie dorești.) Dar majoritatea latino-americanilor sau asiaticilor nu e preocupată de așa ceva. Pe ei îi interesează „americaniza-

rea". Aceste comunități își caută rădăcinile chiar aici, în SUA, nu printre azteci sau în vremurile dinastiei Ming.

Latino-americanii se comportă, într-o foarte mare măsură, ca imigranții italieni de altădată; iar asiaticii, ca evreii. Datorită deosebirilor culturale, integrarea lor în societatea americană se produce cu viteze diferite – dar se produce. Procesul e dureros și tumultuos, dar merge înainte. Din păcate, ca o ironie parcă, nu la fel s-au întîmplat lucrurile și cu negrii americani, care se numără printre primii sosiți. Din această pricină, din disperare, turnura multiculturalistă.

Multiculturalismul e de tipuri și intensități diferite. Un copil de școală primară poate să vină acasă știind mai multe despre Harriet Tubman[1] decît despre Abraham Lincoln. Fapt care poate fi deconcertant pentru părinții albi și năucitor pentru cei latino-americani sau asiatici. Dar îl vor considera un fenomen izolat și trecător. Problema însă e: chiar le folosește în vreun fel tinerilor negri deshumarea unor asemenea stimabili dar relativ obscuri strămoși? Rămîne de dovedit! Teoretic, ar trebui să le sporească „respectul de sine", ca indivizi și ca negri. Numai că respectul de sine e rezultatul experienței de viață, nu al lingușelilor din manual.

De fapt, după cum se știe deja, problemele tinerilor negri nu se datorează școlii și nici nu pot fi rezolvate acolo. Ele sunt rezultatul vieții lor de familie și al mediului lor – o teribilă problemă socială, nu educațională. Fapt care nu îi împiedică pe mult prea ambițioșii noștri educatori să pretindă că oferă „soluții". Pentru a cultiva „demnitatea" tineretului negru – cel alb avînd deja, după cum au demonstrat sondajele si cercetătorii, o părere foarte gonflată despre capacitățile sale academice – ei caută să-i propună, în școală, „modele". „Modelele" și „respectul de sine" sunt termenii de bază ai psihobălmăjelii pedagogice.

De fapt, angajarea mai multor bărbați negri ca profesori e o idee bună. Dar asta nu are nimic de a face cu „modelul în viață". Așa cum tații sunt foarte importanți într-o familie ca sursă a autorității morale, la fel și negrii profesori pot fi o folositoare sursă de autoritate în cadrul școlii – mai ales cînd elevii provin din familii fără tată. Ei pot ajuta școala să devină un loc mai ordonat și mai decent. Dar exact așa cum tații își îndeplinesc rolul fără a se gîndi că întruchipează „modele de comportament", așa ar trebui să se întîmple și cu profesorii negri.

Modelele de comportament sunt într-o foarte mare măsură o fantezie sociologică. Cu toții, cînd am fost tineri, am cunoscut (sau am auzit de) adulți pe care i-am respectat și admirat – pînă cînd, odată cu scurgerea vremii, imaginea lor a pălit pe măsură ce atenția noastră a fost atrasă de alte lucruri. Foarte puțini dintre noi am trecut prin viață cu privirea ațintită la modelele pe care le-am cunoscut. Și, din păcate, nu prea avem dovezi că profesorii negri au un impact semnificativ măcar asupra realizărilor școlare ale tinerilor de culoare.

Dincolo de aceste considerații, trebuie să spunem că multiculturalismul, în cea mai intensă, mai radicală versiune a sa, tinde să devină o foarte gravă problemă educațională, socială și, pînă la urmă, politică. Această versiune e propagată în campusuri de o coaliție de naționaliști-rasiști negri, feministe radicale, homosexuali și lesbiene și de o mînă de demagogi arivişti care pretind că vorbesc în numele diverselor minorități etnice. În această coaliție, negrii reprezintă nucleul dur de energie din cauză că pot intimida pe oricine cu acuzația de „rasism". Multiculturalismul acestei coaliții este o ideologie al cărei program educațional e subordonat unuia politic care e, mai presus de toate, antiamerican și antioccidental.

Nu e nici o exagerare în afirmația că radicalii campusurilor (fie ei profesori sau studenți), renunțînd la „lupta de clasă" – față de care „proletariatul" american a manifestat serioase rezerve –, s-au dedicat tematicii unui conflict etnic-rasial. Aceste idei, prin intermediul dimensiunii lor educaționale, au ca scop explicit pe acela de a sădi în mintea și sufletele studenților minoritari o „conștiință de Lumea a Treia" – chiar aceasta e expresia folosită. Ceea ce, în fapt, înseamnă să-i convingă pe studenții minoritari

[1] Harriet Tubman (1820-1913) – aboliționistă americană

Năstase – Ceaușescu doi

Imediat după cîștigarea alegerilor locale de alianța PNL-PD, liderul PSD, Adrian Năstase, a ieșit pe sticlă să se facă de rîs. El a șocat audiența declarînd că PSD a cîștigat alegerile, deși realitatea îl contrazice flagrant. Apoi, a căutat să cumpere bunăvoința electoratului pentru turul doi și pentru alegerile parlamentare cu o sută de mii în plus la salariu, cu un procent adăugat la pensiile mizerabile ale românilor.

Leit Ceaușescu în „scena balconului". Ridicoli mai sînt unii în fața înfrîngerii.

„Bustul" lui Țuțea

La 25 mai, în curtea Bisericii Popa Soare din Capitală, a fost dezvelit un monument în memoria marelui trăitor și filosof creștin Petre Țuțea. Ceea ce s-a vrut inițial un bust a devenit doar un cap Țuțea, din bronz și de o urîțenie greu exprimabilă. Sculptorul Vasile Gorduz n-a fost probabil în cea mai fericită perioadă de creație.

Iar cei care l-au tocmit pentru această lucrare se vor fi grăbit s-o inaugureze electoral, fără să mai aibă opinii estetice. În plus, „opera" menită să ni-l țină viu în amintire pe Petre Țuțea este amplasată într-o stradă lăturalnică. Printre cei prezenți la eveniment au ieșit în evidență Dan Haulică, Alexandru Paleologu, Sorin Dumitrescu.

„Românul absolut", cum a fost supranumit, Petre Tuțea s-a născut la 6 octombrie 1902 în satul Boteni, tatăl său fiind preot.

Prieten cu Cioran, Eliade, Noica și cu mulți alții din generația interbelică, Petre Tuțea a fost deținut politic 13 ani sub regimul comunist. El a fost amplu mediatizat imediat după revoluție, rămînînd în memoria noastră a tuturor ca un excelent orator, savuros și profund în egală măsură. Numărul-pilot al revistei **rost** a fost dedicat centenarului Petre Țuțea în semn de prețuire, dar și pentru a preciza dintr-un început direcția programului nostru.

Aromânii

Prezentat de către Ambasada Germaniei la Tirana, *Atlasul geografic și demografic albanez* este contestat vehement de autoritățile albaneze pentru faptul că recunoaște existența unei puternice minorități naționale aromâne. Deși la elaborarea sa au contribuit Universitatea din Postdam, Școala de Înalte Studii Tehnice din Karlsruhe, Universitatea din Tirana, Centrul de Studii Geografice al Academiei de Științe, Universitatea din Pristina, autoritățile albaneze contestă existența minorității naționale aromâne susținînd că aromânii ar constitui o minoritate culturală. Atlasul pune în evidență existența a aproximativ 130.000 de aromâni, ceea ce face ca minoritatea aromână să fie cea mai numeroasă din Albania. Membri marcanți ai asociațiilor aromâne din Albania susțin că numărul real al aromânilor din această țară este de peste 300.000. Aromânii din Albania nu au decît o școală – și aceea privată – și nici un drept ca minoritate.

Târg de artă populară în Voivodina

La inițiativa Fundației Române de Etnografie și Folclor din Voivodina, la Torac a fost organizat, la 30 mai, primul tîrg de artă populară tradițională românească. Cu acest prilej, s-a discutat despre păstrarea identității naționale și culturale, despre școlarizare și despre tot ceea este necesar pentru a menține spiritul românesc. La eveniment au fost prezenți peste treizeci de meșteri, care au expus diferite obiecte: traiste, papuci, păpuși, aplicații pe pînză, obiecte de galanterie și vestimentație, cunune, ikebana, melci cu ou, cu lumînări, cu flori naturale, lucruri croșetate, brodate, macrame, sculpturi în lemn, picturi pe lemn, dantele, pernuțe, cuverturi, coșuri, farfurii pictate, decorații din nuiele etc.

să manifeste dispreț și ostilitate față de America și față de întreaga civilizație occidentală considerată un străvechi sistem de oprimare, colonialism și exploatare. Ceea ce acești radicali în mod fraudulos numesc multiculturalism e, de fapt, similar „războiului împotriva Occidentului“ pe care l-au dus nazismul și stalinismul.

Sub masca multiculturalismului, ideile lor – a căror esență radicală depășește limitele politicii înspre pura fantezie – ne infiltrează sistemul educațional la toate nivelele. Așa cum banii falși îi scot din circulație pe cei autentici, astfel și cele mai intense versiuni ale unei ideologii tind să le coloreze si să le deformeze pe cele moderate.

Astfel, a devenit un lucru normal în cadrul sistemului de învățămînt american ca din ce în ce mai multor elevi negri să li se predea că ceea ce noi numim „civilizația Occidentală“ e o invenție a negrilor egipteni însușită mișelește de greci, ori că Africa neagră era un pașnic și avansat tehnologic continent înainte ca albii europeni să-l fi devastat. Teze care nu pot decît să ofere un temei convingerii negrilor că „America albă“ și guvernul său încurajează în mod deliberat dependența de droguri și tolerează în mod diabolic virusul HIV în sînul comunității negre. Multiculturalismul, așa cum îl înțeleg cei mai aprigi dintre susținătorii săi, este o tehnică de „creștere a respectului de sine“ prin zgîndărirea deliberată a acestui tip de paranoia.

Nimeni nu dorește să fie apocaliptic – deși profesorii onești și cumpătați care se gîndesc că lumea lor se apropie de sfîrșit pot fi iertați. Cea mai mare parte a celor care tolerează sau chiar încurajează multiculturalismul în școlile și universitățile noastre are intenții educaționale, nu ideologice. Dar forța e de partea extremiștilor, care își calcă în picioare opoziția intimidînd-o cu acuzații de „rasism“. Astfel încît aceasta, înfricoșată, face concesie după concesie, căutînd adăpost în anonimat.

Recent, un jurnalist a telefonat la cinci dintre cei mai buni specialiști în egiptologie pentru a-i întreba ce cred despre posibila proveniență negru-egipteană a civilizației occidentale. Toți au spus că e o prostie. În același timp, toți au refuzat să-și facă publică această, „incorectă politic“, poziție.

Nu încape nici o îndoială că, astăzi, multiculturalismul încețoșează și dezorientează mințile a zeci de mii dintre studenții noștri – negri mai ales. Nu mai e vorba de o reformă educațională. E – din punct de vedere educațional și american – o tragedie. ■

Foto: Bogdan Onofrei

O teologie ortodoxă a politicului? (3)

- cinci răspunsuri românești -

Statul (în general și cel românesc în special) nu trebuie nici să se teamă și nici să aibă suspiciuni în raport cu activitatea publică a Bisericii. El a intervenit prea adesea (și nu cu cele mai benefice efecte) în viața Bisericii pentru ca aceasta să nu încerce măcar să-și pronunțe Cuvântul, atunci când este nevoie. Deoarece, precum scria un tânăr și inspirat publicist (Mircea Platon): „…Biserica se pricepe mai mult la politică și administrație decât Statul la teologie“.

Sergiu TOFAN

Conf. Dr. , Universitatea „Dunărea de Jos“ – Galați

Poziția creștină despre Stat poate fi abordată și din perspectiva relației omului creștin cu „stăpânirea“ (în ipostaza sa statală). Prețioase dezvoltări în acest sens am găsit în cartea Părintelui Arhimandrit Ilie Cleopa (1912-1998), *Călăuză în credința ortodoxă* (partea a doua, cap. XXXI), apărută, în 1991, la Editura Episcopiei Dunării de Jos.

Problema este abordată polemic în raport cu unele denominațiuni protestante („Studenții în Biblie“, adventiștii) sau cu „Martorii lui Iehova“ pentru care atât Statul cât și instituțiile Bisericii sunt unelte ale lui Antihrist, care mențin inegalitatea și nedreptățile, precum și raporturile de vrăjmășie între indivizi și popoare. Se refuză din partea adepților acestor culte: jurământul militar, luarea armelor în mână, serviciul militar ca atare.

Or, se arată în replică, Statul trebuie recunoscut, întrucât el garantează ordinea voită și instituită de Însuși Dumnezeu: „Numai dezordinea și anarhia sunt de la diavolul“. Temeiul divin al autorității de stat nu poate fi atins sau diminuat de situațiile când această autoritate este deținută de indivizi nedemni. În continuitate cu referatul paulin din *Romani XIII* se arată că o dată ordinea fiind de la Dumnezeu, atunci și deținătorul ei reprezintă „ceva dumnezeiesc“. „Nu persoanele în concret, ci autoritatea sau instituția în abstract“. „Autoritatea poate fi deținută – uneori – de persoane abuzive. Dar oricine ar fi, Dumnezeu nu-i împiedică nici pe abuzivi și nu le ridică libertatea, fiecare urmând a răspunde direct și personal de abuzurile sale, în judecata ce-l așteaptă“. Oamenii pot fi (și cel mai des chiar sunt) răi, nu și ordinea ca atare.

Când ostașii romani înarmați au venit să-L aresteze pe Mântuitor și Sfântul Apostol Petru a încercat să reziste cu sabia, este oprit și mustrat de Iisus: „Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri“ (*Matei*, XXVI, 52). Trebuie subliniat că îndemnul se adresează nu numai celui care trebuie să se supună autorității, dar și deținătorilor acesteia, care au tendința (aproape naturală) de a o folosi abuziv. Mai mult decât o recunoaștere pasivă, credinciosul are obligația de a se ruga la Dumnezeu pentru „conducători și pentru cei ce sunt în înalte dregătorii ca să petreceți viață pașnică și liniștită“, așa cum arată Sfântul Apostol Pavel în prima epistolă către *Timotei*.

Credinciosul și Statul

Raportul credinciosului cu Statul se desfășoară și prin atitudinea față de două importante așezăminte: serviciul militar și impozitul.

Bolşevicii moldoveni şi şcoala

Bursele oferite de România studenților moldoveni stîrnesc, ca și în trecut, divergențe între București și Chișinău. Ministrul Educației din R. Moldova, Valentin Beniuc, a anunțat că nici în acest an nu se va încheia, între cele două țări, protocolul referitor la bursele oferite de partea română studenților moldoveni. Reprezentanții Ministerului Educației de la București afirmă că moldovenii vor primi burse chiar dacă protocolul nu se va semna. Motivul pentru care în ultimii trei ani nu s-a mai semnat un asemenea protocol este că autoritățile moldovene nu au fost de acord cu numărul de burse oferite de români, solicitind, de fiecare dată, diminuarea acestuia. Executivul român va acorda, pentru anul universitar 2004-2005, 1.150 de locuri de studiu în universități pentru studenții moldoveni. Acestea vor fi subvenționate de la bugetul de stat, iar tinerii vor primi gratuit cazare și 50 de dolari lunar pentru masă.

Pictor acuzat de nazism

Tînărului pictor Sorin Tara din Sibiu i-a fost retras, recent, premiul primit la un concurs organizat de Consulatul german, după ce a fost acuzat de nazism. În replică, artistul a făcut public un protest din care cităm: „Dacă a folosi în niște lucrări declarate artistice orice fel de simboluri înseamnă a fi nazist, atunci recunosc că sînt nazist! Dacă a folosi în niște lucrări declarate artistice orice fel de cuvinte, în orice limbă înseamnă a fi nazist, atunci recunosc că sînt nazist! Dacă a confecționa (vorba aia!) tricouri cu imagini care avertizează asupra atrocităților comise în momentul de față de către anumiți ocupanți, undeva în Orientul Mijlociu, înseamnă a fi nazist, atunci recunosc că sînt nazist. Dacă a te manifesta cît de cît liber, fără a fi împiedicat mintal de oprelișțile impuse de școală, familie, o societate coruptă înseamnă a fi nazist, atunci recunosc că sînt nazist!“.

Același PRM cu o pălărie creștin-democrată

Potrivit unor zvonuri care circulă prin presă, PRM se pregătește pentru o schimbare radicală. Văzînd că încercarea de a confecționa un partid de dreapta pe care să-l manipuleze – recte PNG – n-are sorți de izbîndă (Becali nu prinde nici la „prostime") și că PNȚCD amenință să se debaraseze de balastul Victor Ciorbea, care i-a compromis șansele de revigorare, PSD ar pune la cale o transformare a PRM într-un partid popular, creștin-cemocrat, care să se afilieze popularilor europeni și să dea impresia de echilibru pe scena politică din România. C.V. Tudor a amenințat, în vîltoarea negocierilor pentru desemnarea noilor șefi ai Consiliilor Județene, că este gata să desființeze PRM, dacă liderii locali nu-i ascultă ordinele, și să facă alt partid. Este luată în calcul și varianta în care PRM, devenit Partidul Poporului, îl va arunca peste bord pe Vadim, dacă acesta nu reușește să se facă acceptat de Partidul Popular European, cu toată cenușa pe care și-a turnat-o în cap. Drept să spunem, un astfel de plan ni s-a părut de-a dreptul diabolic chiar și pentru PSD, așa încît am fi tentați să nu-i dăm crezare. Totuși, în ziarul „Ziua" din 15 iunie a.c., editorialul „De unde sare creștin democrația?" al lui Adrian Severin ne pune pe gînduri. Pentru că Severin – membru marcant al PSD – susține că România are nevoie de un partid de „dreapta, creștin-democrat", dar că acesta nu mai poate fi construit de nimeni. Așa încît singura soluție întrevăzută de vicleanul Severin ar fi „democratizarea extremei drepte", adică taman a PRM – după cum precizează. Ce-are (de fapt, ce nu are) PRM cu dreapta e altă poveste.
În ciuda doctrinei și a ideologiei socialiste cu iz naționalist declarate, PRM continuă să fie văzut de stîngiștii noștri (dar și ai Occidentului) un partid de dreapta. Deh, stînga n-ar putea naște asemenea monstruozități, nu?
Revenind, Severin speră că o dată cu prăbușirea lui Funar din scaunul de primar al Clujului s-a terminat cu „vechea generație de lideri ai PRM" și că „noua generație de lideri" peremiști vor ști să reformeze partidul.

În ceea ce privește primul aspect, să amintim că primul păgân creștinat a fost ofițerul Corneliu, din cohorta „Italica" din Cesareea Palestinei. Slujba militară, corect îndeplinită, este atestată ca admisă în Sfânta Scriptură. Însă, Sfântul Ioan Botezătorul le cere militarilor: „Să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept…" (*Luca*, III, 14).

Toate acestea pot fi mai bine înțelese pe baza unor elemente de profundă teologie ortodoxă a istoriei, care are în centrul său conceptul de „națiune". Sfântul Apostol Pavel proclama inspirat dreptul tuturor popoarelor la „mărirea" și „cinstirea" înaintea lui Dumnezeu dacă lucrează binele (*Romani*, II, 10). Demnitatea națiunilor este atestată de ceea ce s-a petrecut la Cincizecime (fondarea Bisericii prin pogorârea Duhului Sfânt), când Apostolii au vorbit tuturor neamurilor în limbile lor. Transformarea fireștilor diferențe etnice în opoziție și conflict nu provine din însăși natura națiunilor, ci din deficitul de duh creștin din și dintre ele. Îndemnurile pauline în sensul transcenderii diferențelor duhovnicești dintre „elen" și „iudeu" nu înseamnă o desființare a etniilor, ci doar necesitatea instaurării, între ele, a frăției și a iubirii.

Pe această bază, trebuie interpretată misiunea armatei naționale de a apăra integritatea teritorială, suveranitatea Statului, precum și „drepturile pe care le garantează cetățenilor săi". Cu nici un chip Statul și armata sa nu sunt îndrituite de a ataca alte popoare sau de a se constitui în instrumente de împilare a propriilor cetățeni.

Părintele Cleopa subliniază faptul că cetățenii statului au „datoria sfântă de a se jertfi pentru apărarea Statului și a Patriei în care trăiesc". Dar, imediat, se arată cu claritate și cazul în care creștinul este dezlegat de această datorie: atunci când Statul „va porunci ceva direct împotriva lui Dumnezeu și a legii Sale". „În acest caz, legea lui Dumnezeu trebuie să aibă precădere, după mărturia Sfintei Scripturi, care arată că trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni".

Problema impozitului este reglementată prin porunca limpede și categorică a Mântuitorului: „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului", deoarece Statul nu este (sau nu trebuie să fie dacă este să respecte legea lui Dumnezeu) instrument de satisfacere a intereselor celor din fruntea ierarhiei lui, ci garant al drepturilor cetățenilor, pavăză împotriva haosului și anarhiei care se dovedesc (de către istorie) ca devastatoare atât pentru persoana umană, cât și pentru lucrarea mântuitoare a Bisericii.

Deci, tot creștinul să se supună stăpânilor și dregătorilor, „să fie gata la orice lucru bun" (*Tit*., III, 1). Este o perspectivă care poate asigura o bună cumpănire între stat (care, prin pornirea spre absolutizare, tinde la tiranie) și persoană (care, de asemenea, absolutizându-se, conduce la cel mai ruinător individualism).

Teoria regalității

Părintele profesor Ioan Buga, teolog din generația nouă, autor de cărți și traduceri esențiale, profesor de Noul Testament, ne-a oferit (în 1998) un eseu teologic (*Calea Regelui*, Editura Sfântul Gheorghe Vechi), provocator atât prin premise cât și prin concluzii.

Am semnalat, cu alte prilejuri, exemplele unor teologi ortodocși (S. Bulgakov sau O. Clement) pentru care Biserica și, în general, creștinii nu au a se atașa (ca Biserică și/sau creștini) de vreo formă concretă de stat: republică sau monarhie și le-am arătat și temeiurile (cel puțin respectabile).

Părintele Ioan Buga construiește, însă, o „teorie a regalității", căutându-i acesteia temeiuri teologice, cosmologice și antropologice. „Și a zis Dumnezeu: să facem om după chipul și asemănarea Noastră, ca să stăpânească…peste tot pământul" (*Facerea*, V, 26). Pecetea imprimată omenirii este originar divină și împărătească, întrucât porunca esențială care i s-a dat omului de Creatorul său este „să fie Dumnezeu". Deci, pentru a înțelege ce anume i se cere omului să devină, nu putem ocoli întrebare: „Cine este Dumnezeu?" Dar Acesta nu poate fi cunoscut în ființa Sa, ci doar prin manifestările Lui exterioare, prin revelația Lui. Or, nu în ultimul rând, descoperim în lucrările lui Dumnezeu aspectul „împărătesc". Arhetipul regalității se

Foto: Bogdan Onofrei

găsește în Dumnezeu-Tatăl. În acest sens, Sfântul Vasile cel Mare scria: „Demnitatea regală curge din Tatăl, prin Fiul Unul Născut până la Sfântul Duh“ (P. G. XXXII, col. 153B) iar Liturghia începe cu binecuvântarea „Împărăției – a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh“.

Deci, regalitatea, „specific absolut al divinității“, este „amprenta cea mai autentică lăsată în tot ce generează Tatăl iubirii“. Cu atât mai mult omul are înscris în el această „marcă“, fiind „coroana creației“, dând nume celor create, stăpânindu-le sensurile, exercitând puterea cunoașterii și având responsabilitatea mântuirii celorlalte făpturi. Și dimensiunile profetică și sacerdotală ale ființei umane derivă tot din cea împărătească.

Iată cum regalitatea nu mai apare doar ca un „așezământ“ istoric, dat omenirii (prin voia acesteia sau prin cea a lui Dumnezeu), cândva în evoluția sa, ci, în primul rând, ca o dimensiune ontologică a esenței umanului, dimensiune împărtășită de Dumnezeu.

Recurgând la istoria biblică, Părintele Ioan Buga oferă o altă interpretare a referatelor despre instituirea regalității Vechiului Testament. Poziția obișnuită în cadrul acestei interpretări este că cererea israeliților de a li se da Rege ar fi fost indiciul unui deficit de credință în Dumnezeu, „Adevăratul Rege“ în contextul teocrației directe din epoca patriarhilor și din cea a judecătorilor. În *Calea Regelui* se descrie, mai întâi, atmosfera de „criză“ din epoca Judecătorilor, când Dumnezeu intervenea în viața „poporului ales“, doar *à la limite*, când lipsa Regelui producea anomia și debandada moral-religios-politică, o puzderie de crime și fărădelegi abominabile dar, mai ales, pierderea credinței, ateismul. „Absența regelui“ duce la „uitarea lui Dumnezeu“.

www.comunism.ro

Un grup de cercetători au lansat un site extrem de util despre teroarea comunistă în România: www.comunism.ro. Deocamată mai multe pagini sînt în lucru, dar titlurile unora dintre ele promit mult: torționari, lupta pentru libertate, documente (memorii), precum și o bogată bibliografie despre infernul concentrațional comunist. Le dorim cît mai mulți vizitatori, în speranța că așa românii nu vor uita prea repede ce li s-a întîmplat în trecutul recent.

Ştiri despre românii de pretutindeni

Romanian Global News – www.rgnpress.ro – este o agenție de presă cu știri despre românii de pretutindeni, înființată recent. Foarte folositoare pentru informarea tuturor românilor, agenția ar putea juca rolul de liant între comunitățile de români. Site-ul este bine făcut și oferă informații așezate pe domenii: politic, economic, cultural etc.

Biblioteca românească din Australia

Românii din Australia se pot simți mai aproape de țară datorită unei biblioteci românești, care poartă numele poetului nostru național, „Mihai Eminescu“. Înființată în 1996, ca un proiect privat al familiei poetului Ioan Miclău, biblioteca are acum peste 3000 de titluri. Sistemul de împrumutare este conceput în funcție de distanța la care se află cititorii. Cei care sunt mai aproape de bibliotecă pot veni personal să ia cărțile, iar ceilalți le pot comanda prin telefon pentru a le primi prin poștă. Costul de trimitere al cărții este suportat de bibliotecă, iar costul de returnare și-l asumă cititorul.

Europa, tot a Dreptei

După recentele alegeri pentru Parlamentul European, Partidul Popular European-Democrații Europeni reprezintă prima forță politică, cu 272 de locuri, urmați de socialiști, cu 201 locuri. Peste tot în Europa electorii și-au sancționat guvernele prin aceste alegeri. În Germania opoziția creștin-democrată, CDU, a obținut 44,6%, față de socialiștii lui Schröder cu numai 21,4%. Partidul socialist francez, aflat în opoziție, a cîștigat aproape 30% din voturi, în timp ce dreapta franceză (UMP), aflată la guvernare, a primit 16,8%. Alianța condusă de Romano Prodi, actualul președinte al Comisiei Europene, s-a impus cu 30% din voturi în fața partidului lui Silvio Berlusconi, Forza Italia (22,3%). În Polonia, Platforma Civică a fost cel mai puternic partid cu 28%, în timp ce partidul socialist, SLD, aflat la guvernare, a obținut 11%. În fine, în Ungaria opoziția (Fidesz și MFD) a cîștigat 13 locuri în noul Parlament European, în timp ce socialiștii lui Medgyessy doar 9 locuri. Participarea a fost doar de 45,5%, în scădere față de alegerile precedente din 1999 (49,8%).

Sesiune specială a Sf. Sinod

La jumătatea lunii iunie se vor desfășura, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, lucrările Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române (BOR). Pe ordinea de zi se află probleme curente ale vieții Bisericii interne și externe, dar și comemorarea a 500 de ani de la trecerea la cele veșnice a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfînt. Sesiunea specială a Sfîntului Sinod, desfășurată cu acest prilej, va debuta cu lansarea emisiunii filatelice „Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfînt. 1504-2004“ și a medaliei jubiliare emisă de Patriarhia Română cu ocazia acestui eveniment.

„Acesta este izvorul a tot răul, așa cum Dumnezeu-Tatăl, principiul monarhic, este izvorul a tot binele“ (p. 18). Prin Rege (chiar dacă este de alt neam, precum Cirus, Darius sau Artaxerxes), Dumnezeu își lucrează „gândurile Sale asupra destinului mare al omenirii“. Citându-se cazul Regelui din Ninive (din cartea profetului Iona), care a dat poporului său pilda pocăinței, se conchide: „mântuirea unui popor începe de la Rege“.

Că instituirea regalității nu a fost un capriciu al momentului istoric din jurul anului 1000 î. Hr. este argumentat cu referatul din *Deuteronom* (XVII, 14-20), care reproduce discursul lui Moise în care acesta recomandă (cu două sute de ani mai înainte) „punerea“ ca Rege a celui desemnat de Dumnezeu și arată criteriile desemnării, precum și drepturile și obligațiile Regelui (să nu fie lacom, să nu fie desfrânat, să fie credincios și să țină Legea lui Dumnezeu).

Abordarea polemică a Părintelui Ioan se îndreaptă împotriva opiniei marelui biblist S. Agurides care (în *Comentariu la Apocalipsă*, Ed. Bizantină, 1997) arăta că apariția regalității israelite se explică prin „presiunile culturale și militare ale Orientului Mijlociu“ (p. 371). Replica teologului român este că motivațiile au fost „de ordin religios-teocratic“, cu rădăcini adânci în tradiție (vezi porunca lui Moise).

De tot interesantă este și tălmăcirea Părintelui Ioan la referatul din *I Regi*, VIII, 7, unde Dumnezeu îi spune judecătorului Samuel: „Ascultă glasul poporului tău în toate câte grăiește, căci nu pe tine te-au lepădat, ci M-au lepădat pe Mine, ca să nu mai domnesc Eu peste ei“. Majoritatea comentatorilor văd aici amărăciunea lui Dumnezeu pentru cererea israeliților de a înlocui domnia Lui cu cea a unui Rege omenesc. Părintele Ioan consideră că, dimpotrivă, Dumnezeu se referă la epoca Judecătorilor, când israeliții, neinstituindu-și un Rege (după cum îi învățase, inspirat, Moise), se depărtaseră de Însuși Dumnezeu.

De fapt, înainte de Întruparea Fiului lui Dumnezeu, „prima treaptă a întrupării lui Dumnezeu în istorie (…) este regalitatea“ (p. 24). Prefigurările istorice ale lui Dumnezeu-Întrupat sunt Melchidesec-Regele Preot (căruia i se închină Avraam și-i plătește zeciuiala) și Moise-Profetul Rege.

Principala cale de lucrare a diavolului asupra omului este sădirea sămânței de revoltă și nici o revoltă nu este mai ispititoare decât cea împotriva Regelui, urmând, apoi, revolta împotriva oricărei forme de autoritate. Pentru Părintele Ioan Buga, creștinul nu poate fi indiferent față de regalitate: „Începutul căderii este (…) ridicarea omului împotriva regalității divine (…). Antiregalismul este o formă, mai mult sau mai puțin voalată, de ateism. Ceea ce este, în ultimă instanță, demonic“ (p. 27). ■

Bibliografie

- Pr. I. Buga, *Calea Regelui*, Ed. Sfântul Gheorghe Vechi, 1998;
- Arhim. I. Cleopa, *Călăuză în Credința Ortodoxă*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, 1991;
- T. M. Popescu, „Misiunea creștină a statului“ în *Probleme actuale în Biserică și Stat*, 1934;
- N. Gr. Popescu-Prahova, *Raporturile dintre Stat și Biserică*, Tipografia „Uniunii clericilor ortodocși din Basarabia“, Chișinău, 1936;
- N. Gr. Popescu-Prahova, *Creștinism și națiune; Patrie și religiune*, Tipografia „Universul“, 1941;
- Pr. D. Stăniloae, „Cele două Împărății“ în *Ortodoxie și românism*, Ed. Mânăstirii Putna, 1992;
- Pr. D. Stăniloae, *Ne vorbește…*, 1993.

Un conte rus

Mircea PLATON

Contele Michael Ignatieff s-a născut în Canada în anul 1947. După un doctorat la Harvard și ani de profesorat la Cambridge, se dedică în întregime scrisului și televiziunii, publicând volume de eseuri și realizând emisiuni pentru BBC.

În 1987 publică volumul *The Russian Album*, pentru care obține *Royal Society of Literature Award* în Anglia și *Governor General's Literary Award în Canada*. Volumul, pornind de la memoriile inedite ale bunicilor săi, contele Pavel și contesa Natașa Ignatiev, și de la convorbiri cu alți membri ai familiei, reconstituie istoria unui neam din al cărui arbore genealogic fac parte istoricul Nikolai Karamzin, Nikita Panin (ministrul de externe al Ecaterinei cea Mare), Pavel Ignatiev (Președinte al Consiliului de Miniștri în timpul Țarilor Nicolae I și Alexandru II și stîlp al reacțiunii) sau fiul său, Nikolai Ignatiev, aventurier și diplomat, general la 29 de ani – după ce a negociat tratatul dintre Rusia și China care a stabilit granițele existente până azi între cele două țări –, „părinte al națiunii bulgare".

Dincolo de eleganța scriiturii și de melancolia detaliilor, cartea acestui conte rus care nu știe rusește se citește și ca o meditație asupra sensului istoriei, asupra identității – conferite de trecut și zădărnicite de prezent sau invers –, asupra originilor.

Cît despre noi, românii, pierduți prin faldurile istoriei:

„Nikolai, masiv și înalt, cu mustăți castanii și stufoase și fruntea rotundă, era acum (1870) ambasadorul rus la curtea Sultanului. Drept urmare era și protectorul minorităților ortodoxe de sub stăpînirea otomană, punînd la cale și ațîțînd tot felul de revolte în decrepitul imperiu și stăpînind o rețea tentaculară de informatori bulgari, bosniaci, români, turci și cretani. Fii săi puteau să-l vadă din camerele lor cum se plimba pe cărările străjuite de azalee, gînditor, cu mîinile la spate, în vreme ce oameni cu stufoase bărbi negre, preoți, birjari, marinari, lumînărari – oameni de tot soiul – îi șopteau raportul la ureche. Datorită lor era cel mai informat ambasador de pe Bosfor, păianjenul din centrul plasei, maestrul tuturor intrigilor balcanice. Ambasadorii britanici, Lord Lytton și succesorul său Henry Elliot, îl considerau un șarlatan amuzant și neastîmpărat, în vreme ce ambasadorul francez îl numea *Mentir Pașa*. Dar niciunul dintre ei nu l-a putut opri să facă din Rusia puterea dominantă în Balcani. După Conferința de la Constantinopole din 1877, cînd Turcia și Rusia erau gata de război, Lordul Salisbury l-a tachinat cu privire la rețeaua sa de spioni. Ignatiev i-a răspuns că avea mii: orice creștin din Balcani care pierduse pe cineva masacrat de turci era informatorul său. În timpul aceleiași conferințe, diplomatul englez a zărit cu stupoare cum Ignatiev, crezînd că Salisbury e cu spatele și nu-l observă, a șters și a redesenat granițele stabilite în tratat astfel încît rușii să mai cîștige în Basarabia cîteva mii de mile pătrate. Cînd Salisbury i-a demascat scamatoria, Ignatiev a surîs ridicînd din umeri: – *Monsieur le Marquis est si fin, on ne peut rien lui cacher*."

Eșecul contelui rus a fost răzbunat de izbînda generalului sovietic care, șapte decenii mai tîrziu, cu ajutorul unui oportun creion de tîmplărie, șterpelea României ținutul Herței. O istorie cît un vîrf de creion!

■

Foto: Bogdan Onofrei

PNȚCD

Președintele PNȚCD, Victor Ciorbea, a anunțat că va renunța la conducerea partidului în favoarea lui Gheorghe Ciuhandu, care a cîștigat din primul tur Primăria Timișoarei.

Ciorbea a spus însă că nu este de acord ca sediul PNȚCD să fie mutat la Timișoara, pentru ca formațiunea să nu se transforme într-un partid regional. Ciuhandu este de părere că din Transilvania și Banat a pornit Partidul Național al lui Iuliu Maniu și că de acolo trebuie să renască.

Liderul PNȚCD, Victor Ciorbea, a precizat că își asumă răspunderea față de insuccesul PNȚCD la alegerile locale. PNȚCD a obținut la alegerile locale 1,9% reprezentare în Consiliile Județene și doar cinci primari din primul tur, unul la Timișoara și restul în comune.

Președintele țărănist a spus că se va opune dispariției partidului prin fuziunea cu altă formațiune. Deocamdată, în culise, peste capul lui Ciorbea, se negociază o fuziune între PNȚCD și Acțiunea Populară. Această contopire nu va putea însă avea loc pînă cînd din fruntea celor două grupări nu vor dispărea Victor Ciorbea și Emil Constantinescu.

rost la Radio România Actualități

Emisiunea „Cuvînt și suflet. Atitudini creștine" de marți, 15 iunie, a programului Radio România Actualități a fost dedicată revistei **rost**. Realizatorul emisiunii, Mădălin Iacob, i-a intervievat pe Răzvan Codrescu – unul dintre colaboratorii permanenți ai publicației, care a pus umărul la fondarea ei și sprijină cu o competentă consiliere direcția revistei –, Marcel Petrișor – președintele Asociației Romfest XXI, care editează **rost** – și Claudiu Târziu – directorul lunarului. Cei trei au vorbit despre cum a apărut revista, despre programul ambițios al acesteia și despre structura **rost**-ului.

Această nouă apariție în media confirmă faptul că revista **rost** începe să se impună drept una dintre cele mai serioase publicații cultural-creștine.

Biserica Ortodoxă din Oltenia în timpul stăpânirii austriece (2)

(1718 – 1739)

După dezastrul de la Viena din 1683, Imperiul Otoman a pierdut multe teritorii în Sud-Estul Europei, care vor fi anexate cu timpul de către Imperiul Habsburgic. În perioada maximei sale expansiuni în Sud-Estul Europei, realizată prin pacea de la Passarowitz, Imperiul Habsburgic a anexat și cele cinci județe ale Olteniei (Dolj, Gorj, Romanați, Mehedinți, Vâlcea). În acest număr al revistei rost continuăm incursiunea noastră istorică.

Cosmin OPREA

Acest memoriu ne arată în același timp unele probleme cu care se confrunta Biserica Ortodoxă din Oltenia, din acel timp. Serviciul divin, Sfânta Liturghie, nu se făcea regulat, în fiecare zi, prin mănăstiri, egumenii nefiind de cele mai multe ori învestiți cu darul preoției; că egumenii alungau arbitrar pe călugări din mănăstiri, iar călugării fugeau dintr-o mănăstire într-alta; se ridicau biserici și mănăstiri fără hotărârea episcopului, însușindu-și acei care le ridicau dreptul de a pune egumeni și preoți; egumenii străini jefuiau de cele mai multe ori mănăstirile de avutul lor și fugeau apoi în „țeri streine". Ierarhii luau cu forța contribuții de la mănăstiri, preoții de la bisericile de mir erau fără cultura necesară, nu-și împlineau regulat datoriile lor preoțești, neslujind la timp Sfânta Liturghie. Slujitorii altarului treceau, fără știrea celor puși să-i supravegheze, de la o biserică la alta, fiind primiți de boieri sau egumeni la bisericile de pe moșiile lor, o școală de preoție – românească, în antiteză cu cartea slavonă (ce era atunci pe moarte) lipsea pe atunci în eparhia Râmnicului, veniturile și încasările mănăstirilor făcându-se într-un mod incorect.[1]

În memoriul din 1719 se admitea numai în principiu dependența bisericească de un mitropolit din țările stăpânite de habsburgi, dar nu se specifica anume de care mitropolit avea să depindă episcopul Râmnicului, și se lăsa, deocamdată, în suspensie. Rămânea să se determine mai târziu acel mitropolit. Acest lucru se va reglementa în perioada următoare, astfel în 1726 Episcopia de Râmnic intră sub jurisdicția spirituală a celei sârbești de la Karlowitz, acceptată cu mare greutate de către Curtea imperială de la Viena.

Pe lângă dependența spirituală limitată, față de mitropolia din Belgrad, episcopul Râmnicului a avut de suportat dependența politică mult mai grea a Imperiului Habsburgic. Curtea de la Viena își rezerva dreptul de a-l desemna pe episcop, dintr-o listă de trei candidați propuși de adunări elective alcătuite din reprezentanți ai clerului și ai boierimii oltene.* Doar cu prilejul primei alegeri, aceea a egumenului Ștefan al Govorei, dreptul de a-l desemna pe unul dintre cei trei candidați și de a-l „prezenta" (*jus praesentationis*) spre aprobare Curții a fost exercitat de mitropolitul de Belgrad; ulterior el a fost lipsit de acest drept preluat de directorul suprem al provinciei.[2] Diploma imperială de confirmare și hirotonisirea de către mitropolit confereau candidatului dubla investitură – a puterii laice și celei spirituale – necesare intrării legale în funcțiune.[3]

Mănăstirile și viața monahală

Autoritatea imperială înțelegea însă nu numai să-și rezerve dreptul de confirmare a episcopilor, dar și să exercite un control permanent asupra Bisericii Ortodoxe din Oltenia, în primul rând asupra mănăstirilor, stăpâne asupra unui vast domeniu funciar și deținătoare de însemnate venituri și privilegii. Lupta pentru controlul asupra mănăstirilor avea să constituie principalul factor de tensiune între Biserica Ortodoxă din Oltenia și autoritatea imperială.[4]

Proiectul de organizare bisericească avansat în noiembrie 1719 de episcopul Damaschin și de patru egumeni preconiza stricta organizare a mănăstirilor față de puterea episcopală și de sinodul provinciei: egumenii mănăstirilor urmau să-și desfășoare activitatea sub permanenta supraveghere a episcopului care-și rezerva dreptul de a-i destitui pe cei vinovați de incorecta gestiune sau de neorânduieli în păstorirea comunității monahale; împăratului avea să i se aducă la cunoștință doar faptul împlinit.[5]

Austriecii însă aduceau în provincie o cu totul altă concepție a raporturilor dintre Stat și Biserică, pentru ca programul de autonomie și organizare bisericească autoritară a episcopului Damaschin să poată obține adeziunea lor.

Autoritatea habsburgică înțelegea să exercite un control direct asupra mănăstirilor, rezervându-și dreptul de

[1] N. Iorga, *Istoria românilor prin călători*, Edit. Academiei, București, 1981, p. 306.

[2] C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei supt austriaci*, vol. I-III + indice, București, 1913 – 1947, p. 76-80.

[3] Ș. Papacostea, op. cit., p. 290.

[4] *Ibidem*, p. 291.

[5] E Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. VI, p. 340.

Foto: Bogdan Onofrei

a-i numi și destitui pe egumeni și de a le verifica gestiunea economică. Datorită sistemului fiscal al austriecilor, care era de a asigura cât mai multe venituri Vistieriei împărătești, putem să cunoaștem bine mănăstirile de atunci din Oltenia. Mănăstirile, având mari venituri, dispunând de proprietăți întinse, bucurându-se de diferite privilegii, scutiri, au dat mult de lucru – și de scris – austriecilor, în tendința lor de a lua pe seama fiscului cât mai multe din veniturile provinciei. De la cele mai vechi mănăstiri și până la cele din urmă (pe timpul lui Constantin Brâncoveanu – 1688-1714 – și al urmașilor săi), mănăstirile românești au fost cât se poate de bine înzestrate. La donațiile vechi, pietatea străbună a adăugat în decursul timpului altele noi. Domnii, confirmând pe cele vechi, adăugau altele noi; boieri, clerici, credincioși, făceau de asemenea diferite donații mănăstirilor, așa că la începutul secolului al XVIII-lea mănăstirile dispun de întinse proprietăți. Multe sate, moșii, munți, vii, mori erau ale lor, se bucurau și de diferite venituri: de la vămi, de pe vii, de la ocnă, și unele scutiri de dări.[6] Domnitori ca Matei Basarab, Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, Nicolae Mavrocordat, sunt unii dintre domnitorii care au acordat privilegii mănăstirilor oltene.

Austriecii au dus însă, o politică de fiscalitate excesivă față de mănăstiri. Încă din iulie1718, consilierul cameral din Ardeal, Ignațiu Haan, a fost însărcinat de Cămara Curții (Hof-Kammer) ca să cerceteze situația economică a Olteniei, ca pe baza ei să poată fi puse dările. Pe baza celor raportate de Haan, Cămara împărătească (Hof-Kammer) propuse între altele, la 28 ianuarie 1719, împăratului, spre aprobare, și următoarele, cu privire la privilegiile și scutirile mănăstirilor: o comisie să cerceteze titlurile de drept ale pretențiilor mănăstirilor și să raporteze, spre a lua măsuri în consecință. Raportul cu privire la mănăstiri a fost făcut de Haan la 21 noiembrie 1719 către Cămara Curții, precum și în anexele ce însoțesc acel raport.[7] Episcopul Damaschin întrebase pe generalul Steinville și pe consilierul cameral Haan, ce se va hotărî cu privire la beneficiile de care se bucuraseră până atunci mănăstirile. Răspunsul a fost că acele beneficii nu se vor contesta mănăstirilor, dar trebuie să declare în ce constau, cum și pe ce documente se bazează, pe urmă trebuie stabilit dacă aceste beneficii sunt donații perpetui, veșnice sau numai pe un anumit timp. De aici necesitatea de a produce documentele cu care mănăstirile se justificau. Episcopul Damaschin convoacă atunci pe egumenii mănăstirilor de frunte, aducând el însuși documentele episcopiei spre a fi cercetate.* După documentele episcopiei, au fost cercetate acelea ale celei mai vechi mănăstiri a țării, Tismana[8], apoi ale celei mai noi, Orezul, fondată de Constantin Brâncoveanul. La cercetarea documentelor, Haan se servi de niște funcționari fiscali, (între ei și Nicolaus Pater, care avea un rol însemnat în Oltenia ocupată de austrieci) care cunoșteau limba română, precum și cea slavonă, pentru descifrarea vechilor hrisoave.

Aflându-se astfel cuprinsul documentelor, s-a făcut cunoscut episcopului, și atât episcopul cât și egumenii au trebuit să recunoască că în acele documente nu e vorba de donații veșnice (*donationes solidae et perennales*), ci numai de o milă, (pomană = *elemosinae*) ce și-o făcuseră domnii cu mănăstirile, fie zidind Domnul mănăstirea, fie favorizând pe egumenul mănăstirii, fie dând de pomană mănăstirii. Aceste beneficii constau sau în perceperi de vămi în anumite locuri sau în scutiri de anumite dijme sau în acordarea unui număr oarecare de bolovani de sare de la ocnă; ele nu aveau un caracter permanent.[9]

Din examinarea documentelor lor se poate observa că mănăstirile se bucurau:

a) De venituri de la vămi, bâlciuri, târguri săptămânale și de la pescuit;

b) Scutire de la prestarea dijmei pe oi (oierit) sau pe albine, porci și vin (dijmărit);

c) De acordare a unei cantități oarecare de sare sau echivalentul ei în bani.[10]

Privind toate aceste aspecte putem observa foarte ușor că relația Stat – Biserică în provincia Oltenia (1718 – 1739) era simțitor schimbată față de cea din perioada anterioară, situație percepută întocmai și de către Biserică. ■

* Episcopia era și ea considerată ca mănăstire și considerată prima între ele.

[6] N. Dobrescu, op. cit., p. 26.
[7] *Ibidem*, p. 27.
[8] E. Hurmuzaki, *Documente*, VI, p. 271-272.
[9] N. Dobrescu, op. cit., p. 28.
[10] *Ibidem*, p. 28-29.

România între anti şi pro-NATO

Paul NISTOR

Prof. drd., cercetător la Institutul „A.D. Xenopol“ – Iași

Extinderea NATO, un eveniment cu o încărcătură simbolică extraordinară în destinul meandric al României, a fost întîmpinată, dacă nu cu un entuziasm generalizat, măcar cu un consens tacit al românilor. Cinismul fatalității internaționale a făcut nu doar să fim învinși de alianța care ne-a fost ostilă 40 de ani, dar și să implorăm absorbția în NATO, văzând în aceasta soluția universală pentru problemele României.

Cum arătau însă raporturile între români și Alianța Nord-Atlantică în 1949, în momentul semnării Tratatului de la Washington? Satelit al URSS, România dezvolta o politică externă obedientă față de hegemonul lagărului socialist și practica un discurs internațional excesiv de ideologizat. Atacul presei române față de constituirea NATO, la 4 aprilie 1949, pare să fi fost apogeul propagandei antioccidentale promovate de România comunistă la jumătatea secolului al XX-lea.

Fostul ministru de externe Corneliu Mănescu afirma, la începutul anilor ’50, că „ne comportăm în conformitate cu doctrina Jdanov“. Astfel, politica externă românească era numai o prelungire obedientă a deciziilor luate la Kremlin, iar viziunea românească asupra relațiilor internaționale era „topită“ în rigiditatea teoriei leniniste referitoare la raporturile dintre statele comuniste și cele capitaliste.

Apogeul propagandei antioccidentale promovate de România comunistă la începutul Războiului Rece a fost atins în 1949, atunci cînd lumea atlantică și-a alcătuit o organizație militară pe timp de pace. Prezentarea de către Departamentul de Stat al SUA a proiectului Organizației Tratatului Atlanticului de Nord și dezbaterea internațională care a avut loc în lunile ianuarie-aprilie 1949 au oferit mașinii de propagandă a regimului comunist de la noi posibilitatea de a se dezlănțui cu furie asupra promotorilor mondiali ai capitalismului și „imperialismului“.

Propaganda Bucureștiului a inclus aruncarea pe piață a numeroase broșuri anti-NATO, mobilizarea presei și activarea sutelor de mii de agitatori ai PMR, pentru susținerea de ședințe și manifestații în toate instituțiile și localitățile țării. Argumentele folosite pentru a defăima Tratatul Atlanticului de Nord erau, în general, copiate după cele expuse într-o Declarație a Ministerului Afacerilor Externe al URSS, românii dovedindu-se lipsiți de originalitate și incapabili să construiască o critică proprie.

Principalele conotații negative care se imputau NATO erau următoarele: nu era un pact regional, nu era un pact defensiv, încălca principii ale Chartei ONU, promova cursa înarmărilor, viza statele din Est, extindea rețeaua de baze militare americane și permitea Washingtonului să „vasalizeze“ țările aliate.

Caracterul militar al organizației a permis propagandei românești să speculeze intens pe tema pregătirii unui nou război. În scurt timp, amploarea reacțiilor interne anti-NATO a condus la o isterie colectivă, abil regizată, un delir popular pe tema războiului iminent, a pericolului catastrofic și a unei noi invazii barbare. Regizorii comuniști au exploatat violent această temă militaristă în fața unei populații românești profund traumatizată de anii ultimului război mondial. Imagini de coșmar au apărut în toate broșurile lansate pe piață: „Un nou război? Nici nu s-a zbicit bine pământul udat de sângele care a curs din trupurile milioanelor de oameni nimiciți în încleștarea crâncenă a războiului… Dinspre Apus răbufnesc tot mai puternice pregătirile de război. De ce un nou război? Cine dorește un nou măcel cum n-a mai fost?“.

Utilizarea memoriei recente dubla amplitudinea opoziției față de NATO. În acest sens, se dădea drept sigură participarea Germaniei de Vest la trupele aliate occidentale, un semn care – conform tradiției noastre istorice – sugera automat o posibilă agresiune în Est. Dacă „Wehrmacht-ul … este pe cale să renască … în slujba noilor hitleri de peste ocean …“, temerile românilor erau amplificate și de acce-

sul iresponsabilei armate germane la arma atomică sau de reconstrucția trupelor RFG sub directa îndrumare a unor foști subordonați ai statului național-socialist. Alianța SUA – RFG permitea acel mult dorit transfer de ostilitate dinspre fostul inamic militar către noul rival ideologic. Critica NATO din perspectiva revigorării armatei Germaniei aducea acel ultim și forte argument care justifica în interiorul țării o stare de necesitate.

Presa română copie Moscova

Tonul presei române era unul excesiv de dur, justițiar, care sugera un război iminent, cauzat de simpla înființare a unei alianțe defensive inamice. Textele din „*Scânteia*", „*România liberă*" și „*Lupta de clasă*" par rupte din romanul lui Orwell 1984, scopul lor imediat fiind, probabil, inducerea urii prin manipulare mediatică zilnică și construirea unei solidarități de moment în jurul partidului. Alianța nord-atlantică era prezentată drept „instrument de război și teroare", „contract războinic", „pactul morții", „războinicul concert atlantic", „instrument de represiune internă". Epitetele utilizate aveau o încărcătură negativă considerabilă și transmiteau cititorului o stare de alertă generală, care s-ar fi regăsit doar în cadrul unor iminente pregătiri de război.

Tema războiului era centrală în analizele și în comentariile presei românești. Ea apărea obsedant, în condițiile în care, după aproape patru ani de conflict armat, societatea românească, bulversată și epuizată, avea tendința de a respinge colaborarea cu orice stat care ar fi gândit o nouă strategie războinică. Transpusă în cadru maniheist, bipolaritatea lumii echivala, după comuniștii români, cu o lume a păcii și fraternității claselor exploatate – spațiul comunist – și o tabără războinică, cu veleități imperialiste de dominație globală – lumea capitalistă.

Din această perspectivă, Pactul nord-atlantic nu contribuia decât la „intensificarea îngrijorării și stării de alarmă și la ațâțarea isteriei războinice, în care sunt interesate toate categoriile de ațâțători la un nou război". Opoziția pace-război, identificată cu cea dintre bine și rău sau dintre capitalism și comunism, folosea false analogii istorice și rememora temerile catastrofice din timpul ultimului război mondial. Occidentul era acum, în „impulsurile sale agresive", echivalentul Germaniei naziste, iar solidaritatea națiunilor amenințate trebuia realizată în jurul „campionilor" păcii. „Călcând pe urmele Germaniei fasciste… care aspira și ea la dominația lumii, imperialiștii anglo-americani au uitat se pare soarta pe care au avut-o Hitler și care-i așteaptă în epoca noastră pe toți cei care îi urmează pilda".

Personalități culturale, aruncate în luptă

Nici chiar autodeclararea pactului ca fiind defensiv nu a schimbat tonul reacției estice, formularea din text fiind considerată machiavelică și necorespunzând realității, atât timp cât se considera că nici o amenințare directă la adresa Vestului nu era vizibilă. Pretențiile non-ofensive erau cel mult o mască a pacifismului, menită să ascundă adevăratele intenții agresive. Opiniile ziariștilor români, copiind nuanțele răspunsului moscovit, se plasau într-un registru de explicații puerile, care nega dreptul unui stat de a lua măsuri pentru întărirea securității proprii. Articolele argumentau că alianțele militare și programele de înarmare se pot desfășura doar în condițiile unor provocări militare externe, iar consolidarea preventivă a securității actorilor statali era blamată în cel mai pur – și depășit – stil idealist interbelic.

Veridicitatea comentariului românesc era „confirmată" de personalități ale lumii occidentale socialiste, care, sub o baghetă comună, alcătuiau un cor suficient de puternic în anul 1949. Intelectuali din Vest, sosiți la „Congresul intelectualilor din RPR pentru pace și cultură", încurajau reacția românească, oferindu-i iluzia că era parte a unei mișcări protestatare mondiale. Alfonso Gatto, redactor la organul central al Partidului Comunist Italian, „*Unita*", declara: „Comuniștii au arătat poporului că Pactul Atlanticului înseamnă război și poporul nostru nu dorește războiul… Nu există în lume o forță care să ne oblige să luptăm pentru americani… Rezistența aceasta a Italiei populare împotriva Pactului Atlanticului este o luptă continuă, o luptă care se desfășoară zi de zi și oră de oră…. Un scriitor american de stânga, Michael Gold, argumenta în aceleași împrejurări: „Numai o mică minoritate din America dorește războiul… Cauza războiului e slujită numai de reacționari: naziștii camuflați și colaboratorii lor, marile trusturi imperialiste, elementele obscurantiste în filosofie și religie, magnații bursei negre…".

Presa română prelua pe spații largi declarații asemănătoare ale liderilor comuniști occidentali, construindu-se o adevărată isterie antirăzboinică, de fapt fără obiect și pur imaginară. Maurice Thorez vorbea de „îngrijorarea maselor populare, care văd profilându-se spectrul unui nou război", iar Palme Dutt, liderul comunist englez, hotăra și el că „poporul englez se va opune acestui război prin toate mijloacele și forțele sale". Satisfacția ziariștilor români de a face parte din tabăra păcii și supradimensionarea acesteia trădau elementele de manipulare ideologică și indicau temerile colective existente la români, după supraviețuirea în urma unui conflict care atinsese, devastator, și teritoriul național.

Situată pe o poziție antagonică față de Vest, politica externă a blocului comunist s-ar fi constituit într-un efort major de pace, cu propuneri concrete asupra dezarmării, cu tendințe de îngrădire a strategiilor agresive occidentale.

În timp ce blocul vestic funda alianțe militare, la Paris se organiza, cu generosul sprijin al Uniunii Sovietice, „Congresul mondial al partizanilor păcii". Din prezidiul congresului făceau parte: Fr. Joliot Curie, Louis Aragon, Pablo Picasso, Mihail Sadoveanu. Și la New York exista o reacție pacifistă, Albert Einstein și Thomas Mann organizând „Conferința culturală și științifică pentru pace mondială". Prezența, în tabăra stângii, a unor personalități de calibru din lumea cultural-științifică avea menirea de a atrage atenția că problema păcii și a războiului era o chestiune de supraviețuire a umanității. Nu doar guvernele estice reacționau la formarea Pactului, ci și cetățenii simpli, îngrijorați sincer de viitorul omenirii. Evitând în acest mod un răspuns politic unilateral la tentativele Occidentului de a-și consolida propria securitate, Estul transfera o chestiune pur politică în plan general uman, oferindu-i o dimensiune existențială. *(va urma)*

Părintele Calciu despre sistemul represiv comunist (4)

- în dialog cu Nicolae Stroescu-Stînişoară -

În octombrie 1994, dl. Nicolae Stroescu-Stînişoară a purtat un lung dialog cu Părintele Gheorghe Calciu despre „reeducarea“ de la Piteşti dar şi despre alte mijloace de represiune folosite de regimul comunist împotriva opozanţilor săi. Considerăm că această mărturie a Părintelui Calciu are valoare de document pentru un, sperăm cît mai apropiat, proces al comunismului.

Nicolae Stroescu Stînişoară: ***Părinte Calciu, spune-ne cîteva momente esenţiale sau întîmplări caracteristice din perioada de după ieşirea dumitale din închisoare în 1964.***

Părintele Calciu: După eliberare din temniţă, am stat în domiciliu obligatoriu vreme de un an de zile şi, cînd s-a dat decretul general de eliberare a foştilor deţinuţi politici, am plecat şi eu din domiciliul obligatoriu. Am încercat să mă reînscriu la medicină şi nu s-a putut. Trebuia să refac şi cei doi ani pe care îi făcusem mai înainte. Şi atunci m-am înscris la franceză. Dar de cînd fusesem în închisoare începusem să-mi formez gîndul de a studia teologia şi de a deveni preot. După ce am terminat franceza, m-am dus la Patriarhul Iustinian şi am cerut să mă accepte ca student la teologie. Spre surprinderea mea, patriarhul m-a primit fără nici un fel de rezervă. Mi-a spus: „Să vii cu actele la mine şi îţi voi da aprobarea“.

Era o chestiune foarte interesantă. Aşa cum era obiceiul atunci, acolo trebuia să-ţi faci autobiografia. Patriarhul ştia de mine că am fost în închisoare, am scris totul în autobiografia mea, am pus-o printre acte şi am dus-o la Patriarh. Patriarhul a citit autobiografia şi mi-a sugerat că, în drumul pînă la Institutul de Teologie, ar fi bine ca autobiografia să dispară. Am înţeles că era foarte greu să primească pe cineva care fusese în închisoare şi am scos autobiografia de acolo.

Aşa am reuşit să fac Institutul Teologic, fiind în acelaşi timp profesor de franceză, fără ca cineva să ştie, pentru că aveam scutire de frecvenţă: mă duceam numai din cînd în cînd. Am făcut patru ani de teologie. Eram mai mulţi inşi. Erau avocaţi, ingineri, profesori ca mine, care făceau teologia, oarecum clandestin – în sensul că primind aprobarea de la Patriarh intrasem la rînd cu toţi ceilalţi. Securitatea probabil că nu descoperise sau avea alte treburi mai importante, că era perioada aeea de restructurare de după moartea lui Gheorghiu-Dej.

În al patrulea an de teologie, am fost descoperiţi toţi. După cîte am auzit, cineva de la Comitetul Central a venit la Teologie şi a studiat dosarele tuturor şi ne-a descoperit. Sigur că avea un denunţ, ceva, o informaţie în sensul acesta. Era exact în perioada în care patriarhul era în Belgia.

Nicolae Stroescu Stînişoară: ***Cam în ce an s-a întîmplat aceasta?***

Părintele Calciu: În 1972, ultimul an. Peste puţin trebuia să-mi dau licenţa.

Nicolae Stroescu Stînişoară: ***Adică se poate spune aşa, căci am trăit şi eu acele evenimente: într-adevăr că Ceauşescu la început şi datorită unei rivalităţi cu Drăghici, ministrul de interne, chiar s-a manifestat în mod public pentru o îndreptare a greşelilor Securităţii, pe linie represivă, şi au fost unele speranţe. Dar, într-un an, doi, el a început să renunţe la ceea ce dăduse speranţe de reformă. Se ştie că, în urma unei vizite făcute în China şi Coreea de Nord, Ceauşescu s-a întors cu gînduri ... maoiste, cel puţin în oarecare măsură. Şi, deci, în momentul acela, Securitatea a primit alte instrucţiuni: de aici descoperirea grupului de studenţi „clandestini“ de la Facultatea de Teologie, printre care te aflai şi dumneata.***

Părintele Calciu: Da, sunt convins că aşa a fost. Asta a fost interpretarea mea. Patriarhul era în Belgia. A fost cineva la Comitetul Central, se poate, în orice caz o persoană care nu şi-a spus numele, dar era foarte sus-pusă. Sau chiar dacă şi-a spus numele, secretarul nu a avut voie să ne informeze. Noi am

primit doar o hîrtie că suntem exmatriculați de la Teologie. În același timp am fost chemați la Ministerul Învățămîntului. Ni s-a pus în vedere să renunțăm la teologie sau să plecăm din învățămînt. Am spus că nu vreau să plec nici din învățămînt și că vreau să rămîn la Teologie, pentru că sunt un intelectual și am dreptul să mă informez oriunde, să studiez orice.

Ne-au exmatriculat cînd mai aveam o lună pînă să dau teza de licență. Și au început mizeriile și la învățămînt. Era în luna mai și s-ar fi putut ca pînă în toamnă să nu mă mai primească în învățămînt, pentru că nu eram încă definitiv și ar fi putut să mă dea afară – pentru ei nu era nici o probelmă. Întors din Belgia, Patriarhul a fost foarte supărat. Am fost la el imediat. S-a interesat la Departamentul Învățămîntului, la Departamentul Cultelor. Pînă la urmă ne-a chemat și ne-a spus: „Atît am obținut: cei care sunteți în ultimul an aveți dreptul să vă dați licența; ceilalți din ani mai mici trebuie să renunțați la profesie, să stați, să faceți la zi facultatea“.

Unii au renunțat la teologie, alții au renunțat la profesia lor. Cei care eram în anul IV ne-am luat licența în teologie. În toamnă, Patriarhul m-a numit profesor de franceză și de Noul Testament la Seminarul Teologic din București, scăpîndu-mă de perspectiva șomajului.

Iar în ianuarie 1973, Patriarhul a ținut să mă preoțesc și m-am preoțit.

Nicolae Stroescu Stînișoară*: Deci se poate spune că, în ceea ce privește preoția, Patriarhul te-a îndemnat să apuci această cale*.

Părintele Calciu: Da, a fost extraordinar, pe toți ne-a ocrotit, pe toți ne-a adus la Teologie – cei care voiam să facem teologia, ne-a facilitat cursurile, ne-a ajutat foarte mult.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Ce a urmat?***

Părintele Calciu: A urmat acea activitate a mea la Seminarul Teologic, activitatea literară etc., pînă cînd în Seminarul Teologic am început să cunosc mai mulți tineri care nu erau seminariști – erau prieteni cu studenții mei din diverse facultăți: litere, politehnică – și care erau foarte dornici de a cunoaște ceva despre teologie.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Asistau la anumite cursuri.***

Părintele Calciu: Veneau și asistau la cursuri, veneau la slujbe. Atunci s-a născut în mine ideea de a porni o acțiune pentru acești tineri. Îi vedeam că erau un fel de tineri confiscați de partid, care voia să facă din ei „viitorul partidului“, adică activiști comuniști. Acestor tineri nu li se permitea să cunoască nimic. Veneau la Teologie mînați de curiozitate, fără să știe mare lucru. Nu aveau educație religioasă. Descopereau cu ajutorul colegilor lor un domeniu cu totul nou. Multă vreme m-a frămîntat: „ce pot face pentru acești tineri?“. Cred că mi-a dat Dumnezeu acest gînd, să pornesc o serie de predici speciale pentru tineret.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Părinte Calciu, aș vrea să rețin un gînd în această privință. Pentru că noi, în trecut, am exprimat anumite critici și anumite regrete că nu s-a luat inițiativă de organizare, cît de rudimentară, în jurul Bisericii, a unui învățămînt religios. Știm, pe de altă parte, că Securitatea era foarte vigilentă și legislația nu era prielnică. Dar ceea ce spui dumneata acum arată că, indiferent de trăirea dumitale interioară, tinerii au fost cei care au cerut!***

Părintele Calciu: Absolut! Veneau să mă întrebe pentru că eram mai apropiat de tineri. Am fost o ființă privată de tinerețe, simțeam că oamenii aceștia au nevoie de mine și stăteam de vorbă cu ei. În felul acesta am închegat un fel de grup în jurul meu, în care intrau poate în jur de o sută de tineri, teologi și neteologi, cu care seara se țineau meditații. O dată pe săptămînă citeam rugăciuni, ne rugam împreună, citeam textul respectiv care era prevăzut tipic. Și, dacă cineva dintre noi avea un duh care să-l determine să vorbească, să citească, să comenteze – stăteam în meditație o bucată de vreme și apoi ne despărțeam.

Așa s-a format în inima noastră și în grupul nostru, fără să fie ceva organizat, o relație spirituală de unitate, de meditație și de dorință de a cunoaște cît mai mult adevăr.

Nicolae Stroescu Stînșoară: ***Părinte Calciu, ei știau, sau unii din ei știau, de trecutul dumitale de închisoare?***

Părintele Calciu: Cred că unii știau. Eu niciodată nu am vorbit despre asta.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Nici ei nu ți-au pus întrebări?***

Părintele Calciu: Nu, niciodată. A fost odată un conflict cu niște părinți care au spus că eu am făcut închisoare și că sunt profesor la Teologie, dar toată chestiunea s-a terminat fără urmări.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***În orice caz, se vede aici că acești tineri au reușit să învingă o anumită barieră a fricii. Erau mai multe bariere. Dar una dintre ele trebuiau s-o înfrîngă, ca să participe la ceva care totuși era în disonanță cu ideologia, cu instrucțiunile, cu disciplina ideologică a timpului.***

Părintele Calciu: Tinerii aceștia erau copii care aveau dorința de libertate. Cred că asta era lucrul cel mai important pentru ei: dorința de libertate, dorința de a nu fi constrînși. Ei nu erau revoltați. Erau pur și simplu oameni care încercau să-și construiască o personalitate armonioasă: să citească, să pătrundă tainele care erau interzise. Sigur, o mică prudență a existat între noi. Poate că unii dintre acești tineri erau puși acolo special pentru mine. Nu știu. Eu n-am sesizat niciodată nici un fel de gînd ascuns, nici un fel de spaimă. Discutam foarte liber.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Dar din vîrstele celelalte nu s-a angajat nimeni? Oameni din mediul acesta teologic și bisericesc au mai existat care să participe la cercul dumneavoastră?***

Părintele Calciu: Nu, erau numai tineri și uneori veneau simpli credincioși. Grupul a început să crească, să ia, așa, oarecum proporții îngrijorătoare pentru ceilalați. Adică am început cu un grup de vreo zece copii – seminariști, și în decurs de două-trei luni am ajuns la aproape o sută de tineri. Erau asociați apoi o serie întreagă de oameni care frecventau biserica noastră, pentru că biserica noastră era una de parohie. Mulți oameni veneau la slujbe, pentru că erau teologi, pentru că aveam un cor frumos. Oamenii aceștia erau cu adevărat atașați de credință și spiritualitate și au început și ei să frecventeze.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Deci din această intercomunicare, putem să vorbim chiar și de o comuniune de idei și aspirații, s-au născut pe urmă predicile dumitale. Cum a fost?***

Părintele Calciu: Eu mă rugam foarte mult la Dumnezeu să mă ajute să găsesc ceva, să găsesc o soluție. Am început apoi să prefac gîndul în predici. Am cercetat Sfinții Părinți. În special pe Sfîntul Ioan Gură de Aur, care se adresa tinerilor. Căutam o soluție, căutam o idee, căutam ceva care să se închege, un lucru

concret pentru ei. M-am hotărît să încep această serie de predici în Postul Mare. Ele trebuiau să fie o dată pe săptămînă, în fiecare miercuri seara, tot Postul Mare. Am intitulat această serie de predici dintru început *Șapte Cuvinte către Tineri*. Am spus grupului meu intenția pe care o aveam. N-am spus-o public, ci am spus-o în convorbiri intime – că vom face lucrul acesta. I-am chemat să vină miercuri.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Aceasta era în Postul Paștelui anului?***

Părintele Calciu: 1978.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Spune mai departe.***

Părintele Calciu: Cînd a izbucnit acțiunea aceasta, a fost cu totul neașteptat, a surprins pe toată lumea, pentru că nimeni nu știa ce hotărîsem noi, cum planificasem această chestiune în taină, că am zis să n-o facem public. A venit mult mai multă lume decît ne așteptam. A surprins și administrația seminarului, a surprins și Departamentul de Stat, l-a surprins și pe episcop, pentru că, de la prima predică, a început să se umple biserica. Și devenea tot mai plină și oamenii erau tot mai interesați. Intelectualii veneau și ei acolo. Îmi aduc aminte că odată, într-un cerc, un cetățean care nu-mi reținuse numele m-a întrebat: „Îl cunoașteți pe preotul Calciu? Este un om care a început să țină niște predici extraordinare. Să veniți să-l ascultați". El nu fusese acolo, dar auzise. I-am spus că eu sunt preotul Calciu. A fost foarte surprins și jenat.

Paralel cu creșterea influenței, creștea și presiunea asupra mea din toate părțile. Întîi, din partea Departamentului de Stat, apoi din partea directorului seminarului, în continuare din partea episcopilor – toată lumea a fost amestecată, încercînd să mă oprească.

Nicolae Stroescu Stînișoară*: În ceea ce privește aceste cuvinte pentru tineret, se poate spune că ai căutat o idee salvatoare și ai găsit-o. Ideea a fost salvatoare și prin faptul că ai plecat de la dorința de libertate a acestor tineri și ai vrut să le arăți cum s-ar putea elibera și ce pot face cu libertatea. Le-ai dat și un conținut moral religios.*

Părintele Calciu: Sigur că da.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Predica era ținută. Pe urmă se mai discuta asupra predicii?***

Părintele Calciu: Da. Se discuta, însă nu erau discuții publice. Ce să spun? Toate predicile le-am citit. Nu numai că le citeam, dar le și băteam la mașină. Le făceam cópii pe care le dădeam tinerilor. Nu adăugam nici un cuvînt în plus, citeam doar textul, pentru că știam că eram urmăriți de Securitate. Copiii au început să fie chemați la Securitate și amenințați.

Cînd ne rugam, de exemplu, stingeam luminile și rămîneam numai la lumina lumînărilor. Creștea o stare de spirit de izolare, de depărtare de zgomotele lumii, de lumina aceasta prea lumească și obositoare pentru ochi. Creștea tensiunea spirituală. Și îi întreba la Securitate: cum se stinge lumina? Care-s lumînările? Cele din stînga se stingeau, cele din dreapta se aprindeau! Deci lucruri din astea stupide. Eu nu mă speriam. Știam că va fi așa. Băieții erau chemați la Securitate, pe urmă veneau și-mi spuneau. Erau unii luați cu bagajul și amenințați că nu li se mai dă drumul. În timp ce erau anchetați la Securitate, cineva în sala de alături făcea să sune lanțuri sau mai știu eu ce, că veneau foarte speriați. „I-am auzit, părinte, pe deținuți în lanțuri cum treceau pe culoare" – îmi spuneau. Era un truc ieftin, dar care avea efect la copii.

Nicolae Stroescu-Stînișoară: ***Dar dumneata nu ai avut un avertisment direct din partea unui ofițer de securitate?***

Părintele Calciu: Cum să nu? Eram chemat la Securitate. Dar ei știau că nu mă sperie. Eram sub un fel de inspirație și nu-mi era frică de nimic. Nu mă gîndeam la familia mea. Știam că trebuie să merg înainte. Chiar mai mult: plănuiam, de exemplu, timp de o săptămînă – nu era ușor pentru mine să plănuiesc – o predică. Și, de pildă, marți, să zicem, intervenea ceva, fie că Dumnezeu îmi dădea un gînd și schimbam predica total, fie că un tînăr sau cineva întreba ceva și-mi schimba predica. Eram realmente într-o stare de inspirație. Toată noaptea scriam pentru ca miercuri seara să-mi pot spune predica. Am spus că citeam predica, pentru ca nu cumva Securitatea să spună: „Dom'le, ai scris ceva, dar ai vorbit altceva!" Citeam textul, așa încît niciodată n-am spus alte lucruri decît cele ce erau scrise în predica mea. După aceea erau discuții care nu erau publice. Unii dintre studenți veneau și mă întrebau anumite lucruri. Pe urmă mă conduceau acasă. Terminam pe la douăsprezece noaptea și începusem să fiu amenințat pe stradă de tipi care făceau pe beții, de neisprăviți, care mă înjurau și atunci, de cele mai multe ori, studenții laici – pentru că ai noștri nu aveau voie să părăsească seminarul noaptea – mă însoțeau pînă la autobuz și puteam să merg acasă. Foarte interesant: cei mai activi și cei mai devotați față de mine dintre studenții laici n-au fost cei de la Filozofie sau de la Litere, ci cei de la Politehnică. Ei au fost garda mea, ca să spun așa.

Nicolae Stroescu Stînișoară*: Se poate spune că, în tot acest timp, tinerii au fost cei care au dorit ca dumneata să nu încetezi.*

Părintele Calciu: O, da. Pot să spun că acești tineri au făcut chiar presiuni asupra mea în momentul cînd au început discuțiile, cînd au venit delegați de la Departamentul de Stat și probabil de la Securitate – erau tot felul de indivizi necunoscuți –, cînd s-a decis să fiu dat afară din învățămînt. Atunci tinerii au făcut demonstrație, au blocat culoarele seminarului. Episcopul le-a spus: „Plecați la dormitoare!", iar ei au răspuns: „Nu. Noi stăm aici, pentru că am fost împreună cu Părintele Calciu și dacă pleacă, plecăm și noi!" A fost un act nemaipomenit. Și sigur că asta a tulburat. Erau mulți profesori care erau de partea mea. Dar erau și împotriva mea, nu în sensul că nu erau de acord cu acțiunea aceasta în sine, toți erau de acord cu acțiunea aceasta, dar spuneau că pun în primejdie existența seminarului. De fapt , criticii aceștia nu erau așa de dîrji. În ședințele pe care le aveau atmosfera era apăsătoare, astfel încît se putea naște în mintea celor fricoși ideea că ar putea fi desființat seminarul.

Cînd am ieșit din ședință, după ce am fost tratat foarte dur – și episcopii au fost acolo și decanatul de Culte –, le-am cerut colegilor mei să nu-i blameze pe cei care o să ceară scoaterea mea din învățămînt. Mi-aduc aminte cum, dintre toți, profesorul Mihai Plătică, acum e preot, a avut curajul să spună: „Domnilor, dacă aveți ceva cu Părintele Calciu, dați-l dumneavoastră afară, nu ne cereți nouă colegilor lui să-l blamăm, să-l scoatem din învățămînt. Asta e o chestie la care noi n-avem nici un drept. Faceți-o dumneavoastră!" A fost extraordinar.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Dumneata erai de față la această ședință?***

Părintele Calciu: Da, sigur, în fața mea se făceau aceste afirmații. Iar cînd am ieșit afară, le-am spus să încetăm „că uite se produc tulburări". Ei au spus: „Nu. Mergeți înainte, Părinte. Nu abandonați acțiunile pe care le-ați început și nu ne părăsiți".

Deci, cînd eu am avut dubii și m-am clătinat, oamenii m-au îndemnat: „Mergeți înainte!“ Nu mă îndoiesc că era voința lui Dumnezeu și am continuat.

Nicolae Stroescu Stînișoară: ***Și totuși cum s-a terminat?***

Părintele Calciu: Pe urmă a venit vacanța Paștelui. A fost foarte ciudat. Eram singur, cu un grup de copii sau studenți. Toată administrația, tot Departamentul Cultelor, toată Securitatea erau împotriva mea și, ciudat totuși, nu ne-au dat afară din biserică! După cum știți, acolo, la fiecare predică, am spus cum ne-au fost închise ușile, cum a trebuit să sărim zidurile ș.a.m.d. și am vorbit în afara bisericii, pe prispa bisericii. Și pe urmă, săptămîna următoare, printr-un miracol, biserica mi-a fost lăsată deschisă. A fost voința lui Dumnezeu și apărare îngerească. Era o legiune de îngeri care păzea seminarul atunci.

A venit vacanța de Paști, am plecat acasă. Între timp, în toată vacanța Paștelui, presiunea asupra mea a fost teribilă! Ei și-au dat seama că eram susținut moral de tineri. Aveam putere atunci! În timpul vacanței au început amenințările, scrisorile de insulte adresate mie ajungeau pe la vecini, pe la cutiile poștale ale altora pentru a se crea o atmosferă. Mi-am zis, domnule, nu pot să închei cu „șapte cuvinte“, așa cum am anunțat, și mai trebuie un al optulea cuvînt în care să explic ceea ce am făcut, anunțînd totodată că voi începe un ciclu de conferințe, de predici noi, în care voi vorbi despre „Cultura și spiritualitatea românească“. Trebuia să arăt care sunt scriitorii mari, oamenii de cultură care au crezut, Nicolae Paulescu și toți ceilalți.

Deci am anunțat că va fi „Al optulea cuvînt către tineri“ după vacanța de Paști. „Al optulea cuvînt“ în care voi explica – așa și începeam: „Cînd am început aceste «Șapte cuvinte» n-am știut că voi fi ținta unor atacuri și a unor denigrări, șantaje ș.a.m.d. A fost mai îngrozitor decît mi-am închipuit“.

În ziua în care trebuia să țin „al optulea cuvînt“, am fost chemat la Episcopie, la Patriarhie, sus. Era episcopul Roman, erau și consilieri de la Departamentul de Stat. M-au anunțat că am fost scos din învățămînt, că trebuie să merg la o anumită biserică și că nu mai am dreptul să mă întorc în seminar. Însă lucrurile mele erau adunate acolo și le-am spus: „Mă duc să-mi iau bagajele și plec.“.

De la poartă și pînă la cancelarie, unde erau lucrurile mele, studenții erau adunați și toți erau amărîți. Le-am spus despre ce este vorba. Unii plîngeau. În felul acesta am plecat din seminar acasă fără să știu ce voi face, unde mă voi duce și ce se va întîmpla cu mine. Duminica următoare am încercat să mă duc la seminar. Era slujbă și era plină biserica. Erau unii profesori (nu toți) care mi-au spus că n-am voie și pedagogi cărora li se dăduse ordin să nu mă lase să intru. Eu totuși am intrat, deși încercase un anumit profesor să mă oprească.

Pe urmă, copiii m-au chemat în sala de clasă. Din fiecare clasă m-au chemat la ei și am cîntat împreună cîntări religioase, ne-am luat rămas bun. Ei cîntau o cîntare a Oastei Domnului în care era vorba de părintele Trifa și înlocuiseră numele părintelui Trifa cu al meu. Și a fost o despărțire emoționantă. A fost ultima mea posibilitate de a mă întîlni cu studenții în număr mare.

M-am întors acasă. Între timp începuseră mișcările mari pentru mine, așa cum știți, în special prin postul de radio „Europa Liberă“: asociațiile creștine care mă susțineau, oamenii care mă vizitau, români care încercau să mă încurajeze în toate chipurile. A fost o emulație generală în jurul meu, care m-a întărit în această situație grea, pentru că eu știam sigur că merg spre închisoare. Și m-am pregătit în acest timp pentru a merge la închisoare.

(va urma)

Foto: Bogdan Onofrei

Sfințenie și infailibilitate

Am cunoscut și am văzut cu ochii mei oameni sfinți, oameni de a căror simplă prezență te înfiorai – fără să fi rostit vreun cuvînt, fără să fi făcut nici cel mai mic gest –, oameni la a căror apropiere simțeai cu duhul o lume mai presus de fire, mai presus de minte. Sînt dator să vorbesc despre ei, deoarece chiar și atunci cînd ajungem să cunoaștem asemenea purtători de Duh rătăcim în neputința noastră încurcînd Duhul lui Dumnezeu cu duhul acestei lumi.

Monahul FILOTEU

Ce este sfințenia? Este asemănarea cu Dumnezeu pe care a pierdut-o Adam și au regăsit-o toți cei ce s-au întors la El și și-au trăit viața în El. Sfîntul este cel asemenea Domnului, asemănîndu-se Lui cu toată ființa lui, cu sufletul și cu trupul. Pare cam străin să vorbești despre așa ceva în vremea în care moda a înlocuit Modelul, păcatele au devenit virtuți, iar oamenii s-au asemănat dracilor și i-au întrecut în răutate, dar tocmai pentru aceea este nevoie de mărturii că Dumnezeu este viu încă în lumea în care trăim, prin cei ce Îi urmează.

«Cugetul omului cu de-adinsul zace în cele rele și viclene din tinerețe», și știm asta de la Însuși Dumnezeu (Facere 8:21). Sfîntul Apostol ne limpezește o dată mai mult zicînd: «Știu că nu locuiește în mine, adică în trupul meu, ce este bun. Că a voi se află la mine, iar a face binele nu aflu. Că nu fac binele care voiesc, ci răul care nu îl voiesc, acela îl fac. Iar de fac aceasta care nu voiesc eu, iată nu fac eu aceasta, ci păcatul care locuiește întru mine. Aflu drept aceea legea, mie celui ce voiesc să fac binele, că ce este rău la mine se află. Că împreună mă veselesc cu Legea lui Dumnezeu după omul cel din lăuntru; dar văd altă lege întru mădularele mele, oștindu-se împotriva legii minții mele, și dîndu-mă pe mine rob legii păcatului, care este întru mădularele mele.» (Romani 7:18-23).

Ce vom pune împotrivă păcatului și păcătoșeniei? Sfințenia. Cum recunoaștem pe omul cel sfînt? Ne învață tot un sfînt, Simeon Noul Teolog.

„Celor ce erau râvnitori și purtau de grijă de mântuirea lor și începeau de la ei înșiși cele ce privesc mântuirea, celor care, pe cât le era cu putință, căutau pe Dumnezeu și lucrau binele, acestora Dumnezeu le-a descoperit și atunci și le descoperă și acum Apostoli, Prooroci, Drepți și Sfinți, le-a făcut cunoscuți iar ei i-au primit, i-au cinstit ca pe niște învățători ai bunei credințe, ca pe niște mijlocitori ai lui Dumnezeu. De aceea au păzit și cuvintele lor ca pe niște legi dumnezeiești și au primit și ei plata pe care le-a dat-o acelora, și chiar și acum, dacă se găsesc unii ca aceia, vor primi plată ca și aceia.

Dar pe cei ce disprețuiesc pe ceilalți și se socotesc pe ei înșiși înțelepți și se află în negrijă și nepăsare și nu cheamă pe Dumnezeu ca sutașul Cornelie și cei asemenea lui, cu toată râvna, cu milostenie, cu post și cu rugăciune, mai ales acum când aproape toți suntem învățați din copilărie de către prooroci, și apostoli voia lui Dumnezeu și cele de folos nouă, pe unii ca aceștia, spun, Dumnezeu îi lasă să se găsească în rătăcirile în care au căzut ei singuri, care, întunecați fiind de întunericul patimilor, poftelor, și voilor lor și umblând întru ele ca într-o noapte adâncă, își găsesc și asemenea învățători. Și pe drept cuvânt, căci stăpânitorul întunericului are întotdeauna și slujitorii și ucenicii lui care umblă în întuneric, pe care unii ca aceia îi găsesc și-i primesc cu bucurie ca pe unii de un gând cu ei și sunt învățați de aceștia aceleași lucruri pe care și le-au ales mai înainte și au preferat să le facă ei înșiși spre pierzania lor. Căci cine nu știe că dintru început diavolul a ridicat împotriva proorocilor – prooroci mincinoși, împotriva apostolilor – apostoli mincinoși, împotriva învățătorilor sfinți – sfinți mincinoși și învățători mincinoși, și se luptă în diverse moduri să-i înșele pe cei nepăsători cu cuvinte mincinoase și să-i arunce în prăpastia pierzaniei? Pe aceștia i-a descoperit Apostolul zicând: «Vă rog, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva învățăturii pe care ați primit-o și depărtați-vă de la ei. Căci unii ca aceștia nu slujesc Domnului nostru Iisus Hristos, ci pântecelui lor, și prin vorbele lor frumoase și măgulitoare înșală inimile celui fără de răutate» [*Rm* 16, 17-18ț. Deci cei ce vor să fugă de unii ca aceștia cum sfătuiește Apostolul, trebuie să se separe de faptele întunericului, căci întrucât vor să fie robi acestora și să umble în întuneric, nu pot să fugă de asemenea învățători, nici să vină la lumina adevăraților învățători.

Tu deci, copilul meu duhovnicesc în Domnul, auzind dumnezeiasca Scriptură care spune: «Vai celor înțelepți pentru ei înșiși și științori înaintea lor» [*Is.* 5, 21], ia seama cu frică și cutremur la cele spuse. Căci cuvântul acesta este despre mântuirea sufletească, și dacă vrei să-ți agonisești un bărbat duhovnicesc și sfânt și un învățător adevărat, nu socoti că ai putea să-l recunoști tu însuți după știința ta, fiindcă acest lucru e cu neputință, dacă nu te lupți înainte de toate celelalte, precum spuneam, cu fapte bune, cu milostenie, cu post, cu rugăciune și cu cerere necontenită, ca Dumnezeu să-ți fie împreună-lucrător și Ajutor spre aceasta.

Și dacă te-ai învrednicit să-l găsești cu ajutorul și harul lui Dumnezeu, atunci arată-i cea mai mare purtare de grijă și râvnă, multă smerenie, multă evlavie, cinste covârșitoare, credință curată și neșovăielnică. De ce? Ca să nu-ți câștigi osândă și pedeapsă în loc de răsplată, fiindcă despre unii ca aceștia a spus Mântuitorul nostru și Dumnezeu: «Cine vă primește pe voi pe Mine Mă primește, și cine vă nesocotește pe Mine Mă nesocotește» [*Mt* 10, 40; Le 10, 16]. Se cade, așadar, fraților, să-i primim pe unii ca aceștia ca pe Hristos însuși, pentru că toate cele făcute lor vin la însuși Stăpânul Hristos și Dumnezeul nostru, iar El și le face ale Sale și le socotește ca și cum le-ar pătimi El Însuși; precum, iarăși, cele ce se fac învățătorilor mincinoși vin la antihrist, și cei care-i primesc, îl primesc pe acesta și pe însuși diavolul.

Și să nu pretexteze unii că nu-i cunosc zicând: „De unde aș putea să-i cunosc pe unii ca aceștia? Și eu sunt om și nimeni nu cunoaște gândurile altui om decât duhul care locuiește în el.“ Nimeni să nu ia acest cuvânt drept un pretext întemeiat. Căci dacă

ar fi cu neputință să fie recunoscut, n-ar mai fi poruncit Domnul: «Feriți-vă de prooroci mincinoși», adică de învățători mincinoși «care vin la voi în blana de oaie, dar pe dinăuntru sunt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște!» [*Mt* 7, 15-16]. Deci, dacă Stăpânul Hristos spune adevărul, cum și spune, ne este cu putință să-i recunoaștem după cele ce le fac și le spun.

Roadele Adevărului

Să spunem mai întâi care sunt roadele adevărului, ale Duhului Sfânt, iar apoi ni se vor arăta și roadele celui potrivnic și rău, și din aceste roade veți cunoaște foarte bine cum sunt vădiți cei adevărați, drepți și sfinți și aceia care nu sunt așa și fățarnici; și eu nu spun nimic de la mine, ci din cuvintele Mântuitorului și ale Sfinților Lui Apostoli cu care voi încerca să încredințez și iubirea voastră. Ascultă deci ce spune Domnul nostru Iisus Hristos: «Fericiți cei săraci cu duhul. Fericiți cei ce plâng. Fericiți cei blânzi» [*Mt* 5, 3-5]. și iarăși: «Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi, rugați-vă pentru cei ce vă vătăma și prigonesc» [*Mt* 5, 44]. «Cuvânt deșert să nu iasă din gura voastră. Amin, zic vouă, pentru orice cuvânt deșert oamenii vor da socoteală în ziua judecății» [*Mt* 12, 36]. Și iarăși: «Dacă nu vă întoarceți și vă faceți ca niște prunci, nu veți intra în împărăția cerurilor» [*Mt* 18, 3]. Și în altă parte spune: «în aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenici ai Mei, de veți avea iubire unii față de alții» [*In* 13, 35]. Și iarăși: «Cum puteți crede, când primiți slavă de la oameni, și slava de la Stăpânul Dumnezeu n-o căutați? » [*In* 5, 44]. Căci «oricine se înalță pe sine însuși va fi smerit, și cine se smerește pe sine însuși va fi înălțat» [*Mt* 23, 12]. Și nu spune că va fi înălțat în slava lumească, ci se subînțelege că va fi înălțat tainic întru schimbare duhovnicească. Acestea Domnul și Stăpânul nostru Hristos le strigă în chip vădit în fiecare zi.

Ascultă-l însă și pe Apostolul Pavel care spune: «Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, mărinimia, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția» [*Ga* 5, 22-23]; și iarăși: «Dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, [...] toate le suferă, toate le rabdă; dragostea nu cade niciodată» [7 *Co* 13, 4-5.7]. Ascultă-l și pe Ioan Teologul care spune: «Copilașilor, nu iubiți lumea nici cele din lume» [*In* 2, 15]. Căci iubirea lumii e vrăjmașă față de Dumnezeu. Astfel încât, frații mei, cine iubește lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu [*lac* 4, 4]. Cine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că orice ucigaș de oameni n-are parte de împărăția Domnului nostru și Dumnezeu [7 *In* 3, 15; cf. 7 *Co* 6, 9-10]. În aceasta se recunosc copiii lui Dumnezeu și copiii diavolului, după iubire și după ură [cf. *l In* 3, 10]. Căci cine iubește pe Dumnezeu iubește și pe cei făcuți de El, adică pe frații săi. Iar cine urăște pe vreunul din frații săi, acestea e născut din diavolul, și iubirea lui Dumnezeu nu este în el [7 *In* 3, 8; 4, 20-21]. Deci cei ce au discernământ, știu în acest mod cine sunt fiii lui Dumnezeu și cine sunt fiii diavolului. Iar roadele Preasfântului și bunului Duh sunt cele pe care le-am spus mai sus. Se cade, așadar, să vădim și roadele duhului celui rău, ca să le recunoașteți și să distingeți, cum spuneam, lumina de întuneric, dulcele de amar și binele de rău.

Roadele celui rău

Luați aminte deci la Stăpânul și Dumnezeul nostru iarăși Care zice: «Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune» [*Mt* 7, 17]; și iarăși: „Omul bun din comoara lui bună scoate afară cele bune, pe când omul rău din comoara lui cea rea scoate afară cele rele“ [*Mt* 12, 35]; și iarăși: „Cel ce va strica una din aceste porunci foarte mici și va învăța așa pe oameni, foarte mic se va chema în împărăția cerurilor“ [*Mt* 5, 19]; și ce spune, iarăși, despre cărturari și farisei? „Leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nu vor să le miște nici măcar cu degetul. Toate faptele lor le fac ca să fie priviți de oameni, căci își lățesc filacteriile și măresc ciucurii de la poalele veșmintelor și le place să stea în capul mesei la ospețe și în băncile dintâi în sinagogi și să li se plece lumea în piețe și să fie numiți de oameni: Rabi!“ [*Mt* 23, 4-7]. Așadar, când vezi pe cineva care face ceva din toate acestea și caută cu trudă slava omenească, și calcă poruncile lui Dumnezeu ca să placă oamenilor, să știi că e un rătăcit și nu spune adevărul. Fiindcă zice Apostolul: „Câtă vreme între voi este pizmă și ceartă și dezbinări, nu sunteți oare trupești?“ [7 *Co* 3,3]. „Iar omul trupesc și sufletesc nu cuprinde, nu primește cele ale Duhului, căci pentru el sunt nebunie» (1 *Cor*. 2:14). Dar cine nu cuprinde cele ale Duhului, e vădit că nu are în el nici pe Duhul; și cine n-are în el Duhul Sfînt, acela nu este al lui Hristos, precum întărește Pavel zicînd: «Iar dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui» (*Romani* 8:9)“. *(va urma)*

Foto: Bogdan Onofrei

Intrarea femeilor în SFÂNTUL MUNTE și hirotonirea lor*

Arhimandrit Gheorghe KAPSANIS[1]

S-a vorbit mult în ultima vreme despre ridicarea interdicției de intrare a femeilor în Sfântul Munte Athos, ca și despre hirotonia acestora. Mi s-a cerut și mie părerea pe care – dator fiind – o fac publică, deoarece după înțeleptul Solomon „***vreme este a tăcea și vreme este a grăi***“ (Eclesiast 3:7).

Feministele cer ridicarea acestei *interdicții* pentru Sfântul Munte, deoarece consideră că se rănește dreptul lor personal de a putea să viziteze și de ce nu să se stabilească și în Sfântul Munte.

Uită însă că și monahii au dreptul lor personal de a se însingura într-un loc pe care ei și l-au ales, ei l-au ridicat și tot ei l-au vrut „necălcat de picior de femeie“[2]. Uită și de faptul că toți câți au ajutat la ridicarea Sfântului Munte, împărații și voievozii ortodocși, elini și neelini, ca și patriarhii ortodocși, astfel l-au vrut și astfel l-au și întărit cu hrisoave și sigilii.

Uită că și Ocrotitoarea Sfântului Munte, Doamna Născătoare de Dumnezeu, cu semne și minuni a arătat voința ei ca Sfântul Munte să rămână „*necălcat de picior de femeie*“.

Odată, a fost întrebat un bătrân aghiorit de ce monahii doresc „*interdicția de intrare a femeilor în Sfântul Munte*“ și el a dat un răspuns ciudat: pentru că iubesc femeile.

Într-adevăr, monahii vor să-i iubească pe toți oamenii, și pe bărbați și pe femei, cu o dragoste care să nu fie trupească sau egoistă. Adică să iubească duhovnicește, după cum iubea Hristos.

Pentru a dobândi însă această dragoste imitatoare a dragostei lui Hristos, monahii trebuie să se nevoiască într-un mediu în care nu există ispitele și provocările sexului opus.

Monahii sunt realiști. Nu ignoră neputința și ușoara alunecare a firii omenești. După cuvântul Domnului: „*tot cela ce caută la femeie spre a o pofti pre ea, iată, a preacurvit cu dânsa întru inima sa*“ (Matei 5,28).

Când după o luptă și o asceză de mulți ani monahii dobândesc nepătimirea, pot să iubească fără patimă. De această dragoste nepătimașă – nu împătimită – au nevoie în fiecare epocă, dar și astăzi bărbați și femei.

Monahii care au această dragoste se roagă pentru semenii lor, dar, mai ales, pentru cei ce pătimesc, iar rugăciunile lor sunt primite de Dumnezeu. Sfântul Antonie, după cum cântăm în troparul lui, cu rugăciunile sale sprijinea și întărea lumea.

Acești monahi, dar mai ales cei care sunt duhovnici și ies în lume din ascultare față de Biserică, primesc mărturisirile bărbaților și ale femeilor și îi ajută astfel duhovnicește.

Toți cunosc câtă odihnă au aflat cei care au alergat la fericiții stareți Gavriil Dionisiatul, Paisie și alții.

Dacă feministele ar fi avut criterii duhovnicești și creștine și nu ar fi mobilizate de o ideologie materialistă și ateistă, nu doar că n-ar fi vrut ridicarea „*interdicției*…“, ci s-ar fi rugat chiar pentru consfințirea ei, dacă aceasta n-ar fi existat.

Această poziție materialistă și egoistă a feministelor începe să arunce puțină lumină și asupra acceptării cu bucurie de către ele a premeditatei crime a avorturilor ca pe un drept personal al femeii. Și în acest caz nu iau în calcul că embrionul are dreptul personal să vină la viață, chiar dacă nu poate exprima acest lucru.

Se naște așadar o serioasă chestiune morală și juridică. Până în ce punct dreptul personal al cuiva poate să fie exercitat în detrimentul dreptului personal al altcuiva sau al altor persoane?

Cu bucurie am fost informat că în urma sondajului ce s-a făcut recent de către colaboratori ai emisiunii „Radio-Paranga“ a Stației radiofonice a Bisericii Eladei, 95 % din femeile întrebate au răspuns că nu vor ridicarea „*interdicției*...“. Constatarea este mângâietoare. Marea majoritate a femeilor eline înfruntă cu seriozitate chestiunea.

Desigur, femeile de bună credință, credincioase și smerite se bucură de „*interdicție*...“, pentru că știu ce importanță are pentru întreaga Biserică și pentru întreaga lume să

* Traducere și adaptare din limba greacă de Ierodiacon Leonid din revista bilunară „Parakatathiki“, Tesalonic, iulie-august 2003, nr. 31, pp. 2-4

1 Starețul Sfintei Mănăstiri a Cuviosului Grigorie din Sfântul Munte Athos

2 „*Necălcat*“ sau „*neumblat*“ este traducerea adjectivului grecesc „*avato*“; în greacă el poate fi substantivizat prin articulare și chiar astfel este deseori folosit în acest articol, fiind un termen tehnic suficient în alăturarea „*to avaton tou Aghiou Orous*“ pentru desemnarea interdicției în discuție; aflându-ne în dificultate în fața unei traduceri exacte și pe deplin semnificative a acestui adjectiv, respectiv substantiv am apelat la construcții de genul „*necălcat de picior de femeie*“, „*interdicția de intrare a femeilor în Sfântul Munte*“ etc. – n. tr.

existe monahi care să se roage cu stăruință și să se sfințească.

Acești monahi cu rugăciunile și cu exemplul lor întăresc familiile creștine, iar prin lupta lor de a trăi cu acrivie fecioria în Hristos îi întăresc pe creștinii căsătoriți să trăiască cu acrivia corespunzătoare lor virtutea fidelității conjugale.

Cu cât mai duhovnicești sunt chinoviile și monahii Ortodoxiei, cu atât mai duhovnicești devin și familiile creștine.

În ceea ce privește tema hirotoniei femeilor, mobilul feministelor este același: răzvrătirea; să așeze voința și ideologia lor deasupra Predaniei Bisericii, deasupra Sfintelor Canoane și a Sfinților.

În concepția lor, Biserica este o organizație religioasă umană care poate de fiecare dată să se acomodeze în funcție de ideologiile predominante. După cum se știe, această tendință constituie de fapt secularizarera (înlumirea). Dacă Biserica ar fi urmat și și-ar fi impropriat secularizarea, adică ar fi primit prefacerea ei după modele fiecărei epoci, nu ar mai fi fost Una, Sfânta, Soborniceasca și Apostoleasca Biserică a lui Hristos, ci biserica domnului cutare sau a doamnei cutare. După cum scrie Antioh Pandectul: „*Toate ereziile care se numesc după numele omului, ca arienii, nestorienii, severienii și altele asemenea, sunt erezii ale diavolului. Căci Biserica universală (Ortodoxă) nicicând nu s-a chemat cu nume de om, ci toți în numele Domnului nostru Iisus Hristos ne numim creștini*“ (P.G. 89, 1844 D).

Biserica rezistă de acum 2000 de ani, adesea războită din multe părți. Puterea de rezistență și tenacitatea ei se datorează neschimbabilității identității ei de-a lungul veacurilor. Această neschimbabilă identitate a ei o constituie Sfânta Predanie pe care o menține harul Sfântului Duh. Cei ce o primesc cu smerenie și se supun Sfintei Predanii sunt vrednice mădulare ale Bisericii. Cei ce din mândrie o neagă sau vor să schimbe în mod antropocentric caracterul ei teantropocentric, ies din trupul Bisericii, care este trupul lui Hristos.

Hirotonia femeilor schimbă Predania apostolică, pentru că niciodată nu a constituit un element al identității sale. Diaconițele nu au fost preoți sau episcopi. Aveau doar funcția de a ajuta la botezul femeilor, la care din motive de decență nu ajutau bărbații sfințiți.

Nu vom face greșeala eterodocșilor să schimbăm Sfânta noastră Predanie apostolică cu cea a „infailibilității“ papei sau a fiecărui protestant, care interpretează Sfânta Scriptură „infailibil“ și personalist.

Să ia seama doamnele feministe la cele ce scrie rusoaica Tatiana Gorițeva, referindu-se la educația ateistă pe care a primit-o în Uniunea Sovietică: „*Atunci a venit Aceea. Aceea care mântuiește pe cei ce sunt gata să-și dea sufletul. Mulțumită Ei am reușit să mă aflu pe mine însumi, aflându-L pe Dumnezeu. Legătura duhovnicească cu Preasfânta (Maica Domnului – n.tr.) m-a ajutat să descopăr și să vădesc în mod curat și deplin femeia… Femininul care este îndemonizat de religiile idololatre și de jalnicul «păgânism» contemporan se sfințește în Preasfânta prin Sfântul Duh într-o așa măsură, încât să poată să primească pe Cuvântul în însuși trupul ei și să devină cu adevărat vas al Duhului*“ (Periodicul „Synaxi“, nr. 3, 1982, pp. 46-49).

Într-adevăr, fiecare femeie creștină poate să urmeze pilda Preasfintei noastre, care, fără să fie „preot“ sau „episcop“, a devenit Maică a Ziditorului, deoarece și-a închinat întreaga ei libertate și întreaga ei dragoste lui Dumnezeu și astfel a devenit mai înaltă nu numai decât preoții și episcopii, ci mai cinstită și mai slăvită și decât Apostolii și decât cetele îngerești. ■

MÂINILE PREOTULUI – „lingurițe dumnezeiești“

De ce sărutăm mâna preotului?

Ierodiacon LEONID

Fără a avea intenția de a mă face în acest chip învățătorul cuiva, voi încerca, încredințându-mă ajutorului oblăduitor al harului Sfântului Duh, să formulez un răspuns cât de cât temeinic la această întrebare, mai întâi mie însumi și apoi fraților mei întru Hristos care, fie au fost tentați să privească cu suspiciune această practică (sărutarea mâinii preotului), fie au fost asaltați cu această întrebare de acei creștini „necreștini“, îmbuibați cu spirit raționalist care, prin concepțiile și atitudinile lor față de tradiția ascetico-liturgică ortodoxă, tind să se situeze în afara Bisericii noastre dreptmăritoare, ba mai mult, tind să se autoexpedieze în atât de numeroasa „Biserică“ înșelată de rațiune a Apusului, pe care Sfântul Grigorie Palama o asemăna elefantului care atunci când cade nu se mai poate ridica.

„Cine vrea să se mântuiască cu întrebarea să călătorească“ – ne spun Părinții tălmăcind în graiul nostru o zicere de-a Sfântului Antonie cel Mare: „Cei care nu au povățuitor cad ca frunzele.“

Străduindu-mă deci să împlinesc acest cuvânt al Părinților, am purces a face un pelerinaj pe aripile filelor de carte pe la marile „scaune apostolicești“ pentru a întreba pe „marii dascăli ai lumii și ierarhi“ și „părtași obiceiurilor și următori scaunelor apostolilor“, „pe propovăduitorii cei de Dumnezeu vestitori“ în vederea obținerii unui răspuns odrăslit din tulpina Tradiției apostolice.

În acest pelerinaj mi-am luat și Sfânta Scriptură din care, adesea, îmi potoleam foamea și setea pricinuite de greutatea drumului și zăduful zilei. În aceste momente de liniștire, coborând parcă din Scriptura Vechiului Testament, înțeleptul Isus Sirah mi-a zis: „Din tot sufletul tău teme-te de Domnul și *pe toți preoții lui cinstește-i […], pe slujitorii lui să nu-i părăsești – cinstește pe preot* și dă-i partea lui precum s-a poruncit ție“ (Sir. 7, 30-32).

Neîntârziat, întrupând Scriptura Noului Testament, Sfântul Apostol Pavel mi s-a adresat cu aceleași cuvinte cu care acum aproape 2000 de ani scria episcopului din Efes, Timotei: „*Preoții*, care-și țin bine dregătoria, *să se învrednicească de îndoită cinste*, mai ales cei care se ostenesc cu cuvântul și cu învățătura […] *Pâră împotriva preotului să nu primești…*“ (I Tim.5; 17, 19).

Multe perle duhovnicești mi-au dăruit Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii, dar de multe din ele m-a văduvit uitarea. De aceea, mă voi grăbi a le împărtăși dragostei Voastre, pe cele încă neprădate, ca unei vistierii nefurate.

Mai întâi mă plec preotului, apoi îngerului

Am ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu la vechiul Mediolanum (Milano de azi), cândva ortodox. Închinându-mă fericitului Arhipăstor Ambrozie, am sorbit de la el adânc de bogoslovie și de har din care scot acum un cuvânt frumos pentru a-l împărtăși dragostei Voastre: „*Preotul este ambasadorul iubirii lui Hristos*“.

Venind către neînseratul nostru Răsărit ortodox, un anonim apusean mi-a spus: „*Dacă aș întâlni un preot și un înger, aș saluta mai întâi pe preot* și apoi pe înger, pentru că îngerul este numai prietenul *lui Dumnezeu*, pe când *preotul Îi ține locul*“. Ca apoi, aflându-mă gânditor în Roma cea nouă (Constantinopol), să aflu că aceste cuvinte fuseseră rostite de Sfântul Arhiepiscop Ioan „cel cu limba și cu cuvintele de aur“. Dar aceste cuvinte cu aur poleite erau de data aceasta acomodate neliniștii mele, fiind menite să înlăture norii cei grei ai nedumeririi: „*Dacă aș întâlni un preot* și un înger *m-aș pleca* întâi *preotului până la pământ și i-aș săruta mâna sfințitoare* și apoi m-aș pleca îngerului“. Cu toate acestea nu l-am lăsat pe de Dumnezeu luminatul ierarh și iar l-am întrebat: Pentru ce pricină, prea îndumnezeitule la minte Părinte ? Atunci, „Nilul cel ce revarsă undele sale de aur în cuvinte și minuni“, amintindu-mi printre altele că „*preotul este Evanghelia ce trece pe cale*“, mi-a răspuns: „Spune-mi, te rog, unde-l vom pune pe preot, când cheamă Duhul cel Sfânt, când săvârșește prea înfricoșătoarea jertfă și când *atinge necontenit pe Stăpânul obștesc al tuturora*? Cât de mare curăție, cât de mare evlavie îi vom cere? *Gândește-te ce fel trebuie să fie mâinile acelea care slujesc*, ce fel trebuie să fie limba aceea care rostește acele cuvinte? Nu trebuie să fie oare mai curat și mai sfânt decât oricare altul, sufletul care a primit atâta Duh? Atunci [în timpul Sfintei Liturghii-n.n.] și îngerii stau împrejurul preotului. Tot altarul și locul din jurul jertfelnicului se umple de puterile cerești în cinstea Celui ce Se află pe jertfelnic“ („Despre preoție“ VI, 4). Și, ca un adevărat luminător al dreptei cinstiri de Dumnezeu, Sfântul Arhipăstor a continuat să mă învețe: „Mai socotești, oare, că mai ești printre oameni și că mai stai pe pământ, când vezi că Domnul stă jertfă pe Sfânta Masă, iar pe preot stând lângă jertfă și rugându-se, când vezi că toți se înroșesc cu *împărtășirea cu Cinstitul Sânge al lui Hristos“ din mâinile preotului*? „Mai socotești oare, că te-ai mutat dintr-o dată în cer, că ai scos din suflet orice gând trupesc și că privești numai cu sufletul gol și cu mintea curată cele din ceruri? O, minune! O, iubire de oameni a lui

Dumnezeu! *Fiul, Care stă sus cu Tatăl, este ținut în clipa aceea în mâini" de țărână, în mâinile preotului. „și Se dă pe Sineși tuturor celor ce voiesc să-L sărute și să-L primească" prin aceleași mâini ale preotului* („Despre preoție" III, 4).

Coboară cerul pe pământ

Cu aceste aurite cuvinte mi-a învăpăiat sufletul părintele nostru Ioan, dascălul pocăinței și dulceața Bisericii. De aceea, părăsind cu bucurie împărăteasca cetate, m-am îndreptat spre Siria ca să mă adăp din râul cel plin de apele Duhului care în pustie a izvorât. Acest râu – Sfântul Efrem Sirul, m-a albit cu apele înțelegerii și cunoștinței celei curate, zicându-mi: *„toți să cinstim, toți să fericim pe cei ce au treapta cinstitei preoții*, cunoscând cu dinadinsul, că dacă cineva pe prietenul Împăratului îl iubește, pe acesta cu mult mai mult îl iubește Împăratul. Deci *să iubim pe preoții lui Dumnezeu*; căci prieteni ai însuși Celui bun sunt și mijlocesc pentru noi și pentru lume. *Cinstește pe preoți împlinind porunca lui Hristos care zice: cel ce primește prooroc cu bucurie întru nume de prooroc, plată de prooroc va lua*. Iar dacă nu știi, de este vrednic de treaptă cel sfințit preot sau de nu este vrednic, *pentru porunca lui Hristos să-l cinstești!*" („Cuvinte și învățături", Cartea a treia, Ed. Bunavestire, Bacău, 1996, pag. 19-20).

Lăsând în urmă pustiul Siriei ce înflorea asemeni unui crin, m-am întors prin Episcopia Filadelfiei (Asia Mică). Aici m-am întâlnit cu plăcutul lui Dumnezeu ierarh Teolipt care, parcă știindu-mi dinainte neliniștea sufletului, a turnat peste el balsamul tămăduitor al cuvintelor sale: *„De alergi la un preot dreptcredincios, la Hristos alergi, pe Hristos Îl cinstești, pe Hristos Îl primești*". N-am îndrăznit cu acest prilej să ocolesc strălucitul oraș al Niceii unde avut loc întâiul Sinod ecumenic (325). Aici, m-au întâmpinat cuvintele fericitului Teofan, Episcopul cetății, cuvinte care m-au mișcat mult, înțelegând și de această dată pronia călăuzitoare a lui Dumnezeu: *„Mâinile preotului sunt ca două linguríțe dumnezeiești prin care se hrănesc mădularele Bisericii*" cu Trupul și Sângele Mielului Celui înjunghiat pentru viața noastră.

Părăsind Niceea, am ajuns în de Dumnezeu păzita noastră Patriarhie unde, așa a vrut Dumnezeu, m-am izbit de frumoasele cuvinte ale părintelui Dumitru Fecioru, osârdnic traducător al cuvintelor Sfinților Părinți în „limba vechilor cazanii": „Mare și înfricoșată taină! *Dumnezeu Se lasă ținut de mâinile omenești ale preotului*. Preotul se apropie de Dumnezeire", căci „de fiecare dată când slujește Sfânta Liturghie, preotul coboară cerul pe pământ. *Cu mâinile lui de tină* și cu glasul lui de om, *aduce pe Dumnezeu pe Sfânta Masă de pe tronul slavei Sale din ceruri*". „Preotul este trup, este sânge, este carne și oase, dar are putere mai mare ca un arhanghel. *În fața mâinii lui, cu degetele închipuind semnul Sfintei Cruci și făcând semnul Sfintei Cruci, diavolul fuge, păcatele se șterg, lanțurile cad, lacrimile se usucă, sufletele se slobozesc și pleacă luminate, ușurate, vesele, fericite*". „Și nu mă minunez atâta că cei mari ai pământului se pleacă și îngenunche în fața preotului, cât *mă spăimântez că Împăratul împăraților, Domnul Domnilor, Se pleacă preotului și-i face voia lui*".

Dau slavă lui Dumnezeu că mă aflu din nou în necropola Mușatinilor din Rădăuți, lângă moaștele plăcutului lui Dumnezeu ierarh Leontie! Aici, îmi sună încă în urechile sufletului glasul nemuritorului dascăl al pocăinței, Arhimandritul Teodor Pavlo (15 august 1996), fostul povățuitor duhovnicesc al obștii de aici. Parcă îl văd cu ochii minții cu ce zel, cu ce râvnă, cu ce dragoste de Dumnezeu ne povățuia pe calea mântuirii! Îndrăznesc să spun că o făcea „cu duhul și cu puterea lui Ilie" (Luca 1, 17)! Parcă se coborâse din icoana frescă a tuturor sfinților! Parcă se desprinse din ceata Proorocilor și – foarte popular, așa cum era – ne spunea în timp ce ne miruia: „Acu' văd că unii sărută mâna preotului, alții nu…Da' ce?! Credeți că noi avem nevoie să ne sărutați dumneavoastră mâna?… Dar eu mă gândesc că dumneavoastră vă folosiți sărutând mâna preotului; căci preotul umblă cu cele sfinte, săvârșește Sfintele Taine…". Acestea și multe altele ne spunea retrăgându-se la locul lui; acolo, în ceata proorocilor propovăduitori, care, parcă era nedeplină fără el... Cred că de la o bucată nu l-au mai lăsat profeții să coboare!…

Dumnezeieștii clești ai serafimului

Rămânând în acest spațiu ascetico-liturgic și istoric totodată, în care voievozii coboară din tabloul votiv, iar sfinții din icoane, pentru a se uni în rugăciune cu obștea pravoslavnicilor creștini, l-am auzit pe Vlădica Gherasim predicând în urma săvârșirii unei hirotonii în preot. Printre altele, Prea Sfinția Sa asemăna mâinile preotului cu mâinile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. Căci, după cum acesteia i-a fost dat să poarte pe brațele sale pe Cel nepurtat, să cuprindă cu palmele pe Cel necuprins cu mintea nici de puterile îngerești, în același fel, și preotului i s-a dat, nu numai să țină în palmele sale pe Cel ce ține cu palma toată făptura, pe care cu dumnezeieștile Lui mâini a plăsmuit-o, ci i-a fost dăruit preotului chiar să-L junghie și să-L jertfească, împărtășindu-ni-L nouă „spre iertarea păcatelor și spre viața de veci".

Spre adeverirea deplină a celor scrise, îndrăznesc a cita aici din ritualul Sfintei Liturghii: „Iar preotul, sfărâmându-L în patru părți, cu luare-aminte și cu evlavie, zice: *Se sfărâmă și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce se sfărâmă și nu se desparte, Cel ce se mănâncă pururea și niciodată nu se sfârșește, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește*". (*Liturghier* , Ed. Inst. biblic și de misiune al B.O.R., București, 1995, pag. 162).

Așadar, nu vom cinsti oare cum se cuvine dumnezeieștii clești ai serafimului văzut de Isaia (Is. 6, 6), care ne curățesc de zgura păcatelor cu Cărbunele cel înțelegător, Hristos, Dumnezeul nostru? Vom săruta deci mâna distinselor doamne, pentru că așa ne învață doamna Aurelia Marinescu în „Codul bunelor maniere", iar mâinile Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu, Doamna noastră, a tuturor, mâinile bătrânului și dreptului Simeon, cu care asemenea sunt mâinile preotului, nu le vom săruta?!

Să pătrundem dar, dragi cititori și iubiți frați în Domnul, cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos adresat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli și, prin aceștia, urmașilor lor legitimi, episcopilor și preoților: *„Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine…Cine primește prooroc* (preot, în virtutea slujirii profetice pe care o exercită din încredințarea Mântuitorului – n. n.) *în nume de prooroc plată de prooroc va lua, și cine primește pe un drept în nume de drept răsplata dreptului va lua*." (Luca 10, 16; Matei 10, 41). ■

De la virtuți păgâne la virtuți creștine

Sufletul nostru, fiind plăsmuit de Dumnezeu, are nevoie de cuvântul Lui, de poruncile Lui. Necazul cel mare este că foarte adesea se mulțumește cu cuvinte omenești, găunoase și îngâmfate. «Dar în zadar Mă cinstesc [oamenii], învățând învățături ce sunt porunci ale oamenilor» (Mt. 15:9). Pentru a nu ne amăgi în deșert cu cuvinte omenești e nevoie să pricepem ce cere Dumnezeu de la noi.

Ierodiacon LAVRENTIE

Orice om râvnește să fie virtuos în tot ce face, fie el păgân, fie creștin. Dar nu orice râvnă este bună. Cel ce nu călătorește cu luare-aminte pe calea cea strâmtă a Evangheliei e în primejdie să se abată de la țintă, să nu ajungă la limanul dorit al împărăției cerurilor. Viața în Hristos se dobândește cu trudă și cu luare-aminte. Deci tot cel ce viețuiește în chip distrat, fără atenția cuvenită nu ajunge decât pe coclauri.

Pentru a ne face cetățeni ai împărăției cerurilor trebuie să ne purtăm în chip potrivit cu această împărăție. Dar pentru început suntem ai lumii, lumești și ne purtăm ca atare. Lumea are și ea atracțiile ei, virtuțile ei și se impune să le înfruntăm cum se cuvine.

Dragostea, bunătatea, blândețea, dărnicia, hărnicia, priceperea și multe alte virtuți le are și lumea. Cum să ne raportăm la ele ca să le depășim? Căci zice Hristos: «De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor nu veți intra în împărăția cerurilor» (Mt. 5:20). Virtuțile sunt, așadar, păgâne, fără de Dumnezeu, fie ale necredincioșilor, fie ale ereticilor, fie ale creștinilor ignoranți, dar sunt și creștine, plăcute lui Dumnezeu. Toate acestea sunt bune și folositoare, dar nu toate mântuitoare. Nici una nu-i de lepădat, dar unele duc la un folos vremelnic, altele la unul veșnic. Sunt bune toate[1] pentru că aduc o oarecare ordine; dacă ar fi doar fărădelegile n-am mai putea trăi defel. Dar, cu toate că sunt bune toate, doar cele cu adevărat creștine ni-L dau pe Hristos, Care e ascuns în poruncile Lui. De-L căutăm pe Hristos trebuie să păzim cuvântul Lui, nu altul și mai trebuie să înfruntăm corect amăgirea virtuților păgânești.

Toți avem virtuți. Chiar și cei mai notorii păcătoși se laudă cu unele calități ale lor: hărnicie, bunătate, întrajutorarea aproapelui… Însă ce folos avem din acestea? Ne dau ele viață, putere, biruință asupra morții? Sau aduc în suflet doar o palidă mulțumire de sine și îngâmfare pentru lucruri de nimic?

Virtutea care nu-i de la Hristos

Să vedem mai de aproape virtuțile păgânești. Orice virtute care nu e de la Hristos mândrește. Omul se crede pe sine bun, curat, drept, iubitor, cinstit ș.a.m.d. Așa și este; însă are și foarte multe neputințe pe care nu le bagă în seamă sau nu le pune la socoteală. Se mulțumește să fie doar din când în când drept și cinstit, iar de cele mai multe ori răutăcios, prefăcut, viclean. Aceasta înseamnă că, de fapt, nu e nici pe departe bun, ci cu scăderi multe. De cele mai multe ori, când vrea să săvârșească un lucru bun, este biruit de păcat și nu izbutește să-l facă. Deci mai tare este păcatul decât virtutea. De fapt, nici conștiința nu-l slăbește, mustrându-l pentru păcatele sale; dar mai importante sunt în ochii săi virtuțile sale decât păcatele. Nu este aceasta orbire a minții?

Duhovnicește vorbind, oamenii „drepți“ ai acestei lumi nici nu cunosc ce este dreptatea și ce e păcatul. Există în astfel de oameni o dorință lăuntrică de a părea buni, fără greșeală și fie se laudă, fie se smeresc pentru a atrage aprecierile altora. Filosofează mult despre păcat și virtute, dar în deșert, neștiind nici ce spun. Căci păcatul nu e o faptă oarecare rea, ci el e o putere (un obicei) ce a dobândit stăpânire asupra sufletului spre rău. Cineva poate că se mânie, urăște, e lacom, iubitor de argint, limbut, invidios… E tot timpul așa? În toată vremea săvârșește păcatul? Bineînțeles că nu, ci doar când se ivește prilejul. Însă aceasta nu înseamnă că nu e în tot timpul păcătos, ci că starea sa de păcătoșenie, deși e permanentă, se vădește din când în când în afară, dar înăuntru macină și roade de moarte sufletul. Așadar iată care e dreptarul sănătos al virtuții: cine nu e tot timpul virtuos e spurcat de păcate, care îl rod mereu dinăuntru. El se aseamănă unui pește prins în năvod care se crede liber; dar, îndată ce vrea să fugă, vede că nu-i deloc liber. Iar robia se dă pe față mai ales în momentele de ispită. «Dacă te arăți slab în ziua strâmtorării, puterea ta nu este decât slăbiciune» (Proverbe 24:10). Așa sunt virtuțile părelnice: dau impresia de dreptate celui ce le are și chiar și celorlalți, dar nu au putere.

Să tindem spre mai mult

Însă, ce trebuie să facem noi, creștinii adevărați, doritori de mântuire? Să lepădăm aceste virtuți? Să nu mai căutăm să fim drepți, curați, fără de răutate? Aceasta ar însemna o înfrângere jalnică. În acest caz, credința nu mai este credință, nu ne schimbă, ci ne ticăloșește definitv. Ci noi trebuie să luptăm să agonisim cu adevărat dreptatea, dragostea, blândețea, înțelepciunea și toată virtutea.

Abia când vom căuta să fim bine-plăcuți cu dinadinsul lui Dumnezeu ne vom vedea slăbiciunile și patimile. Când

[1] Adică cele ce sunt virtuți, nu doar fățărnicii evidente.

dorim să împlinim poruncile lui Hristos se vădește neputința noastră, faptul că suntem pe tărâmul pierzării, nu al păcii. Atunci simțim puterea cuvintelor lui Hristos: «Fără Mine nu puteți face nimic» (In. 15:5), deși nu ne stau înainte lucruri grele de înfăptuit, ci chiar firești: dragostea, seriozitatea, nerăutatea… Noi înșine, depărtați de Dumnezeu, suntem o ruină, o casă părăsită, părăginită, fără de Stăpân. Fără cunoașterea de sine, fără cunoașterea faptului că sufletul nostru e mort fără Dumnezeu, nu vom prețui pe Hristos, nu-L vom dori. Dar, de ne vom cunoaște păcătoșenia prin luare-aminte la căderile noastre repetate, atunci se va aprinde și pocăința, părerea de rău în inimă, care va căuta izbăvire, împăcare, îndreptare de la Dumnezeu. Atunci toată dreptatea o săvârșește omul pentru a îndupleca pe Dumnezeu, pentru a atrage mila Lui, nu pentru dreptatea însăși. În acest caz, chiar de ar avea virtuți nenumărate, având nevoie în continuare de mila și dragostea Domnului, nu se mulțumește cu ce a dobândit, dimpotrivă, adaugă virtute la virtute și nu pune la socoteală binele făcut, ci râvnește spre mai mult. Aceasta pentru că dragostea ce se naște pentru Dumnezeu, Cel ce dă viață, îndatorează și smerește inima și omul nu mai vrea să se despartă prin păcat de Dumnezeu. Abia acest om se poate spune că e pătruns, îmbibat de dreptate, care nu e alta decât harul Duhului, dragostea Tatălui, puterea lui Hristos, care înmoaie inima și o umple de pace și-i dă putere spre bine, căci «roada dreptății se seamănă în pace de cei ce lucrează pacea» (Iac. 3:18).

Cât de simplu e cuvântul lui Dumnezeu! Ne cere să iubim, să fim buni, blânzi, pașnici, umiliți. Dar cât de greu poate fi împlinit! Ni se pare că nu-i mare lucru ce ne cere Dumnezeu și călcăm în picioare cuvântul Său. Dar, de l-am păzi, am vedea folosul și mărimea lui neajunsă. De aceea, pentru că noi disprețuim cuvântul cel bun al Evangheliei, Hristos fericește pe cei săraci cu duhul, lipsiți de mângâieri lumești, pe cei blânzi, pe cei doritori de dreptate, pe cei curați cu inima, pe cei ce rabdă orice necaz pentru dreptatea deplină, neștirbită. Deci fericiți sunt cei ce nu disprețuiesc poruncile, ci le iubesc și le păzesc și se înțelepțesc din ele. Însă fericirea acestora trebuie să înțelegem că aduce smerenie și frică, după cuvântul: «Veselește inima mea ca să se teamă de numele Tău» (Ps. 85:10).

Cât de departe este dreptatea cea fără de Dumnezeu de cele spuse. Nu aduce pace, omul nu e stăpân nici măcar pe această dreptate prefăcută, se fățărnicește, iubește fărădelegea mai mult, nu poate fi drept pentru că nu-și află odihna în dreptate. Chiar și socotințele sale despre bine și rău sunt neclare, de suprafață, cu greșeală și tocmai de aceea confundă „binele“ său cu binele adevărat. Este cu adevărat o nefericire a cădea din dreptatea lui Dumnezeu și mai ales a o disprețui, alegând una părută. Măsura dreaptă a adevărului ne cere să nu ne mulțumim cu puținele și firavele noastre virtuți, nici să le lepădăm și pe acestea, ci să râvnim virtutea cea adevărată, dătătoare de viață, pe care de o vom dobândi, vom face față asalturilor răului de tot felul.

Sfântul Paisie de la Neamț îi numește pe romano-catolici „ereticii cei depărtați și afurisiți, și lepădați de la Sfânta noastră Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului“.

Sfântul Paisie de la Neamț și romano-catolicii

„…Papa cel de la Apus, cu toți cei ce îi urmează lui și cu toți ereticii, pentru multele sale cele fără de număr eresuri împotriva lui Dumnezeu și împotriva sfintei noastre credințe, afurisit este, și depărtat, și ca un mădular putred tăiat de la Sfânta noastră Biserică a Răsăritului, și anatemei celei de veci dat. Și n-are nicidecum nădejde de mântuire, dacă nu se va întoarce iarăși către Sfânta noastră Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului.“

„Care împărtășire avem către Papa și Papa către noi? Care amestecare are Sfânta noastră Biserică a Răsăritului cu al Apusului Papă? Au care obștire (împărtășire – n.ed.) are lumina cu întunericul? Au care împreunare are Hristos cu Veliar? Care, dar, împărtășire are dreptatea credinței noastre celei sfinte către fărădelegea eresului Romei? Au nu te vei rușina de cuvintele Sfântului Apostol Iacov, care grăiește: «Au izvorul dintr-un loc izvorăște dulce și amar? Au poate, fraților mei, smochinul măsline a face? Au vița viei, smochine? Așijderea, nici un izvor sărat a face și apă dulce.»“

„…Împreună cu Biserica strig asupra ereticilor, și pe care i-a afurisit ea, și eu îi afurisesc. Întrebu-te, dar: Au eretici sunt râmlenii cu al lor Papă? Bine știu că vei zice că sunt eretici. Și de vreme ce sunt eretici, precum și adevărat sunt, atunci Sfânta noastră Biserică îi afurisește pe dânșii. Și pe care Sfânta Biserică îi afurisește și eu, împreună cu Biserica, fiul ei fiind, îi afurisesc. Și dacă eu, împreună cu Biserica, îi afurisesc pe râmleni, cu Papa al lor, pentru că sunt eretici, cu ce îndrăzneală tu, cu ce minte îndrăznești a grăi asupra mea că Papa într-acest chip mărturisește ca și mine? Întru adevăr acum am cunoscut că s-au împlinit cuvintele mele, pe care le-am grăit de tine: Că bătrân ești, dar cuvintele întru tine ai ca de copil. O! că dacă s-ar fi socotit ție și de la Dumnezeu ca de un copil. Însă știu că de aceasta înfricoșată va fi ție întrebare de la Dumnezeu, dacă nu te vei pocăi cu osârdie…“

„Au mărturisește Papa într-acest chip…? Au nu hulește el la Preasfântul Duh, grăind că și de la Fiul purcede? Și aceasta este a lui întâia și cea mai mare, și cea mai grea ereticie. Dar eu nu

mărturisesc așa, ci numai într-acest fel: că de la singur Tatăl purcede Preasfântul Duh. Dar oare alte eresuri fără de număr nu are Papa? Și au nu este el aievea potrivnic și vrăjmaș și împotrivă luptător asupra Sfintei noastre Biserici? Și pentru aceea, ca pe un mădular putred, l-a tăiat pe dânsul de la sine Sfânta noastră Biserică și, ca pe un eretic, l-a dat veșnicei anateme."

„Acum dar, iar te întreb […]: eretic este Papa? Dacă vei zice că este eretic, bine grăiești, că așa este. Dacă el este eretic, precum și adevărat este, aceasta foarte tare să iei aminte: că nu pentru faptele lui cele rele, ci pentru credința lui cea rea, adică pentru eresurile lui. Și pentru împotrivitoarea lui urmare asupra Sfintei noastre Biserici (precum eu îndestul ți-am arătat), Sfânta noastră Biserică a Răsăritului l-a afurisit pe dânsul și de la sine l-a lepădat, și anatemei l-a dat. Deci dacă pentru credința lui cea rea Sfânta noastră Biserică l-a dat pe dânsul anatemei, precum este adevărat, apoi cu care îndrăzneală tu, cu ce minte îndrăznești a grăi pentru un așa de mare eretic și potrivnic al Sfintei noastre Biserici că el «toate poruncile Bisericii le crede cum că sunt adevărate și zice așa: Anatema cine nu crede»? Dar dacă ar fi crezut el pe toate poruncile Sfintei noastre Biserici, precum tu grăiești, atunci n-ar fi fost el eretic, ci ar fi fost una cu Biserica noastră și nu l-ar fi afurisit pe dânsul Sfânta noastră Biserică. Dar dacă el este arătat eretic și vrăjmaș al Sfintei noastre Biserici a Răsăritului, atunci dovedit este că nu crede nici decum nici unor porunci ale Sfintei noastre Biserici și pentru aceasta și Sfânta noastră Biserică îl dă anatemei pe dânsul pentru credința cea rea și pentru eresurile lui."

„Pentru că tuturor aievea s-a arătat că nu crede Papa sfintelor porunci ale Sfintei noastre Biserici, ci încă și hulește, și este eretic, și dovedit potrivnic sfintei noastre credințe celei fără de prihană. Și pentru aceasta și din Sfânta Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului, ca un mădular putred s-a tăiat și este dat afurisirii."

„Crezi cuvintelor Sfintei Scripturi, după cum grăiește Sfântul Apostol Pavel: «Un Domn, o credință, un botez» (Efeseni 4,5)? Știu că vei răspunde că crezi. Dar dacă crezi, să știi că una este adevărata noastră credință creștinească, pe care o ține Sfânta noastră Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului, iară celelalte credințe toate sunt mincinoase și neadevărate și se cade a le numi pe ele eresuri, iar nu credință, de vreme ce una este a noastră adevărată credință a Bisericii Răsăritului. Și cine nu crede așa precum crede Sfânta noastră Sobornicească și Apostolească Biserică a Răsăritului, acela măcar de ar fi împlinit și toate poruncile lui Dumnezeu, măcar și minuni de ar fi făcut, măcar și pe morți de ar fi înviat, antihrist este și înșelător, și eretic, și afurisit. Și unul ca acesta nu are nicidecum nădejde de mântuire, dacă nu se va întoarce către Sfânta noastră Biserică."

„Iar dacă ar fi făcut Papa poruncile Bisericii sale, oare i-ar fi lui nădejde de mântuire? Și oare se duce la Dumnezeu? Dacă vei zice: că dacă va face Papa poruncile Bisericii sale, se va duce la Dumnezeu, atunci care va fi mai rea decât această hulă? Dacă cineva așa va îndrăzni a zice, unul ca acela își hulește credința sa, iar pe cea ereticească o laudă. Pentru că una este sfânta credință a noastră, a Bisericii Răsăritului, întru care este mântuirea. și fără de această credință, nimeni nicidecum nu poate a se mântui."

„Dar cum vei învăța tu pe ucenicii tăi, ca drept să știe de sfânta credință și de mărturisire, dacă și singur de dânsa nu știi? Au într-acest chip înveți și pe ucenicii tăi de sfânta credință, ca și pe mine? Au așa le grăiești lor, zicându-le așa: «Să știți, fraților, că și Papa crede toate poruncile Bisericii cum că sunt adevărate, și grăiește așa: Anatema cine nu crede. Dar pentru că nu le face, se duce la dracul»? Au într-acest fel le dai lor tare și neclătită întărire de sfânta credință, grăindu-le «că și Papa toate poruncile Bisericii le crede»? Au adevărată este această învățătură a ta? Acest fel de aur și de argint le dai lor, ca să facă neguțătorie duhovnicească? Dar dacă ei acest fel de aur și de argint al tău dat lor de la tine, îl vor arăta altora, au nu vor scuipa toți, grăind că aurul tău acesta nu este curat? Ci mincinoasă și împotrivitoare asupra Sfintei Biserici este învățătura ta. Că Sfânta Biserică afurisește pe Papa pentru credința lui cea rea…".

„Pentru că și eu am mers către duhovnicii Sfântului Munte și le-am spus lor pentru această învățătură a ta. Și ei, ca niște oameni plini de darul Duhului Sfânt și fii fiind ai Sfintei noastre Biserici a Răsăritului, așa mi-au răspuns: că Papa nu crede poruncile Bisericii noastre, ci încă și hulește asupra credinței noastre, și este eretic și vrăjmaș al Sfintei noastre Biserici, și pentru aceea este dat anatemei de dânsa. Ia vezi… cum mă învață duhovnicii Sfântului Munte? Și eu această învățătură a lor o primesc ca de la Duhul Sfânt".

„Acum dar îți descopăr ție, pentru groasă prostimea ta, ca să înțelegi că ereticii fac după cum ei cred, numai că pentru acesta mai amar își vor primi lor muncă. Papa așa crede, că sâmbăta trebuie să se postească, și pentru aceea și cu fapta împlinește credința sa, și postește sâmbata. Papa așa crede, cum că cu azimă trebuie a liturghisi, și pentru aceea și cu fapta așa face și cu azimă face a sa Liturghie. Papa așa crede, că trebuie de rânduiala Bisericii lui organa și muzică, și pentru aceea și cu fapta credința sa cea batjocorită o împlinește și în Biserica sa cu organa și cu muzică, ca într-o cârciumă se veselește… Au nu vezi că Papa așa face după cum și crede? Dar oare pentru aceasta va fi el blagoslovit? Așijderea și toți ereticii așa fac după cum și cred, și oare pentru aceasta vor fi ei blagosloviți?"

„Sfânta noastră Biserică pe ale ereticilor cărți nu le primește, pentru că ereticii din întunecarea diavolului au scos cărți pentru înșelarea pravoslavnicilor creștini. și pentru aceea este porunca bisericească ce grăiește așa: «cărțile ereticilor a nu le citi, nici cu dânșii a vorbi»".

„Papa, măcar de ar face el și toate poruncile lui Dumnezeu, măcar și pe morți să-I învie, nu-I este lui nădejde de mântuire, pentru că el este eretic și afurisit."

„Acum te întreb, omule: Oare Sfinții Părinți învață despre eretici că pentru lucrurile lor cele rele le poate fi și lor nădejde de mântuire, precum le este creștinilor? Nu, nu, nicidecum, să nu fie una ca aceasta. Că Sfinții Părunți așa ne învață pentru eretici: Că ereticul, măcar și toate poruncile lui Dumnezeu de va face, în veacul veacului va pieri. Pentru ce? Pentru că nu are dreaptă credință. De aceea, nu le este lor nădejde de mântuire. Că grăiește Sfântul Atanasie cel Mare, Patriarhul Alexandriei: «Cel ce vrea a se spăși (a se mântui – n. red.) mai înainte de toate i se cade lui a ține soborniceasca credință, pe care, dacă cineva nu o va păzi întreagă și fără prihană fără de toată îndoirea, în veac va pieri.»" ■

Lucrarea – cartea ferestrelor spre tine însuţi (2)

Dumitru MANOLACHE

Ne-ajunge, dramatic, din urmă, o vârstă când tăişul ascuţit al unei întrebări, aparent banale, reclamă un răspuns dureros, dar curat ca ţipătul unui nou născut. Răspuns împlântat până-n prăsele în carnea de lumină a trupului propriei noastre sincerităţi. „Încotro?“ – iată întrebarea ce se-nfige în coasta sufletului, aşteptând răspunsul. Lacrimi sau zgură? Lumină sau întuneric? Dumnezeu sau Diavol? Paradoxal, toate răspunsurile ţin de dat-ul fundamental, dintru începuturi, omului: Libertatea deplină de a alege. Cornel Constantin Ciomâzgă a căutat răspunsurile în Lucrarea – cartea sa apărută recent. Încercăm să decriptăm drumurile ***Lucrării****, descifrând experienţele trăite de personaje.*

Supliciul unei veritabile penitenţe martirice

Iohanna, tânără smerită, cu dragoste de Dumnezeu; „Lagărul Scroafei“ îi devine temniţă; transformă claustrarea, asemănătoare „pelagrei exilului suplicial“ al Sfintei Maria Egipteanca, într-o veritabilă penitenţă martirică; după şapte ani este luminată „acolo în sălbăticie, sub acele înegurate ziduri“, de Dumnezeu, care-i desluşeşte „înţelesurile penitenţei sale“; multe lucruri despre credinţă şi le aminteşte din conversaţiile purtate cândva cu Toma, prietenul său, care ajunge, în cele din urmă, preot, unul din ucenicii părinţilor de la Catacombă; după 15 ani este eliberată, exorcizată, botezată şi primită în Biserica Ortodoxă, renăscându-se a doua oară; intră cu bucurie firească în viaţa monahală, devenind mai întâi rasofora Isidora, apoi maica Siluana, care se va retrage în schivnicie, chiar în ziua în care mama ei intră în mănăstire; încearcă să-şi apere mama la proces; „Mirul şi smirna izvorau parcă din groapa adâncă de peste doi metri pe care o săpase Iohanna în toţi anii aceea, adăpostindu-se acolo de gerurile iernilor intolerante“, spune autorul; „Acolo înăuntru aveam să mă dumiresc, înţelegând cum a trudit Dumnezeu cu mine“, mărturiseşte Iohanna.

Martorul ce gustă din fructul Satanei

Leon, groparul satului; „omul care pregăteşte nedantelatele aşternuturi“ ale „descătuşabilelor adormiri“; simulează o surdo-muţenie, ajungând astfel să ştie „cele mai multe şi neştiute fapte şi lucruri din Culmea cu Arini“; rămâne fidel Bisericii „care m-a aşteptat tot timpul până azi, începând cu Taina botezului“. Pe 29 august, în ziua Tăieri Capului Sfântului Ioan Botezătorul (zi în care Leon taie capul daimonului din el), după predică, se mărturiseşte în faţa credincioşilor; are coşmaruri noaptea şi spaime paroxistice. „Acum am înţeles cât de greu se rupe alianţa cu Satana“, recunoaşte el.

Leon este tăinuitorul, deţinătorul perfect al secretelor, martorul etern. Cel ce vine din preistorie. Îl întâlnim în Căluş, deţinătorul tainelor. Şi, totuşi, în *Lucrarea*, altul. Cel ce gustă din fructul amăgitor al Satanei. Claustrat în propria-i tăcere păcătoasă, de care are puterea să se rupă, mărturisindu-se; salvat de credinţă.

Cumulul rătăcirilor lumii

Chinezul este Maestrul, francmasonul şi marele magician ce operează, ritualic, o dată pe an, Praznicul Negru, în care apar Piticii de foc, personajele Praznicului; a cunoscut toate valorile Bisericii, pe care însă, le-a părăsit; operează ca magician, cu cheia universală a artelor magice, care este cheia tuturor vechilor dogme religioase, a Cabalei şi Bibliei, Clavicula lui Solomon, cu forţa „tetragramei“ şi a „pentagramei“; prin ele înlănţuie norii aerului, spiritele focului, spectrele apei şi fantomele pământului; prin ritualul Praznicului Negru, „minţile, cugetele şi inimile lor (ale celor prezenţi la ritual n.n) fuseseră supuse testelor morţii“; un exerciţiu prelung de înaltă magie şi cu prezenţa unor duhuri foarte agresive; în timpul ceremoniei, apare „o repriză de aproape un ceas, cu zgomote foarte ascuţite şi cu explozii ample. Mulţi au început să ţipe, unii au leşinat, alţii au fugit...mirosea a catran pucioasă şi trotil“; Piticii de foc sunt nişte „gheme incendiare“; la finalul Praznicului „era o stare de rău absolut şi definitoriu...mulţi delirau, alţii se ghemuiseră şi gemeau“; pentru Chinez, magia era o pasiune, pornită dintr-o dragoste neîmpărtăşită plenar pentru Amalina Sanchez, o iluzionistă pe care a iubit-o, dar care l-a părăsit; după ce a pierdut-o, şi-a lăsat barbă şi plete, semănând cu un bătrân chinez; cunoaşte secretul lui Leon; pleacă precipitat şi enigmatic din Templu; după trei ani îi trimite lui Leon o vedere cu Schitul „Sfântul Ioan Botezătorul“ de la Iordan şi următoarele cuvinte:“Aici şezui şi plânsu-mi !“; îi mai spune lui Leon că „La descoperit pe Dumnezeu şi că nădăjduieşte ca într-o zi să-şi „înalţe chipul la asemănare“. „Aici învăţ să mor în fiecare zi şi să renasc asemeni“.

Chinezul cumulează cele mai mari rătăciri ale lumii de astăzi, din ce în ce mai secularizată. Trauma adâncă, rana sângerândă numărul unu a societăţii contemporane, semn al ceasului apocaliptic ce se apropie. Să fie el Lucifer ? Să fie el cel trimis în pustie, ispititor al Fiului lui Dumnezeu, să-ncerce pe pielea lui lucrarea propriilor plăsmuri ? Iată paradoxul ce poate răsturna lumea. Soluţia împăcării omului decăzut cu Dumnezeu. Salvabil, oare ? Să aibă el puterea penitenţei, să îngenunche la picioarele Mult Prea Iertătorului Stăpân ? Să poată fi iertat el, uzurpatorul Tronului Ceresc ? Se pare că da, căci la Bunul găseşte iertare oricine învaţă să moară în fiecare zi, pentru a renaşte asemeni. Iată puterea lui Dumnezeu. Iată victoria Binelui asupra Răului. Iată daimonul învins. Dovada supremă a unicităţii Stăpânului Lumii. Iată Împărăţia Mielului. Iată-l pe om întors la Dumnezeu. Iată calea pe care, chiar şi cei îndrăciţi, vindecându-se, o pot urma. Iată dovada Raiului. Viaţa veşnică.

Chinezul din *Lucrarea* se va mântui, pentru că până la urmă a redobândit valorile Bisericii. A ieşit din Templu din mal – spaţiu claustrant – la suprafaţă,

alegând până la urmă, lumina Adevărului. Adică pe Dumnezeu, salvându-se astfel.

Femeia care și-a împuținat șansa defecundării răului

Daria Aron, soția doctorului David; femeia victimă, claustrată într-o dragoste neîmpărtășită, care, din cauza ispitei, duce „o viață machiată, iar «sensurile ei sacre» sunt într-o deturnare perpetuă"; trăiește lângă David (nume cu evidente conotații veterotestamentare) „sublimul și supliciul egal", împuținându-și „tot mai mult șansa defecundării răului. El mă iubește fără iubire și mă deține fără să mă aibă. Trăim frumos, mortificându-ne sublim"; trăiește o dragoste iluzorie cu Leon; conștientizează rătăcirea și de aceea simte nevoia de a se mărturisi, lucru pe care-l spune autorului; acesta descoperă în gestul fumatului ei lucrarea diavolului, care, cunoscând simbolistica celor trei degete strânse în gestul închinării – întruchiparea Sfintei Treimi – „îL caricaturizează pe Dumnezeu", iar fumul slobozit adumbrește „fumul smirnei și al tămâii binemirositoare"; spovedindu-se unui duhovnic care-i propune „o mică escapadă" Daria (cea care „se dăruiește") se indignează profund; la recomandarea autorului, se spovedește la Avva Damaschin, duhovnic cu har, de la care iese „vărsând lacrimi" și încă suspinând; dobândește căința adevărată bineprimită la Domnul. Când află despre secretul lui Leon, mărturisește: „sunt între lucididitatea restauratorie și între confuzia destabilizatoare. Între Diavol și Dumnezeu, vai, nu sunt decât «da»-urile și «nu»-urile mele indecise"; în lupta cu daimonul, ce vizează pierderea sau recâștigarea sufletului, încearcă o sinucidere, înghițind mai multe pastile cu whisky. Aflându-se în stare gravă, David, soțul ei, este cel care va trebui să hotărască dacă Daria va mai rămâne conectată sau nu la aparatele care o țin în viață. Își revine miraculos, dar cu o paralizie generală; reușește să povestească cum a fost salvată de Dumnezeu, Care a pus în lupta cu Satana, „ca stavilă jertfa a doi mucenici: Hrisant și Daria, martiri din timpul împăratului Numerian". În cele din urmă, pleacă la Domnul, după mărturisirea cu lacrimi și după primirea Sfintei Împărtășanii.

Doctorul **David Aron**, soțul Dariei; personaj șters, închis în propria-i neputință de comunicare a sentimentelor, incapabil să înțeleagă că dragostea este fundamentul oricărei căsnicii; cauza reală a rătăciri Dariei; rămas singur în cimitir, după înmormântarea Dariei, rostește reparatoriu, suspinând: „Dariaa, ia-mă cu tine Dariaa !"; rătăcit de sine și de Bunul, trăiește în speranța împăcării cu Dumnezeu.

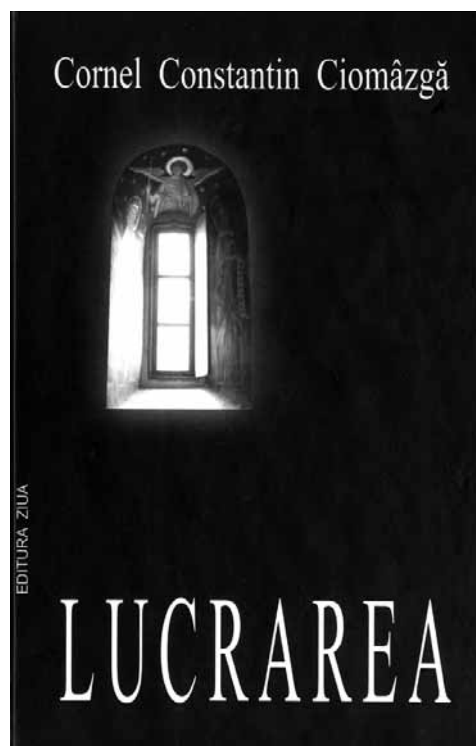
Războiul dintre legea duhului și legea cărnii

Ex-colonelul Bivol, personaj ce simbolizează o anumită castă reformată, după evenimentele din decembrie 1989, în țara noastră; în fiecare an, după 15 august, adică după Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului (România este Grădina Maicii Domnului !) „desface un butoi de vin vechi, „în proba bătrânului" – refulare a unei existențe izolate – o petrecere daimonică, pentru „consolidarea relațiilor mai noi". Trăiește totuși singurătatea unei vechi dureri: îndepărtarea de copiii rezultați dintr-o fostă căsătorie. Legea compensării, restauratoare a echilibrului divin, pune în celălalt taler al balanței o altă alternativă la calea urmată de colonel: fata, **Despina**, plecată departe de casă, căsătorită la Amsterdam; fiul, **Teodor** „nu a putut privi lumea aceasta aflată sub spectrul păcatului și a ales drumul lui Teofan, spre a o privi din perspectiva harului". Așadar, Teodor ajunge în Muntele Athos, se călugărește, devenind părintele Teofan, înrolându-se în „războiul dintre legea duhului și legea cărnii"; se întoarce în țară, angajându-se în acest război cu daimonul, care „și-a început activitatea finală, prin înaintemergătorii lui (printre care s-a aflat și tatăl lui n.n) plasați peste tot în societatea contemporană, aplicând, iată, planul corupțiilor sale nimicitoare și prin formula aceasta subtilă a idolatriei selective"; spune despre România că „ceasul acestei țări nu a sosit încă. Dar ea este pregătită pentru cel mai important moment al istoriei umanității, cu tot ce trebuie pentru a transla din rolul de cenușăreasă în cel de alteță"; crede că singura intervenție eficientă spre a curma acest declin „al umanității" revine Bisericii;

Lucrarea nevăzută a părinților Sfintei Catacombe

Descoperim în *Lucrarea* lui Ciomâzgă, lucrarea nevăzută, dar prezentă, simțită, pe toată desfășurarea evenimentelor, a iluminaților părinți, care duc viață isihastă în Sfânta Catacombă, pentru rugăciunile cărora Dumnezeu mai ține încă în pace și echilibru destinul acestui neam. Slujitori ai altarului străbun, unul dintre cele trei mari altare ortodoxe ale lumii, situat în trunghiul spiritual Ierusalim – Muntele Athos – Carpații României.

Avva Haralambie, este cel mai înaintat în vârstă, dintre slujitorii Sfintei Catacombe; are nouăzeci și patru de ani și viețuiește în rânduiala Sfintei Catacombe de 33 de ani (vârsta Mântuitorului – n.n.); nouă ani a trăi fără acoperiș și intra în Sfânta Catacombă doar să liturghisească; nu a purtat încălțări aproape toată viața. Numai la bătrânețe, iarna, umblă cu picioarele înfășurate în niște piei; din martie până în decembrie,

trăiește într-o mică hrubă, aproape de intrarea în Sfânta Catacombă; a dobândit virtutea tresviei și darul lacrimilor neconteniteçare este „lumină din Lumină“; îi spune autorului că oferta de necomparat a creștinismului este „șansa infinită de a trăi viitorul în prezent. Căci Împărăția Cerului poate începe încă din viața aceasta, precum argumentează Sfântul Simeon Noul Teolog“.

Gheron Carp, un alt părinte din Sfânta Catacombă; a viețuit în sihăstriile Sfântului Munte; la 87 de ani, se întoarce, în mare taină în țară, „spre a viețui undeva, într-un loc osebit, în munți“; cunoștea cazul Iohannei de șapte ani, când i-a fost revelat de Dumnezeu într-un vis, ca și Avvei Damaschin;

Avva Damaschin duhovnicul Dariei, prieten cu avva Haralambie, duhovnicul autorului; preotul care, împreună cu Avva Gheron Carp de la Catacombă și cu pustnica Teodora de la Poiana Soarelui, s-a pregătit pentru întânirea cu Iahanna;

Locul sacru în care intri pentru a ieși renăscut

Sfânta Catacombă nu este o plăsmuire, ci, o existență reală, pe care autorul a vizitat-o, după cum mi-a mărturisit. Loc sacru și tainic, unde, neîncetat, de la 1360, și în prezent, locuiesc trei părinți români, fiecare având, la rându-i câte doi ucenici, care duc mai departe tradiția isihastă întemeiată de primii practicanți ai Rugăciunii Inimii pe aceste locuri: Cuviosul Pahonie, ucenic al Sfântului Grigorie Sinaitul; Cuviosul Ioan, trăitor pe lângă Sfântul Teodosie și Cuviosul Chirvasie, viețuitor în Athos pe lângă Sfântul Grigorie Palama; aici se slujește Sfânta Liturghie de trei ori pe săptămână; bisericuțele săpate în coastele peșterii sunt simple „și pauper împodobite.Una are hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, ia cealaltă hramul Sfântul Apostol Andrei“; întreaga viață din Catacombă se desfășoară conform regulilor isihaste; Simbolistica Sfintei Catacombe reflectă concepția ortodoxă despre alcătuirea lumii și cerului; locul în care, cel ce ajunge, intră pentru a ieși renăscut. De aceea, pentru a pătrunde în Catacombă, străbați un tunel strâmt, aparent „rece, lucios și umed“, un uter ontologic, „calea cea strâmtă... prin care intri spre uimire, pentru a te întoarce deluvinat, într-o altă lumină“; această cale a fost străbătută și de autor; iată un parcurs spiritual exemplar ce te poate apropia de Dumnezeu; cobori de mână cu Iisus în întunericul mormântului, care poate fi inima ta, pentru a te înălța apoi, odată cu El, în Lumina Adevărului. Dar pentru asta, trebuie să vezi. Să vrei să vezi această Lumină: „semnele și dovezile neîndoielnice, din care simte cineva că a început să vadă în sine rodul ascuns în suflet, sunt lacrimile cele multe ce izvorăsc nesilit“, spune avva Gheron. „ Până când nu primește cineva darul acesta, lucrare lui este încă în omul din afară și nu simte încă deplin lucrarea celor ascunse ale omului duhovnicesc“.

Culmea cu Arini, tărâmul blestemat al ciorilor moarte

În contrast cu lumina Sfintei Catacombe, **Culmea cu Arini** este zugrăvită în culorile sumbre ale păcatului. Nu este de mirare că aici, deși la suprafață, „între locuri spre apus se ivea o imagine halucinantă. Mii de ciori moarte, stivuite meticulos, zăceau peste o înaltă vatră de pene negre ale fostelor păsări descompuse... Culmea cu Arini nu a avut și nu are decât ciori moarte... Putrezesc greu, iar trupurile lor, culmea, nu împrăștie nici un iz supărător“. Tărâmul stârvurilor veșnice, locul în care blestemul face ca nici trupurile moarte să nu dispară; locul care trebuie exorcizat fundamental, printr-o jertfă salvatoare, exemplară; această jertfă este întruchipată de penitența martirică a unei fecioare. Iohanna, prin jertfa sa, va salva Culmea cu Arini; locul curățit de blestem va renaște în timp; Binele va învinge Răul; puterea lui Dumnezeu va fi restaurată; lumea se va regăsi pe sine reașezându-se în matca sa firească.

Schimnicii pustiurilor din mijlocul lumii

Încheiem aici modesta noastră descifrare a *Lucrării* lui Ciomâzgă – volum cu o desfășurare cinematografică a faptelor – nu înainte de a mai spune că, prin alcătuirea ei, prin tematica propusă, cartea se adresează, poate, în primul rând, celor din preajma sfintelor altare, unde ispita lucrează cu mai mult sârg, părinților de la care neamul, țara aceasta, pecetluită „în însăși profuzimea formulei treimice: despărțită în unire spre a fi mereu unită-n despărțire“, așteaptă mai multă evlavie, smerenie și rugăciune izbăvitoare. Apoi ni se adresează nouă, muritorilor de rând, ce putem deveni, citind-o, acei călugări albi, atât de apreciați de autor, „misterioșii marilor cetăți. Schimnicii asprelor nevoințe ale pustiurilor din chiar mijlocul lumii...neaflații...care trec ziua pe lângă noi...ruguri aprinse în altare de sufragerie..., ca și cele aprinse în depărtate peșteri sau în enigmatice chilii“, ca să ținem, împreună „încă echilibrul veacului lugrubru“.

Fie ca lucrarea *Lucrării* să dea cât mai multe roade. ■

„Și cu mine lucrarea aceasta a fost la fel“

„Se numește *Lucrarea* fiindcă este o lucrare cu fiecare personaj în parte, cu două dimensiuni pentru fiecare dintre ele: lucrarea Daimonului și cea a lui Dumnezeu. Este ca-n viață. Și cu mine lucrarea aceasta a fost la fel și dau slavă Bunului Dumnezeu că s-a milostivit să întrerupă orice parcurs al vieții mele, aducându-mă în schimb pe acesta, care este unul duhovnicesc, într-o formulă mistică deplină. Mistică, în sensul credinței, în sensul dorinței de a ne reîmprieteni cu Dumnezeu și de a trăi întru toate ale Sale.“

Cornel Ciomâzgă s-a născut la 28 martie 1956, în preajma Mănăstiri Neamț. A lucrat foarte de tânăr în diferite munci, apoi a studiat regia de teatru și film, iar, ca autodidact convins, a continuat cu studii de psihologie și teologie. A debutat sub pseudonimul Cornel Cupșa, publicând între anii 1980-1990 tablete satirice, eseuri și versuri. După 1990, a lucrat în redacțiile mai multor publicații, la radio și televiziune, obținând mai multe premii și distincții românești și internaționale. Este realizatorul primului format de *talk-show* din România. Din 2002 s-a retras vremelnic în chiliile unor mănăstiri unde a realizat această *Lucrare*.

Teologie și politică. De la Sfinții Părinți la Europa unită

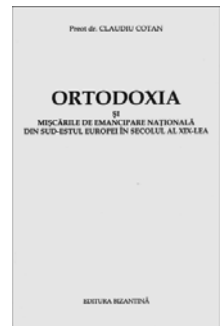

Volumul (Ed. Anastasia, București, 2004), coordonat de Miruna Tătaru-Cazaban, conține lucrările susținute de către un grup de tineri istorici, teologi și specialiști în științe politice, la un seminar desfășurat în toamna anului trecut la Cheia. Textele sînt așezate pe patru mari capitole: *Patristica et mediaevalia, Problema teologico-politică a modernității, Biserica în timpul prigoanei comuniste, Creștinismul și europa unită*. În introducerea pe care o face cărții, Mihai Șora răspunde la o întrebare care se naște de la citirea titlului: „De ce, totuși, «teologie», cînd e vorba de «politică»? Întîi și-ntîi, pentru că niciodată nu poate fi vorba doar de politică. Și asta pentru bunul motiv că politica e ceva ordonat în vederea a altceva și că esențialul acestui demers pe care-l reprezintă politica nu rezidă atît în drumul parcurs, cît mai ales în obiectul țintit."

La rîndul său, Miruna Tătaru-Cazaban explică: „O gîndire teologico-politică nu este deloc o adecvare a teologicului la politic, ci un fel de a-i veni teologic în întîmpinare, de a administra responsabilitatea față de comunitatea creștină aflată într-o permanentă tensiune eshatologică față de orice tip de organizare strict umană."

Pr. Dr. Claudiu Cotan

Ortodoxia și mișcăile de emancipare națională din sud-estul Europei în secolul al XIX-lea

Lucrarea (Ed. Bizantină, București, 2004) este, după știința noastră, prima care abordează sistematizat problematica anunțată în titlu. Ea urmărește, așa cum precizează prefațatorul, Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță, „să ofere o imagine coerentă și edificatoare a relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și mișcările de eliberare națională din sud-estul Europei pe parcursul secolului al XIX-lea."

Autorul pune un accent deosebit pe raportul dintre identitatea națională a popoarelor din sud-estul Europei și credința lor ortodoxă, arătînd legătura strînsă dintre evoluția culturii teologice și dezvoltarea ideilor de națiune și de emancipare națională a acestor neamuri.

Origini – Caiete silvane

Una dintre cele mai bune reviste culturale de la noi, *Origini – Caiete silvane*, apare trimestrial la Zalău, sub conducerea lui Liviu Bordaș, un tînăr cercetător, cu temeinice studii de filosofie și indologie la Universitățile din București, Viena, Roma și Delhi. Sumarul ultimului număr al *Caietelor silvane* este relevant pentru valoarea demersului publicistic și coerența programului revistei. Iată cîteva titluri: „Procese identitare în arii de margine ale etnicității. Cazul romano-catolicilor din Moldova", „Mircea Eliade – un mit planetar", „Aristotel, Anselm și Guénon, la un ceai", „Misterul vieții și al morții", un interviu cu Cristian Bădiliță – „*Septuaginta* se traduce la o temperatură normală".

Pr. Prof. Radu Dorin Micu

Pentru o ortodoxie realistă

Volumul (Ed. Anastasia, București, 2004) reunește convorbirile autorului cu publicistul ortodox Dan Ciachir pe parcursul a trei întîlniri în lunile iunie și octombrie ale lui 2002 și în iulie 2003. Temele puse în discuție sînt abordate în spiritul unei ortodoxii realiste, caracteristic lui Dan Ciachir. După cum autorul cărții însuși spune, Dan Ciachir „propune un demers marcat de un patos al rectitudinii: dreapta slăvire, dreapta socotință, dreapta făptuire și dreapta mărturisire sînt temele predilecte care alcătuiesc osatura unui discurs teologic poli-morf ce reușește să surprindă, practic, toate aspectele vieții bisericești".

Dr. Pavel Chirilă

Alimentația echilibrată a omului sănătos

Majoritatea specialiștilor opinează că alimentația modernă este principala cauză în apariția și răspîndirea largă a bolilor din vremea noastră. Drept pentru care, dr. Pavel Chirilă – medic primar în boli interne și președinte al Asociației filantropice creștine „Christiana" – recomandă un regim alimentar menit să ne asigure o viață sănătoasă cît mai îndelungată. Cartea (Ed. Național, București, 2004) ne pune la îndemînă noțiunile fundamentale ale conceptului de „alimentație ancestrală", precum și mai multe rețete elaborate pe baza principiilor alimentației echilibrate a omului sănătos.

Romfest XXI

organizația românilor de pretutindeni

PREȘEDINTE DE ONOARE
Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa

PREȘEDINTE
Prof. Marcel Petrișor

VICEPREȘEDINȚI
Mihail Albișteanu
Claudiu Târziu

SECRETAR GENERAL
Nicu Butnaru
e-mail: romfest@romfest.org
tel: 0723.504.807

Filiale

BACĂU
Mihai Moisă
e-mail: bacau@romfest.org
tel: 0234. 511.609

BRAȘOV
jr. Dragoș Gladcă
e-mail: brasov@romfest.org
tel: 0744.153.388

GALAȚI
prof. drd. Cătălin Maghiar
e-mail: galati@romfest.org
tel: 0721.412.360

IAȘI
prof. drd. Mihail Albișteanu
e-mail: iasi@romfest.org
tel: 0740 132 215

PRAHOVA
jr. Dan Nicodim
e-mail: prahova@romfest.org
tel: 0244.514.337

TIMIȘ
dr. Nicolae Colțoiu
e-mail: timis@romfest.org
tel: 0744.526.671

REPREZENTANȚI TERITORIALI

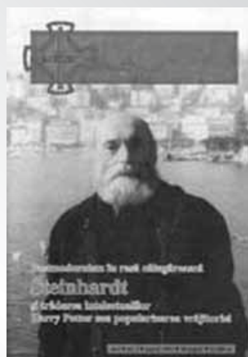
BIHOR
dr. Virgil Colțoiu
e-mail: bihor@romfest.org
tel: 0740.853.702

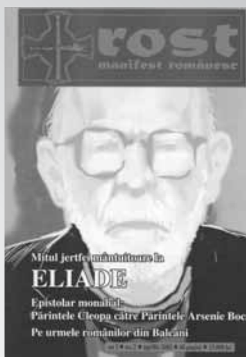
CONSTANȚA
Marcel Bouroș
e-mail: constanta@romfest.org
tel: 0744.664.431

COVASNA
Dan Tănasă
e-mail: covasna@romfest.org
tel: 0744.822.581

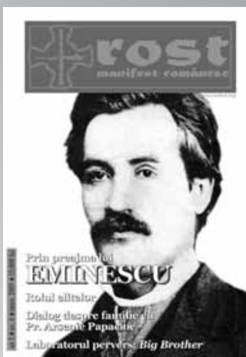
SATU MARE
Marius Baloș
e-mail: satumare@romfest.org
tel: 0742.279.277

SIBIU
Marius Săraru
e-mail: sibiu@romfest.org
tel: 0269.237.387

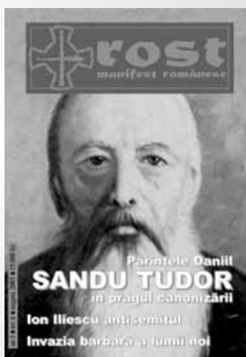

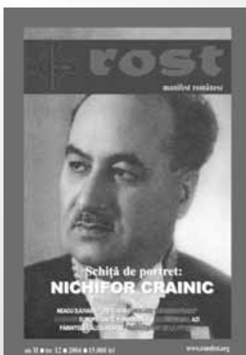

Cei care doresc să-şi completeze colecția publicației rost pot trimite contravaloarea revistei (15.000 lei/exemplar, cu excepția nr. 10-11, care costă 22.500 lei), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, CP 62, OP 66, Bucureşti. Precizați pe mandatul poştal ce număr al revistei doriți, în câte exemplare şi adresa dvs. Pentru informații suplimentare sunați la tel.: 0723.504.807

Abonamente

rost
manifest românesc

Abonamentele se fac trimițînd un mandat poștal (în care specificați citeț numele, adresa completă și perioada de abonament) pe numele Târziu Claudiu Richard, CP 62, OP 66, București.
Prețul unui abonament: ● 6 luni: 120.000 lei ● 12 luni: 240.000 lei.
Pentru abonații din Europa abonamentul este de 25 Euro, iar pentru cei de pe celelalte continente, 35 USD pe an. Taxele poștale sunt incluse în preț.